

Riksdagens protokoll

1977/78:56

17 december 1977

Debatter m. m.

Lördagen den 17 december

De mindre och medelstora företagens utveckling, m. m.	3
Inrättande av regionala försäkringsrätter (forts.)	112
Beskattningen av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter .	119
Anmälan av interpellationer:	
1977/78:103 av Eric Rejdnell (fp) om utbyggnad av Visby färjhamn.	125
1977/78:104 av Anna Lisa Lewén-Eliasson (s) om förhållandena i södra Afrika	126
Meddelande om frågor:	
1977/78:224 av Sten-Ove Sundström (s) om malmexporten över Luleå hamn	127
1977/78:225 av Birger Rosqvist (s) om järnvägsnätet i Kalmar län	128
Meddelande om statistik rörande riksdagsarbetet, m. m.	128

Samtliga avgjorda ärenden

Lördagen den 17 december

Näringsutskottets betänkande

1977/78:34 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling.	3
---	---

Skatteutskottets betänkande

1977/78:19 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling, såvitt avser skattefrågor, och om avdragsrätten vid beskattningen för uppskjuten ränta.	3
---	---

Lagutskottets betänkande

1977/78:8 om ändring i aktiebolagslagen m. m.	3
---	---

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1977/78:15 om ändrad organisation för besvärprövning inom socialförsäkringen m. m.	112
--	-----

1977/78:56

Skatteutskottets betänkande

1977/78:18 om ändrade regler för beskattning av inkomst av
en- och tvåfamiljsfastigheter

119

Finansutskottets betänkande

1977/78:13 om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret
1977/78.

125

Lördagen den 17 december

Lördagen den
17 december 1977

Kl. 09.00

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1977/78:78 till skatteutskottet

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Motion

1977/78:213 till konstitutionsutskottet

§ 4 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1977/78:101 och 102

§ 5 De mindre och medelstora företagens utveckling, m. m.

Föredrogs

näringsutskottets betänkande

1977/78:34 med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling jämte motioner,

skatteutskottets betänkande

1977/78:19 med anledning av dels propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling såvitt avser skattefrågor (bilaga 3) jämte motioner, dels propositionen 1977/78:19 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m., såvitt avser avdragsrätten vid beskattningen för uppskjuten ränta, och

lagutskottets betänkande

1977/78:8 med anledning av propositionen 1977/78:41 om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) m. m. jämte motioner.

TALMANNEN:

Näringsutskottets betänkande nr 34, skatteutskottets betänkande nr 19 och lagutskottets betänkande nr 8 debatteras i ett sammanhang, och yrkanden beträffande samtliga dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Näringsutskottets betänkande nr 34

Genom propositionen 1977/78:40 hade regeringen dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad statsministern hade anfört om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling, dels förelagt riksdagen vad cheferna för industri-, ekonomi-, budget- och handelsdepartementen hade anfört för de åtgärder som de hade hemställt om (bil. 1-4 till propositionen).

Såvitt gällde bil. 3 hade propositionen hänvisats till skatteutskottet.

I bil. 1 (industridepartementet) hade föreslagits att riksdagen skulle dels anta förslag till

1. lag om beslutanderätt för stiftelse som har bildats för att på regional nivå främja näringslivets utveckling.

dels godkänna de riktlinjer som chefen för industridepartementet hade förordat för

2. uppbyggnad och organisation av regionala utvecklingsfonder,

3. kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna,

4. företagsserviceverksamheten m. m. vid utvecklingsfonderna,

5. omorganisation av den nuvarande verksamheten vid statens utvecklingsfond,

6. småföretagsinriktad fortbildning,

7. inriktningen av verksamheten vid Svenska Industrietablerings AB,

8. stöd till exploateringsföretag,

9. stöd till uppförande av kommunägda industrilokaler,

dels bemyndiga regeringen att

10. i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för industridepartementet hade förordat träffa avtal mellan staten och vederbörande landsting samt i förekommande fall kommun utanför landsting om att bilda regionala utvecklingsfonder,

11. vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövdes för förslagets genomförande.

I bil. 2 (ekonomidepartementet) hade föreslagits att riksdagen bemyndigade regeringen att träffa tilläggsavtal om Företagskapital Aktiebolag enligt de grunder som chefen för ekonomidepartementet hade förordat.

I bil. 4 (handelsdepartementet) hade föreslagits att riksdagen skulle

1. godkänna de riktlinjer för Sveriges turistråds insatser för företagen inom turistnäringen som chefen för handelsdepartementet hade förordat,

2. godkänna de riktlinjer för statliga exportfrämjande insatser som chefen för handelsdepartementet hade förordat,

3. till Exportfrämjande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.,

4. för budgetåret 1977/78 till Exportfrämjande åtgärder överföra 1 100 000 kr. från reserverade medel under reservationsanslagen B 4. Utbildning i internationell marknadsföring m. m.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

"I propositionen föreslås att de näringspolitiska insatserna på regional nivå breddas och byggs ut kraftigt. Förslag läggs fram om att länsvisa utvecklingsfonder byggs upp i stiftelseform med stat och landsting som huvudmän och med uppgift att till de mindre och medelstora företagen tillhandahålla informations-, rådgivnings-, utbildnings- och konsulttjänster samt lämna lån på hög risknivå.

Fonderna, som föreslås starta sin verksamhet den 1 juli 1978, avses överta de uppgifter som företagareföreningarna f. n. har. Målgruppen för verksamheten föreslås vara mindre och medelstora industriföretag samt vissa serviceföretag med direkt anknytning till industrin. Frågan om servicenäringarnas behov av finansierings- och rådgivningsinsatser i stort kommer att utredas.

Insatser för att främja produktförnyelse och marknadsföring föreslås få hög prioritet i fondernas verksamhet. Även insatser för att främja etablering av nya företag och underleverantörsföretagens utveckling avses bli ägnade stor uppmärksamhet. Som ett led i i uppbyggnaden av utvecklingsfonderna föreslås att dessa tillförs de medel som f. n. finns i statens hantverks- och industrilånefond och statens utvecklingsfond.

För budgetåret 1978/79 avses utvecklingsfonderna för sin kreditverksamhet tillföras 322 milj. kr. vilket innebär en ökning med 200 milj. kr. i förhållande till de medel som har tillförts statens hantverks- och industrilånefond och statens utvecklingsfond under innevarande budgetår. För budgetåret 1978/79 beräknas statens bidrag till fondernas företagsserviceverksamhet till drygt 58 milj. kr.

Ramen för statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag beräknas för budgetåret 1978/79 till 300 milj. kr.

För uppbyggnad av två regionala investmentbolag dels för Värmland-Bergslagenregionen dels för mellersta Norrland, som dotterbolag till Svenska Industrietablerings AB, beräknas för nästa budgetår 40 milj. kr. Bolagens uppgift avses främst vara att främja etablering av nya företag.

Vidare föreslås vissa ändringar i riktlinjerna för Företagskapital AB, som ägs av staten och bankerna gemensamt. Företagskapital har till uppgift att lämna mindre och medelstora företag kapitaltillskott. I propositionen föreslås att Företagskapital får möjlighet att lösa ut delägare i sådana företag genom att förvärva andra än nyemitterade aktier. Vidare föreslås att Företagskapital ges möjlighet att genom lån underlätta enskildas förvärv av sådana företag eller företagsandelar.

En förstärkning av statens insatser för att främja den småföretagsinriktade fortbildningen föreslås också.

Till bidrag för uppförande av kommunägda industrilokaler, avsedda för uthyrning till mindre och medelstora företag inom främst det inre stödområdet, beräknas för nästa budgetår 30 milj. kr.

För att främja de mindre och medelstora företagens exportansträngningar föreslås att verksamheten vid Sveriges exportråd förstärks och

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

breddas. Förslaget innebär att Exportrådet ges möjlighet att sända ut exportkonsulter för besök i företagen, att erbjuda företagen fler "exportchefer att hyra" och att arrangera fler exportträffar och säljresor. Nya exportörer föreslås få en första marknadsundersökning utförd till subventionerat pris. Vidare föreslås att handelssekreterarkontoren till sig får knyta exportfrämjanderåd bestående av lokalt verksamma affärsmän.

Vidare föreslås att Exportrådet får medel för att fortsätta en informationskampanj för att främja exporten. Vissa åtgärder för att förbättra exportfrämjandets lokala förankring i Sverige samt för att förbättra de kommersiella språkkunskaperna föreslås också.

Det föreslås också att statliga medel ställs till Sveriges turistråds förfogande nästa budgetår för att i samarbete med regionala och lokala turistorgan utveckla produktions- och bokningscentraler. Härigenom bör sammansättningen och utbudet av den svenska turistnäringens tjänster förbättras. Vidare aviseras att Turistrådet i samråd med statskontoret får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att datorisera bokningsrutinerna vad gäller svensk turism."

I detta sammanhang hade behandlats

dels den med anledning av propositionen 1977/78:45 om inriktningen av den ekonomiska politiken väckta motionen 1977/78:39 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga hemställdes att riksdagen skulle

8. anhålla om förslag till statlig lånegaranti för marknadsföringsprojekt i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgning av verksamhetsområdet för statens utvecklingsfond,

10. hos regeringen anhålla om förslag till ändring i exportkreditsystemet i enlighet med vad som anförts i motionen.

dels de med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling väckta motionerna

1977/78:111 av Fritz Börjesson m. fl. (c, m, fp),

1977/78:112 av Birger Rosqvist m. fl. (s),

1977/78:128 av Sven Andersson i Örebro m. fl. (fp, m), vari hemställdes att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna att i de regionala utvecklingsfondernas styrelser borde ingå representanter för näringslivet och löntagarnas organisationer i enlighet med företagareföreningsutredningens förslag,

2. avslå regeringens förslag till omorganisation av den nuvarande verksamheten vid statens utvecklingsfond,

3. ge de regionala utvecklingsfonderna rätt att bevilja produktutvecklingslån på maximalt 20 000 kr. inom de låneramar som angetts i propositionen.

1977/78:129 av Birger Nilsson m. fl. (s),

1977/78:130 av Per-Erik Nisser (m) och Allan Gustafsson (c), vari hemställdes att riksdagen uttalade att det i propositionen 1977/78:40 föreslagna investmentbolaget Värmland/Bergslagen lokaliserades till Karlstad,

1977/78:131 av Olle Westberg i Hofors m. fl. (s),

1977/78:146 av Hans Gustafsson (s),

1977/78:147 av Wilhelm Gustafsson (fp), vari hemställdes att riksdagen uttalade att försök med av Svenska Industrietablerings AB helägda investmentbolag för främjande av nyetablering borde äga rum även i Södra Älvsborg,

1977/78:149 av Sune Johansson m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen som sin mening uttalade att investmentbolaget för Värmland/Bergslagen lokaliserades till Karlstad,

1977/78:150 av Gunnel Jonäng m. fl. (c),

1977/78:152 av Sven Lindberg m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om en noggrann prövning av investmentbolagets lokalisering till mellersta Norrlands inland,

1977/78:153 av Iris Mårtensson m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna

1. att man vid fördelning av befintliga medel i statens hantverks- och industrilånefond samt framtida medelstillskott till resp. län tog hänsyn till verkligt behov i länet nu och i framtiden, så att Gävleborgs län skulle erhålla sin rimliga del vid fördelningen av pengarna och att man ej enbart fördelade de redan utlånade medlen (590 milj. kr.) efter "felaktiga" historiska grunder,

2. att Gävleborgs län alternativt det inre stödområdet i Gävleborgs län innefattades i mellersta Norrlands region beträffande Svetabs nyetableringsfrämjande insatser,

3. att företagsutbildningsverksamheten i nedre Norrland borde förläggas till Gävle,

1977/78:154 av Karl-Eric Norrby m. fl. (c, m, fp), vari hemställdes att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1977/78:40 uttalade att Svetabs regionala investmentbolags kontor lokaliserades till Karlstad,

1977/78:155 av Johan Olsson m. fl. (c), vari hemställdes att riksdagen vid behandlingen av här berörda ärende beslutade att Gävle blev lokaliseringssort för den aktuella utbildningsverksamheten i nedre Norrland,

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

1977/78:156 av Johan Olsson m. fl. (c),

1977/78:158 av Per Stjernström (c) och Stina Eliasson (c), vari hemställdes att riksdagen som sin mening uttalade att investmentbolaget för mellersta Norrland lokaliserades till Östersund,

1977/78:176 av Börje Hörnlund m. fl. (c),

1977/78:177 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt här var i fråga (yrkandet 1) hemställdes att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 skulle uttala sig för de riktlinjer för näringspolitiken gentemot de små företagen som förordats i motionen och hos regeringen anhålla om de förslag som föranleddes därav, och

1977/78:190 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen skulle

1. besluta att styrelserna för företagareföreningarna skulle utses enligt de grunder som angetts i motionen,

2. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om statens uppföljning och ledning av företagareföreningarnas verksamhet,

3. godkänna vad i motionen anförts om benämning på de regionala stiftelserna,

4. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om infordrande av uppgifter om avtals- och arbetsmiljöförhållanden vid beredning hos företagareförening av kreditärenden,

5. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om s. k. personkrediter,

6. med avslag på propositionen i denna del besluta att verksamheten vid statens utvecklingsfond skulle bedrivas enligt den organisation och de riktlinjer som angetts i motionen,

7. som sin mening ge [regeringen] till känna vad i motionen anförts om underleverantörernas situation m. m.

Utskottet hemställde

1. beträffande vissa riktlinjer för näringspolitiken gentemot småföretagen att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:177 yrkandet 1,

2. beträffande riktlinjer för omorganisation av den nuvarande verksamheten vid statens utvecklingsfond att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 5 och med avslag på motionen 1977/78:128 yrkandena 2 och 3 samt motionen 1977/78:190 yrkandet 6 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

3. beträffande riktlinjer för sammansättningen av regionala utvecklingsfonders styrelser att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1977/78:128 yrkandet 1 och motionen 1977/78:190 yrkandet 1 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

4. beträffande riktlinjer för förhållandet mellan statens industriverk och regionala utvecklingsfonder att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1977/78:190 yrkandet 2 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

5. beträffande riktlinjer för benämningen av regionala utvecklingsfonder att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1977/78:190 yrkandet 3 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

6. beträffande riktlinjer i övrigt för uppbyggnad och organisation av regionala utvecklingsfonder att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i övrigt och med avslag på motionen 1977/78:129 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

7. beträffande lagförslaget att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 1 anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om beslutanderätt för stiftelse som har bildats för att på regional nivå befärma näringslivets utveckling,

b) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av ytterligare uppgifter till sådana stiftelser,

8. beträffande riktlinjer för kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna såvitt avsåg inhämtande av uppgifter om vissa avtalsförhållanden m. m. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 3 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1977/78:190 yrkandet 4 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

9. beträffande riktlinjer för kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna såvitt avsåg s. k. personlån att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 3 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1977/78:190 yrkandet 5 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

10. beträffande riktlinjer i övrigt för kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 3 i övrigt samt med avslag på motionen 1977/78:153 yrkandet 1 och motionen 1977/78:156 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

11. beträffande riktlinjer för företagsserviceverksamheten m. m. vid utvecklingsfonderna att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 4 godkänna i propositionen angivna riktlinjer,

b) med anledning av motionen 1977/78:190 yrkandet 7 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om underleverantörernas situation,

12. beträffande riktlinjer för småföretagsinriktad fortbildning att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 6 godkänna i propositionen angivna riktlinjer,

b) avslå motionen 1977/78:153 yrkandet 3 och motionen 1977/78:155,

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

13. beträffande riktlinjer för inriktning av verksamheten vid Svenska Industrietablerings AB att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 7 godkänna i propositionen angivna riktlinjer,

b) avslå motionerna 1977/78:111, 1977/78:112, 1977/78:130, 1977/78:146, 1977/78:147, 1977/78:149, 1977/78:150 och 1977/78:152, motionen 1977/78:153 yrkandet 2 samt motionerna 1977/78:154 och 1977/78:158,

14. beträffande riktlinjer för stöd till uppförande av kommunägda industrilokaler att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 9 och med avslag på motionen 1977/78:131 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

15. beträffande riktlinjer för stöd till exploateringsföretag att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 8 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

16. beträffande vissa bemyndiganden för regeringen att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 10 och 11 bemyndigade regeringen att – med beaktande av riksdagens beslut med anledning av utskottets hemställan i det föregående – träffa de avtal mellan staten och vederbörande landsting samt kommuner utanför landsting ävensom vidta de övergångsordningar och åtgärder i övrigt som behövdes för förslagets genomförande,

17. beträffande Företagskapital AB att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 2 bemyndigade regeringen att träffa tilläggsavtal om Företagskapital Aktiebolag enligt de grunder som chefen för ekonomidepartementet hade förordat,

18. beträffande riktlinjer för Sveriges turistråds insatser för företagen inom turistnäringen att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 4 moment 1 godkände i propositionen angivna riktlinjer,

19. beträffande riktlinjer för statliga exportfrämjande insatser att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 4 moment 2 och med avslag på motionen 1977/78:39 moment 9 godkänna i propositionen angivna riktlinjer.

b) avslå motionen 1977/78:176 samt motionen 1977/78:39 yrkandet 8,

c) avslå motionen 1977/78:39 yrkandet 10,

20. beträffande anslag till exportfrämjande åtgärder att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 4 moment 3 och 4 skulle

a) till Exportfrämjande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.,

b) bemyndiga regeringen att av reserverade medel på det under elfte huvudtiteln för budgetåret 1977/78 uppförda reservationsanslaget B 4 Utbildning i internationell marknadsföring m. m. ta i anspråk ett belopp av 1 100 000 kr. för ändamål under reservationsanslaget B 3 Exportfrämjande åtgärder.

Följande åtta reservationer hade avgivits av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Arne Blomkvist, Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Ivar Högström och Lennart Pettersson (samliga s):

1. beträffande riktlinjer för omorganisation av den nuvarande verksamheten vid statens utvecklingsfond, vari reservanterna ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:128 yrkandena 2 och 3 samt motionen 1977/78:190 yrkandet 6 skulle avslå propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 5,

2. beträffande riktlinjer för sammansättningen av regionala utvecklingsfonders styrelser, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motionen 1977/78:190 yrkandet 1 och med avslag på motionen 1977/78:128 yrkandet 1 godkände av reservanterna angivna riktlinjer,

3. beträffande riktlinjer för förhållandet mellan statens industriverk och regionala utvecklingsfonder, vari reservanterna ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motionen 1977/78:190 yrkandet 2 godkände av reservanterna angivna riktlinjer,

4. beträffande riktlinjer för benämningen av regionala utvecklingsfonder, vari reservanterna ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motionen 1977/78:190 yrkandet 3 godkände av reservanterna angivna riktlinjer,

5. beträffande riktlinjer för kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna såvitt avsåg inhämtande av uppgifter om vissa avtalsförhållanden m. m., vari reservanterna ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 3 i ifrågavarande del och med bifall till motionen 1977/78:190 yrkandet 4 godkände av reservanterna angivna riktlinjer,

6. beträffande riktlinjer för kreditverksamheten vid utvecklingsfonderna såvitt avsåg s. k. personlån, vari reservanterna ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 3 i ifrågavarande del och med bifall till motionen 1977/78:190 yrkandet 5 godkände av reservanterna angivna riktlinjer,

7. beträffande riktlinjer för stöd till uppförande av kommunägda in-

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

dustrilokaler, vari reservanterna ansett att utskottet under 14 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:40 bilaga 1 moment 9 och med avslag på motionen 1977/78:131 godkände av reservanterna angivna riktlinjer.

8. beträffande riktlinjer för statliga exportfrämjande insatser, vari reservanterna ansett att utskottet under 19 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1977/78:40 bilaga 4 moment 2 och med avslag på motionen 1977/78:39 moment 9 godkänna i propositionen angivna riktlinjer,

b) avslå motionen 1977/78:176 samt motionen 1977/78:39 yrkandet 8,

c) med bifall till motionen 1977/78:39 yrkandet 10 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört om ändringar i exportkreditsystemet.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande beträffande riktlinjer för inriktningen av verksamheten vid Svenska Industrietablerings AB av Fritz Börjesson (c).

Skatteutskottets betänkande nr 19

I propositionen 1977/78:40 lades fram förslag från fyra olika departement till ett åtgärds paket som syftade till att främja utvecklingen för de mindre och medelstora företagen. Propositionen hade hänvisats till näringsutskottet fränsett de delar som ingick i budgetdepartementets ämnesområde (bil. 3) och som behandlades i detta betänkande.

I nämnda bilaga hade föreslagits att riksdagen skulle anta därvid fogade förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,
3. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
4. lag om ändring i lagen (1973:423) om avdrag vid inkomsttaxeringen avseende kostnad för exportkredit.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i bil. 3 till propositionen anfördes följande:

”I propositionen läggs också fram förslag som syftar till att lösa vissa för småföretagen akuta problem på kapitalbeskattnings område, dvs. problem som hänger samman med förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen av kapital nedlagt i småföretag. Statsmakterna har redan tidigare uppmärksammat dessa problem och medgivit särskilda lättnader vid kapitalbeskattningen av småföretagen. I propositionen konstateras att utredningsunderlag f. n. saknas för mer genomgripande principiella ändringar i nuvarande system. De nu framlagda förslagen innebär i hu-

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

vudsak en utvidgning av de lättnader som f. n. medges. Enligt förslagen får substansvärdet av förmögenhet nedlagd i ett småföretags rörelse, jordbruk eller skogsbruk reduceras till 30 % vid såväl förmögenhetsbeskattningen som arvs- och gåvobeskattningen. För att hindra spekulation i fastigheter föreslås samtidigt att vissa spärregler införs. Reduktionen av substansvärdet får enligt spärreglerna inte leda till att företagets värde bestäms till lägre belopp än som motsvarar taxeringsvärdet av fastigheter som ingår i förvärvskällan minskat med de skulder som efter proportionell fördelning belöper på dessa fastigheter. Spärreglerna omfattar dock inte ekonomibyggnader i jordbruk eller byggnader som används i rörelse. I likhet med nuvarande lättnader berör förslagen inte börsnoterade företag eller andra företag vilkas aktier eller andelar omsätts på kapitalmarknaden. De nya reglerna om förmögenhetsskatt avses bli tillämpliga fr. o. m. 1979 års taxering, medan reglerna om arvs- och gåvoskatt föreslås bli tillämpliga i de fall då skattskyldighet har inträtt efter utgången av år 1977. I propositionen förutskickas att kapitalskatteproblemen och andra närliggande frågor skall utredas ytterligare.

Propositionen innehåller även andra förslag till ändringar i beskattningsreglerna. Sålunda föreslås att de regler om beskattning av s. k. fåmansbolag som infördes år 1976 ändras i ett par avseenden. Den särskilda bestämmelsen om värdering av bilförmån i fåmansbolag avses bli upphävd och ersatt av värderingsregler som gäller generellt för anställda i alla företag. En uppmjukning föreslås av den regel som gäller för fåmansföretagens avdrag för tantiemavsättningar o. d. Vidare föreslås viss utvidgning av rätten till det exportkreditstöd som medges i form av extra avdrag för exportkreditkostnader. Förslaget i denna del innebär att även export av konsulttjänster i fortsättningen skall kunna medföra rätt till extra avdrag och att den beloppsgräns som gäller beträffande omfattningen av stödberättigad kredit sänks från 1 milj. kr. till 0.5 milj. kr.

I propositionen aviseras slutligen att en särskild småföretagsdelegation skall tillkallas med uppgift att fortlöpande följa och bevaka utvecklingen på småföretagsområdet."

I propositionen 1977/78:19 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken hade bl. a. hemställts att riksdagen skulle anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Propositionen hade i denna del hänvisats till skatteutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Bland de förslag, som behandlades av jordbruksutskottet, ingick bl. a. att en särskild låneform infördes för att underlätta nyetablering inom jordbruket för personer med god jordbruksutbildning men med litet eget kapital. I denna låneform skulle räntan på lånet kunna läggas till kapitalet under högst fem år. Det till skatteutskottet hänvisade förslaget innebar att avdrag för den uppskjutna räntan fick medges vid beskattningen först när den erlades.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen 1977/78:40 väckta motionerna 1977/78:37 av Georg Åberg m. fl. (fp, c, m),

1977/78:148 av Erik Hovhammar m. fl. (m),

1977/78:151 av Axel Kristiansson (c) och Karl Erik Olsson (c), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att hos regeringen begära en noggrann uppföljning beträffande icke avsedda effekter som kunde bli en följd av den föreslagna förändringen i förmögenhetsbeskattningen.

2. att hos regeringen begära att frågan om jord- och skogsbrukets avgränsning från regler som generellt gällde vid förmögenhetsbeskattning beträffande rörelsefastighet blev föremål för utredning.

3. att hos regeringen begära att frågan om förmögenhetsbeskattningen vid nyförvärv av fastigheter utreddes i enlighet med vad i motionen anförts,

1977/78:157 av Rolf Sellgren (fp).

1977/78:159 av Sven-Olof Träff m. fl. (m, c).

1977/78 177 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt här var i fråga (yrkandet 2) hemställdes att riksdagen beslutade att avslå de i propositionen föreslagna ändringarna i lagarna om förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen,

1977/78:189 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen skulle avslå propositionen i fråga om

1. ändrade värderingsregler vid beräkning av kapitalskatter,

2. ändrade regler för fåmansbolagsdelägares billförmåner och

3. nedsättning av schablonavdraget för egnavgifter från 4 % till 2 %,

dels de under allmänna motionstiden vid 1976/77 års riksmöte väckta motionerna

1976/77:320 av Wiggo Komstedt m. fl. (m),

1976/77 615 av Erik Hovhammar m. fl. (m, c, fp),

1976/77:619 av Axel Kristiansson (c) och Claes Elmstedt (c), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om utredning och förslag angående de problem beträffande markförvärv och förmögenhetsredovisning som redovisats i motionen.

1976/77:624 av Sven-Olof Träff (m) och

1976/77:1019 av Bengt Börjesson (c).

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

- Utskottet hemställde
1. beträffande ändrade värderingsregler vid kapitalbeskattningen m. m.
 - a. att riksdagen med avslag på motionerna 1977/78:177 yrkandet 2 i denna del och 1977/78:189 yrkandet 1 i denna del skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 - b. att riksdagen skulle avslå motionerna 1976/77:615 och 1976/77:624 i den mån de inte var besvarade genom vad utskottet ovan hemställt.
 2. beträffande anstånd med skatt och eftergift av skatt att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:177 yrkandet 2 i denna del skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 3. beträffande ikraftträdandet att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:159 skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 4. beträffande 80/85-procentsregeln att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:148.
 5. beträffande prisbildningseffekter m. m. att riksdagen skulle avslå motionerna 1976/77:619 och 1977/78:151.
 6. beträffande avskrivningsunderlaget vid vederlagsfria förvärv att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:189 yrkandet 1 i vad det kunde anses innefatta yrkande om avslag på propositionen 1977/78:40 i denna del skulle bifalla propositionen i denna del.
 7. beträffande beskattningen av medel på skogskonto, m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:1019.
 8. beträffande beskattningen av förmån av bil för privat bruk att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:157 yrkandet 2 och motionen 1977/78:189 yrkandet 2 skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 9. beträffande avdragsreglerna för tantiem o. d. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77:320, i den mån den inte var tillgodosedd, och motionen 1977/78:157 yrkandet 1 skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 10. beträffande resultatutjämning för fiskare att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:37.
 11. beträffande schablonavdraget för egenavgifter att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:189 yrkandet 3 skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 12. beträffande avdraget för exportkreditkostnad att riksdagen skulle bifalla propositionen 1977/78:40 i denna del.
 13. beträffande avdrag för ränta på lån med uppskjuten ränta att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78:19 beslutade att avdrag för ränta på lån ur statens lånefond för lån med uppskjuten ränta skulle medges för det år då räntan hade betalats.
 14. beträffande författningsförslagen att riksdagen med anledning av vad utskottet ovan hemställt och i betänkandet anført skulle anta de vid propositionerna 1977/78:19 och 40 bilaga 3 fogade förslagen till
 1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) med de ändringar

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

dels att punkt 1 av anvisningarna till 41 § skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

dels att ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

2. lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt med de ändringar att 4 § och anvisningarna till 3 och 4 §§ skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

3. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt med den ändringen att 23 § skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

4. lag om ändring i lagen (1973:423) om avdrag vid inkomsttaxeringen avseende kostnad för exportkredit.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande ändrade värderingsregler vid kapitalbeskattningen m. m. av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Curt Boström och Eric Marcusson (samtliga s) som ansett att utskottet under 1 och 14 i motsvarande del bort hemställa

1. beträffande ändrade värderingsregler vid kapitalbeskattningen m. m.

a. att riksdagen med bifall till motionerna 1977/78:177 yrkandet 2 i denna del och 1977/78:189 yrkandet 1 i denna del skulle avslå propositionen 1977/78:40 i denna del,

b. att riksdagen skulle avslå motionerna 1976/77:615 och 1976/77:624 i den mån de inte var besvarade genom vad som anförts i reservationen,

14. beträffande författningsförslagen

a. att riksdagen skulle avslå det vid propositionen 1977/78:40 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,

b. att riksdagen med avslag på det i propositionen 1977/78:40 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle anta av reservanterna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,

2. beträffande prisbildningseffekter m. m. av Valter Kristenson (s) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1976/77:619 och 1977/78:151 yrkandet 3 begärde utredning och förslag från regeringen beträffande den i motionerna berörda frågan om förmögenhetsbeskattningen vid nyförvärv av fastigheter,

3. beträffande beskattningen av förmån av bil för privat bruk m. m. av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Curt Boström och Eric Marcusson (samtliga s) som ansett att utskottet under 8 och 14 i motsvarande del bort hemställa

8. beträffande beskattningen av förmån av bil för privat bruk att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:189 yrkandet 2 skulle avslå propositionen 1977/78:40 i denna del och motionen 1977/78:157 yrkandet 2,

14. beträffande författningsförslagen att riksdagen skulle avslå det vid propositionen 1977/78:40 fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) i vad avsåg ändring i 42 § med tillhörande anvisningar.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Curt Boström och Eric Marcusson (samtliga s).

Lagutskottets betänkande nr 8

I propositionen 1977/78:41 hade regeringen (justitiedepartementet) – efter hörande av lagrådet – föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).
2. lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås att aktiebolagslagens regler om förbud för aktiebolag att lämna lån till aktieägare m. fl. skall gälla även dem som lever samman under äktenskapsliknande förhållanden. Vidare föreslås en vidgad möjlighet att medge undantag från låneförbudet vid förvärv av aktier i bolaget. Dessutom innehåller propositionen förslag till vissa andra smärre ändringar i aktiebolagslagen.

I propositionen föreslås vidare att de anställda i flottningsföreningar skall få samma rätt till styrelsrepresentation som anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1978.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1977/78:160 av Håkan Winberg m. fl. (m), vari yrkats att riksdagen hos regeringen begärde förslag till sådan ändring i aktiebolagslagen att därav uttryckligen framgick att s. k. 50/50-bolag icke ansågs som koncernbolag, såvitt inte framgick att det ägande bolaget hade ett i positiv mening bestämmande inflytande över det ägda bolaget.

1977/78:178 av Håkan Winberg (m) och Inger Lindquist (m), vari yrkats att riksdagen skulle anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385), innebärande bl. a. nedsättning av reservfond, som skulle möjliggöra nyemission till underkurs av aktier i bolag noterade på fondbörsen eller på fondhandlarlistan, samt

1977/78:191 av Lennart Andersson m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen skulle

1. avvisa förslaget om ändring i aktiebolagslagen, såvitt angick 12 kap. 8 §.

2. ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om förnyat övervägande av den personkrets som avsågs med låneförbudet.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Utskottet hemställde

1. beträffande låneförbudets personkrets att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:191 i denna del (yrkandet 2),
2. att riksdagen skulle anta 12 kap. 7 § i det i propositionen 1977/78:41 framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. beträffande dispens från låneförbudet att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:191 i denna del (yrkandet 1) skulle anta 12 kap. 8 § i förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen,
4. beträffande emission till underkurs att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:178,
5. beträffande koncernförhållanden att riksdagen skulle dels med anledning av motionen 1977/78:160 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om översyn av koncernreglerna, dels avslå det i propositionen framlagda förslaget till ändring i 11 kap. 11 § tredje stycket aktiebolagslagen,
6. att riksdagen skulle anta förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen i den mån det inte omfattades av utskottets hemställan ovan,
7. att riksdagen skulle anta det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande låneförbudets personkrets av Lennart Andersson, Stig Olsson, Elvy Nilsson, Arne Andersson i Gamleby, Åke Gillström, Ingemar Konradsson och Bengt Silfverstrand (samtliga s) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:191 i denna del (yrkandet 2) som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört om en utsträckning av låneförbudet,

2. beträffande dispens från låneförbudet av Lennart Andersson, Stig Olsson, Elvy Nilsson, Arne Andersson i Gamleby, Åke Gillström, Ingemar Konradsson och Bengt Silfverstrand (samtliga s), som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:191 i denna del (yrkandet 1) skulle dels avslå förslaget till ändring i 12 kap. 8 § aktiebolagslagen, dels anta sådan ändring av ingressen till förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen som föranleddes härav,

3. beträffande emission till underkurs av Inger Lindquist (m) och Joakim Ollén (m) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:178 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill ta detta tillfälle i akt att inför kammarens ledamöter något redovisa bakgrunden till den proposition som nu ligger

på riksdagens bord för behandling.

I regeringsförklaringen som föregick bildandet av den nuvarande regeringen slogs fast att en väl fungerande samhällsekonomi kräver ett decentraliserat näringsliv. De tre partierna är också överens om att näringspolitiken skall utformas så, att mindre och medelstora företag får goda utvecklingsmöjligheter.

Det regeringsförslag som vi nu har att ta ställning till är den första delen i en fortlöpande reformverksamhet i vad gäller de mindre företagen och så till vida också ett viktigt inslag i den aktiva näringspolitik som regeringen bedriver.

I den gemensamma regeringsförklaringen sägs vidare att Sverige skall hålla fast vid blandekonomin och ta vara på enskilda människors vilja till initiativ och ansvar. Det betyder att vi avvisar socialism och en byråkratisk centralstyrning av näringslivet, men det betyder inte att vi anser att samhället skall vara passivt och låta de s. k. marknadskrafterna spela fritt. Den näringspolitiska aktiviteten som vi har utövat under tiden i kanslihuset har ju också på allt sätt bekräftat detta övergripande mål för regeringens arbete. Vi företräder en social och ansvarskännande marknadshushållning.

Även om det föreligger en ideologisk skillnad mellan den här regeringen och den tidigare, blir skillnaden i praktiken inte så stor. Det är det, förmodar jag, som är anledningen till att oppositionen i realiteten har varit ganska tomhänt vad gäller konstruktiva, reella alternativ under det gångna året och i de sammanhang där vi framlagt förslag för riksdagen beträffande näringspolitiken.

Oppositionens kritik har då närmast centrerats kring bristen på planmässighet, som det hetat, men när vi från regeringens sida har bett om en precisering av vad en ökad planmässighet skulle innebära konkret i form av detaljregleringar och fler föreskrifter beträffande företagens sätt att agera har oppositionens företrädare i allmänhet stått svarslösa. Detta upplevde vi häromdagen i samband med diskussionen om specialstålet.

Ett annat huvudmoment som oppositionen har försökt framställa som ett alternativ i näringspolitiken har varit den många gånger diskuterade socialdemokratiska strukturfonden. Sedan denna mognat till sin form och behandlats i olika motioner och reservationer visar det sig att den inte är någonting annat än en dubbling av Investeringsbanken. Till hela sin funktion är fonden en kopia av den investeringsbank som vi redan har och som fungerar som ett värdefullt instrument i näringspolitiken. Det berättigade i att på detta sätt dubblera institutionerna när vi behöver öka effektiviteten kan ju verkligen i hög grad ifrågasättas.

Den här situationen känner vi väl till sedan tidigare. Den förelåg under valperioden 1973–1976, som kommer att gå till historien som jämviktsriksdagens tid. Inte heller då kunde socialdemokratin, under de omständigheter som rådde, göra verklighet av sina mera socialistiskt inriktade målsättningar. De fick i stället leva sitt eget stilla liv i partiprogrammet

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

och i förkunnen från talarstolar vid tillfällen när marginalväljare inte kunde tänkas ta anstöt.

Det finns väl en och annan som fruktade – någon kanske också hoppades – att socialdemokratin i opposition skulle driva en mera utpräglat socialistisk politik. Så har det inte blivit. Det visar också reservationerna vid det näringsutskottsbetänkande som behandlas i dag. Det är ändå ett uttryck för socialdemokratins anknytning till verkligheten, och den omständigheten vill jag gärna ge oppositionen några erkännamma ord för i dag. Det har alltså inte blivit som man kunde tro, och det är jag glad för.

Detta innebär att meningsskiljaktigheterna i näringspolitiken inte blir större än att vi kan vara överens i t. ex. frågan om hur strukturförändringarna inom specialstålindustrin skall gestaltas i princip och i verkligheten. Samma omdöme kan gälla andra branscher, där strukturförändringar är nödvändiga och ofrånkomliga. Inom textilindustrin, där det gäller att banta ytterligare en redan hårt pressad näring med problem sedan många år, kan denna syn tillämpas. Det gäller glasindustrin med sina speciella problem – kraven att förena rationaliseringar med en gammal fin hantverkstradition, de svåra arbetsmiljöproblemen och brukens stora betydelse för de orter där de är placerade. Det gäller även dataindustrin, där det inte i första hand är fråga om att rädda en bransch i kris utan att garantera en viss teknologisk nivå inom landet för en viktig produktion. Totalt utländskt beroende i en sådan bransch har många nackdelar, inte minst för vårt tekniska och ekonomiska oberoende.

Det gäller också varvsindustrin, den bransch i Sverige som torde ha svårast att inom nuvarande struktur återfå tidigare lönsamhet, omfattning och också sysselsättningsvolym. Sverige har varit och är allttjämt, trots sin relativa litenhet, en av de ledande varvsnationerna i världen. Det är en ställning som nu inte kan hållas utan orimliga ekonomiska uppoffringar.

Även andra branscher har problem, och vi får i riksdagen tillfälle att återkomma till en del av dem under nästa år. Jag syftar bl. a. på handelsstålverken, där en överenskommelse träffats om ett samgående mellan de tre stora tillverkarna NJA, Gränges och Stora Kopparberg.

Inom industriverket liksom i departementets regi pågår åtskilliga branschstudier. Jag vill särskilt nämna att delar av skogsindustrin – jag tänker närmast på sågverksindustrin och skivindustrin – är föremål för ingående analys och översyn. Också pappers- och massaindustrierna kommer att kräva skärpt uppmärksamhet under nästa år. Den internationella marknadsutvecklingen för skogsindustrin har ju skapat stora likviditetsproblem för denna näringsgren. De blommar också ut i soliditetsproblem, som vi blir tvungna att på ett eller annat sätt gripa oss an, eftersom detta är en nyckelbransch av avgörande betydelse för hela vår ekonomi.

Utvecklingsmöjligheterna för den svenska bilindustrin håller på att analyseras av en särskild utredningsman. Det är också en integrerad del av svensk industri med stor betydelse för den framtida utvecklingen.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Den noggranna genomgången av problembanscher som vi arbetar med ingår, liksom analysen av de mindre företagens situation, i ett långsiktigt arbete med ett näringspolitiskt handlingsprogram, där även frågor som teknisk forskning och utveckling kommer att spela en central roll, kanske betydelsefullare i detta utvecklingsskede av svenskt näringsliv än någonsin tidigare.

Avsikten är, som jag tidigare har aviserat, att regeringen skall lägga ett sådant brett framtidsytande näringspolitiskt program på riksdagens bord under första halvåret 1979.

Jag sade nyss att den socialdemokratiska delen av oppositionen inte framhärdat i sin vilja att genomföra sitt socialistiska program och att det vill synas som om riksdagen skulle kunna nå bred enighet om stora delar av näringspolitiken. En sak har man emellertid noterat när man läst dels den socialdemokratiska partimotionen, dels reservationerna vid det betänkande som behandlas nu, nämligen att den gamla kända socialdemokratiska motviljan – hämningen skulle jag vilja kalla det – inför de mindre företagen finns kvar.

Det märks kanske alldeles speciellt i detta skede därför att det finns en ambivalens i socialdemokratiens agerande. Dels vill man hänvisa till att mycket av vad som föreslås i propositionen är tankar som har framförts i utredningen om företagarföreningarna, som tillsattes av den gamla regeringen, dels vill man något motsägelsefullt ge sken av att i själva verket har de mindre företagen inte några speciella problem som motiverar detta särskilda förslag. Det märks också i debatten ute i landet omkring detta ämne, även om man då inte vill gå emot huvudlinjerna i förslaget. Även utskottsbetänkandet visar att man i allt väsentligt ansluter sig till propositionens huvudtankar.

Det här draget att inte vilja erkänna de mindre företagens betydelse och särart måste väl ha någon form av ideologisk bakgrund. Det är en stark ideologisk blockering som jag tycker är beklaglig med tanke på att socialdemokratin i allt väsentligt accepterar regeringens förslag.

Småföretagen har ändå stor betydelse för utkomstmöjligheterna på många orter och därmed också för dessa orters möjligheter att behålla sin livskraft. Småföretagen är alltså en nödvändig komponent i näringspolitiken. Det gäller nu att ta till vara de outnyttjade möjligheter som finns inom småföretagen för att öka produktionen och sysselsättningen, att ta till vara den vitalitet som den här företagsgruppen representerar.

Det krävs att vi effektiviserar samhällets utvecklingsfrämjande insatser för industrin i varje län, för att göra näringspolitiken effektivare och mera inriktad på den vardag i vilken företagen arbetar. Det är därför som vi har föreslagit inrättandet av de regionala utvecklingsfonderna, som skall avlösa företagarföreningarna. Det skall ske genom att en stiftelse med staten och landstinget som stiftare och huvudmän bildas i varje län på den grund som företagarföreningarna representerar.

Fonderna föreslås, i likhet med vad som gäller företagarföreningarna, även handha vissa myndighetsutövande uppgifter. Det är också ganska

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

betydande resurser som vi föreslår att dessa regionala utvecklingsfonder skall få, eftersom medlen i hantverks- och industrilånefonden, som f. n. uppgår till ca 575 milj. kr., skall överföras till fonderna.

Jag tror att man därmed i väsentlig mån kommer att få en ökad regional aktivitet, eftersom fondernas finansiella stadga och det egna ansvarsområdet på detta sätt får en mera påtaglig betoning. Det blir alltså en plattform för den regionala näringspolitiska aktiviteten av helt annan karaktär än tidigare.

Vi föreslår också att de medel som i dag finns i statens utvecklingsfond fördelas på de nya fonderna. Vi har med viss förundran noterat att oppositionen, dvs. socialdemokratin, går emot detta förslag utan att egentligen kunna hänvisa till några bärande argument för detta. Propositionen får ses som ett första steg i en reformering av näringspolitiken, och vi har aviserat att i nästa steg kommer forsknings- och utvecklingsfrågorna upp till behandling. Men det har varit angeläget att redan nu, när vi gör denna genomgripande organisatoriska reform, lösa frågan om utvecklingsfondens organisatoriska status. Jag är något förvånad över oppositionens agerande beträffande utvecklingsfondens framtid. Här gäller det ju att stärka den organisatoriska grundvalen för aktiviteterna på området. Och det har vi gjort med vårt förslag om decentralisering också av utvecklingsfonden.

Vid behandlingen av förslagen från regeringen om att stödja de mindre och medelstora företagen har en oproportionerligt stor del av uppmärksamheten ägnats hur styrelsen för fonderna skall utses. Förslaget innebär att styrelserna skall utses av de politiskt valda landstingen utan inskränkningar, med fullt förtroende för landstingens kompetens och förmåga att utse näringspolitiska organ inom sitt område. Detta är en helt acceptabel förteelse för andra delar av samhällslivet, och jag skulle vilja säga att det är en principiellt klar linje i den politiska demokratins namn. Jag är något överraskad över de dimensioner debatten tagit i den här frågan. Jag noterar emellertid med tillfredsställelse utskottsmajoritetens stöd för regeringens förslag.

Jag tycker också att systemet för att föra ut näringspolitiken så nära företagen som möjligt innebär en välmotiverad decentralisering av både inflytande och ekonomisk makt. Regionerna får ett helt annat inflytande över sin egen situation, får mer att säga till om, och det är en utveckling som jag tror innebär väsentligt ökad kraft i det näringspolitiska arbetet. Under senare år har tanken på decentralisering av beslutsfunktionerna vuxit sig allt starkare i samhället. Och i den förra valrörelsen var ordet "decentralisering" definitivt ett honnörsord. En del föredrar att kalla det närdemokrati, men innebörden är ju densamma.

Det finns ett behov av aktiva näringspolitiska organ ute i regionerna som, förutom att hjälpa företagare, kan samordna olika näringspolitiska aktiviteter i länen. Vi noterar att det på många håll spontant vuxit upp organ med förankring i både landsting och kommuner som arbetar med näringspolitiska frågor. Och jag tror det är viktigt att vi från samhällets

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

sida här strävar efter en samordning för effektivisering. Den väg vi valt, med de regionala utvecklingsfonderna, bör i väsentlig utsträckning kunna samla upp dessa viktiga regionala och lokala aktiviteter för näringspolitiken.

Herr talman! Jag vill naturligtvis inte påstå att vi löser alla småföretagens problem med den proposition vi nu diskuterar. Men de förslag till åtgärder som redovisas inom småföretagsområdet kan bidra i väsentlig utsträckning till att erbjuda gynnsammare utvecklingsbetingelser för den här företagsgruppen. Åtgärderna bör därmed ses som ett viktigt led i strävan att uppnå vissa grundläggande mål för den övergripande ekonomiska politiken. Förslagen skall också ses som ett första steg i ett fortlöpande reformarbete inom näringspolitiken med speciell inriktning mot de mindre företagen.

Men för att nu ytterligare förstärka kontaktvägarna mellan regeringen och småföretagsamheten skall regeringen låta tillkalla en särskild småföretagsdelegation. Huvuduppgiften för delegationen kommer att vara att fortlöpande följa och bevaka utvecklingen inom detta område, initiera olika åtgärder och i övrigt ge synpunkter och råd för samhällets politik visavi de mindre företagen och den situation som de arbetar under. Delegationens verksamhet kommer att bedrivas direkt under regeringen. Vi har ansett det angeläget att få denna omedelbara kontakt med den här stora gruppen av företag. I delegationen kommer att ingå representanter för företagens och de anställdas organisationer, landstingen och myndigheter inom det näringspolitiska området.

Det är också regeringens avsikt att ta initiativ till olika informationsinsatser om företagandets villkor. Enligt vår mening bör sådana insatser kunna verka stimulerande på intresset för att starta och driva företag. De bör också kunna skingra en del missförstånd och vanföreställningar som man möter i den mera populära debatten om de mindre företagens roll i samhället, om företagandets villkor, om samspelet mellan anställda och företagare. Informationen förutsätter självfallet en nära samverkan mellan företagens och de anställdas organisationer.

Låt mig till sist, herr talman, sammanfatta med att betona att i detta väsentliga arbete med att öka livskraften och expansionsförmågan i svenskt näringsliv är den proposition som nu är föremål för kammarens behandling en viktig hörnsten.

RUNE JOHANSSON i Ljungby (s):

Herr talman! Jag avser att i mitt första anförande i huvudsak koncentrera mig på den fråga som föredragningslistan upptar, nämligen de mindre och medelstora företagens utveckling. Jag kan förstå att exempelvis frågan om strukturfonden ständigt oroar industriministern, men jag kan tala om för industriministern att han kommer att få tillfälle att möta den frågan snart igen, eftersom vi återkommer med den. Vi ser detta som en utomordentligt viktig angelägenhet, inte för att komplettera eller skapa en motsvarighet till Investeringsbanken utan för att få ett

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

institut som kommer att ge oss väsentligt större räckvidd och möjligheter att bistå företagen med medel som går långt utöver vad det ordinarie kreditväsendet har möjligheter till.

Men, herr talman, till huvudfrågan! När statsministern i inledningen till den proposition vi nu har att behandla anför att de mindre företagen spelar en mycket framträdande roll i det svenska näringslivet, riskerar han inte att bli emotsagd. Småföretagen är till antalet många och bereder sysselsättning åt åtskilligt fler. Företagens storlek varierar, men de är alla mycket beroende av en stabil och hög konsumtion.

Under de senaste årtiondena har tillväxtklimatet för småföretagen i Sverige varit gott. Med stigande inkomster och en mera jämn fördelning av de värden som vi i gemensamt arbete frambringar har stora befolkningsgrupper fått en efter hand växande konsumtionsstandard. Som fördelningsmekanism har skattepolitiken tidigare och socialpolitiken med bl. a. folkpensionering, ATP, barnbidragen och bostadsstödet varit utomordentligt goda och välgörande instrument.

De företagsgrupper vilkas angelägenheter vi nu diskuterar har å sin sida visat prov på anpassning av verksamheterna till anspråk som ställts av en allt köpstarkare allmänhet. Också mot denna bakgrund är det angeläget att den ekonomiska politiken och samhällspolitiken i allmänhet utformas så att vi söker undvika en nedpressning av vårt folks standard.

Verkningarna av regeringens oskickliga ekonomiska politik, energipolitiken och bostadspolitiken har nu blivit besvärande för många företag. Den erfarenhet som vi har fått tidigare visar att förmågan att ta till vara nya idéer och uppslag har varit en styrka för småföretagen. Ett betydande antal av dem ägnar sig åt tillverkning av unika produkter, andra är underleverantörer till stora företag. Deras specialisering och ofta dokumenterade förmåga att utveckla den tekniska utrustningen har bidragit till framgångarna. Korta serier i produktionen och inriktning på kvalitetsvaror har gett konkurrenskraft och ett gott utbyte av verksamheten. Men med ökad tillverkning och stigande kostnader växer kraven på en marknadsföring som inte enbart stannar vid landets egna gränser utan som även behöver och har stora möjligheter på utlandsmarknaden.

Vid ett samtal häromdagen berättade chefen för ett leveransföretag till dataanläggningar om de mycket stora ansträngningar man måste lägga ner på att följa utvecklingen inom detta avancerade område för att kunna lämna erforderlig service. Uppenbarligen har företaget lyckats eftersom man inte haft några störningar i fråga om sysselsättningen. Samtidigt med detta uppföljningsarbete måste man söka nya marknader, och på fråga uppgavs att två försäljningskontor inrättats i länder nära den stora öststatsmarknaden för att tillvarata alla möjligheter.

Många företag saknar sådana resurser att slå sig fram. Kanske ligger möjligheterna för dem i samordning och gemensamma exportaktioner. Alltmer har det framstått som en angelägen uppgift för samhället att i detta avscende lämna sin medverkan. Den kan vara såväl upplysande om möjligheter och förutsättningar som organiserande och administre-

rande.

Att företagarföreningarna i dessa avseenden redan nu fyller en uppgift är alldeles klart, men aktiviteterna skulle väsentligt kunna öka, och de behöver också ökas. Den utredning om föreningarnas verksamhet och organisatoriska utformning som tillsattes redan 1975 har visat på detta.

Låt mig säga, herr talman, att det ländert regeringen till heder att den i fråga om den allmänna uppläggningsen av företagarföreningarnas verksamhet i stort sett följer vad utredningen föreslagit. Tyvärr har propositionen flera skönhetsfläckar. En i och för sig mindre sådan är namnändringen. Nog verkar det vara mera av klåfingrighet som man tar bort namnet företagarföreningar och ersätter det med något så ogripbart som regionala utvecklingsfonder. Namnet företagarföreningar är väl inarbetat sedan årtionden tillbaka, och kretsen för verksamheten behöver man inte längre fundera över.

Viktigare är emellertid vad de föreslagna stiftelserna skall göra och med vilka medel. I propositionen sägs att de skall ha till uppgift att till de mindre och medelstora företagen tillhandahålla informations-, rådgivnings-, utbildnings- och konsulttjänster samt lämna lån på hög risknivå. Det är bra. Man fullföljer här ett program från tidigare och ger möjligheter till en ökad samordning på regional och lokal nivå av olika näringspolitiska insatser.

Man har emellertid anledning att fråga sig hur de nu angivna verksamheterna inpassats i en mer allmän industripolitisk målsättning. Man kan också fråga sig: Hur har vi sett på detta tidigare? Jag vill erinra om vad den socialdemokratiska regeringen framhöll i detta stycke när den 1973 framförde förslag om bl. a. industriverket, utvecklingsfonden och riktlinjer för en ökad regional företagservice. Jag vill göra det med sammanfattningsvis och refererar en del av vad som anfördes i propositionen:

”Industripolitiken är den del av näringspolitiken som har till speciell uppgift att främja utvecklingen av en internationellt konkurrenskraftig svensk industri, som inte minst ger möjligheter att erbjuda arbetstagarna inkomster, trygghet, stimulerande arbetsuppgifter och en positiv arbetsmiljö samtidigt som dess produkter kan tillfredsställa väsentliga individuella och kollektiva behov. Den övergripande uppgiften för industripolitiken blir — — — att underlätta uppnåendet av en effektiv produktionsstruktur inom varje bransch och att medverka till utvecklingen av branscher med stora framtida tillväxtpotentialer. — — —

De industripolitiska insatserna bör i hög grad grundas på och utnyttja det kunnande, den erfarenhet och den kompetens som finns inom företagen. Även inom företagen är ett decentraliserat beslutsfattande önskvärt. Strävan bör vara att frigöra den i dag outnyttjade kapacitet i form av initiativförmåga, kunskap, verksamhetslust och ansvarskänsla som finns hos de i produktionen verksamma människorna. Detta förutsätter ett väsentligt ökat löntagarinflytande i företagen. Bl. a. därför måste industripolitiken verka för att en vidgad företagsdemokrati kommer till

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

stånd.

Att beslutsfattandet i hög grad är decentraliserat ökar behovet av en framåtblickande och övergripande industripolitisk planering. De industripolitiska insatserna måste kunna sättas in på ett förutseende sätt vilket kräver ett sammanhållet informations-, prognos- och planeringssystem. Syftet med ett sådant system är att utgöra underlag för bedömning av varför, var och hur industripolitiska åtgärder bör sättas in. Däremot är inte avsikten att det skall vara ett instrument för central dirigerings- och investerings-, produktions- och andra beslut i varje enskilt företag."

För en industripolitik med framåtsyftning är insamling, bearbetning och utveckling av det för industripolitikens genomförande erforderliga informationsunderlaget av särskild betydelse.

Av vad jag har anfört ur den skrivning som jag refererar till kan man ta fram fyra huvudpunkter för industripolitiken, som vi såg och fortfarande ser som ytterst väsentliga:

1. att tillgodose mänskliga behov,
2. att eftersträva en demokratisering av arbetslivet,
3. att inhämta ett kunskapsmaterial om olika branscher och deras problem och
4. att söka genomföra en framåtblickande och övergripande industripolitisk planering.

Planering förutsätter ett kunskapsinhämtande, studier och diskussioner. Vi har sökt fullfölja den politiken, exempelvis inom ramen för de branschråd som tillkom – branschråd för skogsindustrin, för stålindustrin, för byggnadsindustrin och för varven. Det är ett arbete som pågått under några år, och jag noterar med en viss tillfredsställelse att industriministern inte har avvecklat den organisationen – branschråden med representanter för samhället, företagen och de anställda som ett forum för diskussion och gemensam utredning – utan att branschrådets arbete fortgår. Om jag har uppfattat det rätt är avsikten att så småningom, på underlag av det material som exempelvis skogsbranschrådet presenterar, förelägga riksdagen ett skogspolitiskt långtidsprogram. – Jag hoppas att jag har uppfattat det rätt, herr industriminister.

Industriverket har fått ta ansvaret för en mångfald utredningar av samma karaktär, delvis av mera brådskande art, delvis av mindre omfattning, som exempelvis när det gäller delproblem inom glasindustrin, tekoindustrin, pälsindustrin och snickeriindustrin, för att nu nämna några.

Vad som gjorts på arbetslivets område med styrelsrepresentation, representanter i skyddsverksamhet och andra uppgifter har varit av utomordentlig betydelse. Sak samma gäller den nya medbestämmandelagen, som jag här bara nämner. Till detta har emellertid kommit bl. a. att representanter för de anställda beretts säte och stämma i företagarföreningarnas styrelser. De och deras organisationer har tagit detta på stort allvar, och jag tror att deras insatser i föreningarna uppskattats. Denna etablerade samverkan mellan företagare och anställda tillsammans med företrädare för länsmyndigheter och landsting kring regionala enheter

är värdefull.

Med det starka ekonomiska och ansvarsmässiga engagemang av stat och kommun som nu föreslagits är det helt riktigt att samhället får ett mera avgörande inflytande på de stiftelser som nu skall bildas. Men steget däriifrån och till att helt klippa av banden med den företagsamhet som inom länen byggt upp organisationen är oförståeligt. Lika obegripligt är det att man bryter sönder den ordning med representanter för anställda i företagens styrelser som nu gäller. Vad jag kan komma ihåg hade de borgerliga partierna ingenting att invända mot den allmänna målsättning som uttalades i riksdagsbeslutet 1973 och som lett fram till den ordning vi nu har.

Propositionen innebär att ni inte vill ge vare sig företagare eller deras anställda garantier för en rimlig medverkan i det organ på länsplanet som de kan ha så stort intresse för. Ni avhänder samtidigt staten möjligheten att via länsstyrelse eller av regeringen utsända representanter öva ett inflytande på stiftelsernas verksamhet.

Vad som inger de allra största betänkligheterna i den allmänna uppläggningsen av organisationen är behandlingen av statens utvecklingsfond.

Fonden tillkom för att fylla ett mycket stort och känt behov. Syftet var och är att stödja riskbetonade investeringar inom industrin för utveckling av nya produkter, processer och system. Att fonden var välkommen som ett led emellan Styrelsen för teknisk utveckling, som prövar idéer och uppslag, och Investeringsbanken och andra kreditinrättningar på den ordinära kreditmarknaden, framgår av det faktum att på den korta tiden av drygt tre år stöd lämnats till över 500 utvecklingsobjekt.

Det är en liten men mycket duglig församling av tekniska experter och handläggare som svarar för fondens verksamhet. Styrelsens ordförande säger i ett tidningsuttalande: "Jag tycker det är olyckligt och bakvänt att man på det här sättet bryter ned en organisation som börjat fungera på ett bra sätt. Förslaget är inte väl genomtänkt."

Riksdagskollegan Sven G. Andersson är inte heller nöjd med det förslag som har presenterats. Han är medlem av utvecklingsfondens styrelse och använder ett något starkare uttryck när han säger: "Förslaget är sakligt sett fullständigt gale." – Jag antar, herr Sven G. Andersson, att tidningsuppgiften inte är felaktig.

Vi talar från skilda håll om behovet av ökade insatser till forskning och utveckling. För vår framtid fäster vi avgörande vikt vid detta. Nya idéer och objekt som kan ge näringslivet möjligheter att vidgas, som skapar arbete och utkomst och bevarad välfärd vill vi i ökad omfattning satsa på. Men med några få rader i industriministerns propositionsdel slås denna lovande verksamhet sönder. Utan föregående utredning, utan en vanlig remissbehandling, utan att ens underrätta fondens styrelse och ledning skriver han i propositionen in: "Mitt förslag till regionalisering innebär att utvecklingsfondens verksamhet upphör." Hur mycket överensstämmer en sådan hantering med medbestämmandelagens anda och mening? Det är en berättigad fråga. Detta är illa genomtänkt, om det

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

är tänkt alls.

Utvecklingsfondens uppdelning på 24 nya små enheter stoppar upp en innovationsverksamhet för lång tid. Innan regionalstiftelserna hinner organiseras och personal med särskilda kunskaper att bedöma projekt trimmas riskerar man att det förflyter lång tid. Den beloppsmässiga begränsningen av möjligheterna att låna ut pengar – nu 3 milj. kr. för ett projekt – till 500 000 kr. innebär att de största och mest lovande projekten inte kan tillgodoses. Regeringen vrider på ett flagrant sätt klockan tillbaka. Hade det inte varit möjligt, herr industriminister, att snabbt utreda, diskutera och samråda om en lösning som kunde ha innehållit en bevarad utvecklingsfond men också möjligheter för de regionala stiftelserna att för mindre projekt bistå uppfinnare och utvecklingsförslag?

Från den socialdemokratiska gruppen är vi kritiska också på några andra punkter, vilket efter hand kommer att anmälas.

Som en sammanfattning vill jag än en gång säga att förslaget har många värdefulla inslag men samtidigt brister och avvikelser som vi starkt har reagerat mot. Det är att beklaga i en för landets näringsliv så viktig angelägenhet som denna som gäller de mindre och medelstora företagen och de näringspolitiska ambitioner som staten är beredd att understödja. Det hade varit möjligt att uppnå samförstånd genom borttagandet av de skönhetsfläckar som jag har pekat på och som Erik Wååg så småningom också kommer att ta upp.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse den vilja till samförstånd i denna fråga som Rune Johansson här har visat. De anmärkningar som han har riktat mot förslaget är ju i hög grad marginella, och jag vill återkomma till dem. Först dock den mer allmänna näringspolitiska diskussionen.

Jag tillät mig att något kommentera vad som har hänt under det gångna året på det näringspolitiska området. Det stora inslaget – i varje fall debattmässigt – från oppositionens sida är den strukturfond som man har återkommit till i skilda sammanhang. Nu säger Rune Johansson att man skall gå vidare beträffande strukturfonden. Jag tror det är välbetänkt att ta det lugnt; som förslaget hittills har framförts är det nämligen mycket ofullgånget och ger knappast intryck av att oppositionen har något eget alternativ i fråga om näringspolitiken. Detta var mest flagrant i samband med diskussionen om specialstålet, där man i reservationerna vid det betänkandet skisserade en strukturfond som nära nog på punkt efter punkt sammanföll med ändamålet, inriktningen och målsättningen för Investeringsbanken. Jag tror att vi har annat att göra här i landet än att dubblera de näringspolitiska institutionerna. Vi bör i stället se till effektiviteten. Det var alltså i all välmening mot oppositionen som jag här tog upp frågan om strukturfonden. Ni bör nog tänka över en gång till om detta verkligen är något alternativ i näringspolitiskt avseende.

När det gäller Rune Johanssons direkta anmärkningar mot proposi-

tionen noterar jag att han karakteriserar bytet av namn från "företagarföreningar" till "regionala utvecklingsfonder" som klåfingrighet. Det är ju, Rune Johansson, ett vanligt argument i mera konservativ anda att det betecknas som klåfingrighet när man vill ändra någonting. Nu är det ju så att företagarföreningarna inte längre är några föreningar. Dessutom gör den förändrade karaktären – självständigheten – att de i realiteten blir utvecklingsfonder till hela sin funktion. De kommer inte längre att vara bara kreditmarknadsinstitut, utan de representerar också en fond av kunskande som gör att de kan ge service till företagen och över huvud taget stödja utvecklingen i regionerna. Det är alltså inte fråga om klåfingrighet, utan det har gällt att försöka hitta en benämning som är betecknande för den nya verksamhet och den nya innebörd som det här organet kommer att få. Jag tror att även Rune Johansson, när han väl har vant sig vid begreppet "utvecklingsfonder", kommer att inse att det är en utomordentligt bra beteckning på det här organet.

Sedan frågar Rune Johansson om vi vill klippa av banden med de anställda i och med att vi har valt den här modellen för utseende av de regionala utvecklingsfondernas styrelser. Nej, naturligtvis inte. Det är ju för de anställda, för de verksamma i företagen, som den här reformen har kommit till. Det är de miljoner anställda i företagen som är den egentliga målgruppen för de här omsorgerna. Det är bara det att vi velat ha en lösning som står i klar samklang med den politiska demokratin. Vi menar att landstingen i omsorgen om utvecklingen i sina egna områden skall se till att styrelserna får en så allsidig och representativ sammansättning som möjligt. Det är då en självklarhet att även de anställda blir representerade.

Jag tror att man har överdramatiserat hela den här frågan. Jag kan inte föreställa mig att landstingen vid utseendet av dessa styrelser medvetet skulle gå förbi de intressen som ju är av så central betydelse för näringslivets utveckling i den egna regionen. Låt oss, Rune Johansson, sluta att vara så pessimistiska i synen på de regionala organens kompetens. Jag tror att de är väl skickade att klara den här frågan.

När det så gäller utvecklingsfonden – och här anser uppenbarligen Rune Johansson att den viktigaste skillnaden finns – vill jag hävda att man bör se den här reformen liksom reformen av den organisatoriska basen för forskning och utveckling som en sammanhängande reform. Det råder inget som helst tvivel om att när vi nu ser över STU:s verksamhet och är beredda att samordna den här verksamheten, så ligger det mycket väl till att låta utvecklingsfonden regionaliseras och att man verkligen stärker det organ som skall ha den direkta, påtagliga och vardagsnära kontakten med företagen genom det inslag som utvecklingsfonden representerar. Visst har det förekommit kritik – jag skall vitsorda det. Men i stort sett måste jag säga att företagen hälsar den här reformen med tillfredsställelse. Jag har mött många positiva omdömen om vårt förslag. Det är alltså inte ett sätt att slå sönder redan befintlig verksamhet, utan det är ett sätt att effektivisera den. Dessutom får den ökade resurser

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

i ganska avsevärd omfattning, något som jag hoppas att Rune Johansson är medveten om.

Sedan försöker Rune Johansson tolka in att regeringens förslag i vissa avseenden innebär ett brott mot medbestämmandelagen, en lag om vilken han och jag i stort är överens. Det är naturligtvis inte på det viset. Men det får inte bli så att övergripande, principiella politiska beslut inte kan fattas utan att man ständigt hänvisar till medbestämmandelagen. Den reglerar samrådsförfarandet men kan rimligen inte sättas över vägvalet när det gäller de principiella politiska besluten, och det här är ett sådant.

RUNE JOHANSSON i Ljungby (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag sade i mitt anförande beträffande utvecklingsfonden att styrelsen och de anställda i den över huvud taget inte var underrättade om den förändring som regeringen har för avsikt att genomföra. Det menar jag är ett flagrant avsteg från den anda och mening som ligger i medbestämmandelagen. Man skall naturligtvis diskutera med och underrätta både styrelsen och de anställda i en så viktig verksamhetsgren.

Jag har uppfattat det så att industriministern har velat åstadkomma ett arrangemang som ser bra ut och som gör att så mycket pengar som möjligt kan komma ut till de regionala fondstiftelserna. När man nu mer eller mindre har kört statens ekonomi i botten, har det varit möjligt att ta de miljoner som finns i utvecklingsfonden och sprida ut dem till de nya stiftelserna i 24 län. Det är mer sken än verklighet, herr industriminister. Dessutom är det ett påtagligt övergrepp mot en verksamhet och en institution som har fungerat på ett förnämligt sätt.

Jag upprepar att det väl ändå hade varit möjligt att ta upp en diskussion om en viss form av regionalisering. Då hade vi kunnat hjälpas åt att få fram medel till verksamheten utan att behöva slå sönder den centrala instansen, utvecklingsfonden.

Så återkommer industriministern till strukturfonden. Jag har sagt att vi kommer att få tillfälle att diskutera den framöver. För oss är detta en angelägenhet av utomordentligt stor vikt. I stället för att sänka arbetsgivaravgiften och, som har skett genom riksdagsbeslut på regeringens förslag, avhända staten dessa 4 miljarder kronor, så borde man i enlighet med vårt förslag ha avsatt medlen till strukturfonden, vars uppgifter skulle sträcka sig väsentligt längre än vad man har möjlighet till inom det ordinära kreditväsendet innefattande Investeringsbanken.

Här är det fråga om att i en strukturomvandlingsprocess medverka till att förändringarna sker i socialt acceptabla former ute på orterna. Det kan t. ex. innebära att industrier och företag får ett stöd som gör att de kan fortsätta driften ett à två år utöver vad de egentligen skulle ha möjlighet till, en tid under vilken man kan diskutera vad som skall göras för att ersätta den nedläggningshotade industrin. Kan den fortsätta eller kan man få i gång nya industrier? Enligt vår uppfattning hade det varit möjligt att ur strukturfonden anslå medel till en sådan stödjande verksamhet.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! De ökade möjligheter som utvecklingsfonderna erbjuder för den tekniska utvecklingen och möjligheterna att få fram nya produkter tror jag, Rune Johansson, utgör ett väsentligt framsteg. Det gäller att föra ut den kompetensen till de regionala utvecklingsfonderna och så nära företagen som möjligt. Vi gör det utan att rasera den möjlighet till samordning centralt som måste finnas, med utnyttjande av kompetenta människor för att bedöma utvecklingsprojekt. Detta är alltså fråga om en aktivitetshöjning och ett sätt att decentralisera ansvaret för produktutvecklingen. Det innebär, vilket Rune Johansson inte kan förneka, en väsentlig ökning av resurserna.

Nu kopplar Rune Johansson detta på ett något halsbrytande sätt till ett omdöme om att regeringen har kört ekonomin i botten. Så är inte fallet. Vi håller på att försöka restaurera ekonomin i detta gamla land, som lider av sviterna av de underlåtenhetsynder som vi alla är medvetna om har begåtts under 1970-talet. Låt oss, Rune Johansson, vara litet försiktiga – i synnerhet bör Rune Johansson själv vara det – med omdömen om att ekonomin har körts i botten. Vi är alla på det klara med var orsaken ligger. Nu gäller det att samla krafterna för att restaurera ekonomin. Det håller vi på med. Oppositionen är välkommen i detta arbete.

Beträffande strukturfonden är det intressant att höra att Rune Johansson läster stor vikt vid förslaget om en strukturfond. Jag trodde ett tag att man var på väg bort ifrån den. Det finns såsom fonden hittills framställts ingenting unikt i sak i den. Tvärtom drar den upp nya institutionella gränser inom näringspolitiken. Näringspolitiken skall om den skall vara effektiv integreras med den ekonomiska politiken, med regionalpolitiken och över huvud taget med samhällets alla dispositioner. Nu måste vi samla krafterna för att bygga upp näringslivet. Då kan vi inte föra en diskussion om nya institutioner som inte innebär något egentligt nytt.

RUNE JOHANSSON i Ljungby (s) kort genmäle:

Herr talman! Om någonting är halsbrytande är det väl det uttalande som herr industriministern gjorde nu om den ekonomiska situationen. Jag skulle kunna hänvisa enbart till vad de fyra ekonomer som uttalade sig i förra veckan hade att säga. Jag tar bara en mening ur deras uttalande: "Fortsätter den nuvarande politiken, ter sig utsikterna för ekonomin beklämmande."

Jag begriper detta uttalande, om jag ser det mot bakgrunden av vad som har inträffat i landet under detta år: den våldsamma prishöjningen, investeringarna inom industrin vilka under en tvåårsperiod har gått ned med 30 %, den växande utlandsskulden, budgetunderskottet och ett bostadsbyggande som f. n. är i botten. Skulle detta vara ett bevis på den borgerliga regeringens förmåga till restaurering av vår ekonomi, då måste vi fråga oss: Vad är restaurering för något? Vi är på väg mot ett mycket

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

besvärligt läge, och vi måste självfallet söka hjälpas åt att komma ur det.

Herr talman! Vad jag ville framhålla i mitt anförande var att en god och sund ekonomi i landet är en av de bästa förutsättningarna för den mindre och medelstora företagsverksamheten. Jag ville också framhålla att tillväxtpöjligheterna för denna typ av företag under de gångna årtiondena har varit utomordentligt goda, därför att vi har haft en stigande ekonomi, en växande produktion och en ökande välfärd för vårt folk. Nu är ni på väg att i stor utsträckning ödelägga vad som har byggts upp under årens gång. Det är kanske det mest allvarliga för företagen och för vårt folk.

Beträffande representationen vill jag säga att vid en sammankomst häromdagen som jag har refererat till i annat sammanhang var det en representant för företagarorganisationerna nere i vårt län som förutsatte såsom självklart att organisationerna skulle bli representerade. Det är alltså inte så, herr industriminister, att företagen ute i landet, när de nu ser att de inte har några garantier för en representation i den verksamhet som de har varit med om att bygga upp, känner sig så särdeles nöjda.

Sedan vill jag också hänvisa till den rent principiella uppläggning som vi hade 1973 på näringslivets område med en demokratisering, med möjligheter för de anställda till aktivare medverkan i arbetslivet och i de organisationer som där verkar. Här stoppar ni en sådan utveckling. Ni bryter helt sönder ett system som vi har varit på väg att arbeta in.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Den här diskussionen om representation är mycket märklig. Om jag drar ut slutsatsen av vad Rune Johansson nu säger så är det ju ett ifrågasättande av det representativa demokratiska system vi har här i landet. Jag är inte, Rune Johansson, beredd att ifrågasätta kompetensen hos folkvalda organ som landstingen att utse styrelser som är representativa för länens befolkning. Rune Johanssons sätt att debattera är faktiskt att driva denna diskussion in i en absurd situation. Vi kan inte i denna kammare ifrågasätta det demokratiska system vi har och dess kompetens.

När det sedan gäller den ekonomiska situationen bör Rune Johansson kanske ändå ägna en liten tanke åt vad orsaken kan vara till det läge vi befinner oss i. Hur har vi hamnat här? Varför har svenska företag förlorat sina marknadsandelar? Varför har vi det extrema kostnadsläge som vi nu har och som orsakar oss stora bekymmer? Jo, naturligtvis är det därför att den förra regeringen inte hade modet att i tid bedriva en effektiv stabiliseringspolitik.

Jag skall erkänna att det finns ett brett ansvar för detta. Jag skall erkänna att inte heller den gamla oppositionen drev den frågan med tillräcklig kraft, men det var ändå ni i den gamla regeringen som hade ansvaret för vad som hände med svensk ekonomi från 1972 till hösten

1976. Det är där de grundläggande misstagen har skett, och det kan man också med all tydlighet finna belägg för, om jag nu skall hänvisa till s. k. auktoriteter som konjunkturrådets ledamöter. De är ju i sin rapport helt klara över bakgrunden till det nuvarande läget.

Välkommen med, Rune Johansson, i ett konstruktivt arbete på att nu bygga upp en bättre grundval för utvecklingen. Den grundvalen måste vara en stabil ekonomi. Det räcker inte med att hänvisa till vad som har hänt under den senaste tiden. Det gäller att också ha ett något längre perspektiv, och i det perspektivet är den förra regeringen huvudansvarig.

Talmannen anmälde att Rune Johansson i Ljungby anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag är överens med Rune Johansson i hans bedömning att den nuvarande regeringen för en dålig politik. Men det är ändå en alltför ytlig förklaring till de nuvarande problemen på ekonomins område, en lika ytlig förklaring som när Nils Åsling säger att de ekonomiska problemen beror på den gamla regeringen och dess politik. Nej, vi får nog gå djupare in i analysen för att förklara sammanhangen och problemen i den kapitalismens ekonomiska kris som vi just nu upplever.

Liknande synpunkter kunde anläggas på de bägge anföranden som den nye industriministern och den gamle industriministern har hållit här i dag.

Regeringspropositionen om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling har hedrats med en särskild inledning av statsministern. Men det är en dålig analys som där görs av orsakerna till de mindre företagens problem. Man diskuterar t. ex. den obestridliga tendensen till ökad koncentration inom industrin, att de stora företagen växer på de små företagens bekostnad. Detta sker i betydande grad genom företagsammanslagningar, s. k. fusioner. Dessa fusioner kan enligt statsministern, eller skall vi säga regeringskansliet, endera ha rationella motiv eller ha sin grund i bristande framtidstro. Inom parentes vill jag säga att under nuvarande regering förefaller det inte vara någon motsättning mellan en rationell bedömning och bristande framtidstro. Men bortse från det. I förra fallet påstås sammanslagningarna ha styrts av tekniska och efterfrågebetingade faktorer. I senare fallet skulle vad man kallar för "det allmänna företagsklimatet" ha uppfattats som negativt av många enskilda företagare.

Men ingenstans i propositionen finns någon analys av de verkliga orsakerna till de mindre företagens problem, dvs. den lagbundna utveckling mot allt starkare koncentration och så småningom mot monopol, som är inneboende i det kapitalistiska produktionssystemet. Motsättningen mellan stora och små företag är inte en motsättning mellan stort och smått i allmänhet utan en kamp mellan de stora kapitalens strävan efter ökad makt och dominans och många mindre företags strid för att över-

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

De mindre och medelstora företagens utveckling, m. m.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

leva. De stora monopolen är de små företagens fiender. Jag tror att näringsutskottets talesman Bengt Sjönell, som har personlig erfarenhet av småföretags problem, kan medge detta.

Kortsiktigt är det naturligtvis till fördel för en grupp företag om de får skatteförmåner samt ökade bidrag och lån, som regeringen föreslår. Det är precis som det anses förmånligt att få julklappar. Men alla vet att sådana, hur vackert inslagna i färggranna papper de än är, inte löser några grundläggande problem. Det gör heller inte regeringens stödpolitik till de mindre och medelstora företagen. Småföretagens svårigheter kommer inte att upphöra under kapitalismens fortsatta utveckling. Även i fortsättningen kommer många småföretag att slås ut efter profitjaktens logik, som går ut på att de stora fiskarna slukar de små.

Regeringen säger i propositionen att staten måste gripa in och på olika sätt modifiera marknadens krafter för att få systemet att fungera smidigt och för att undvika de negativa effekter som kan följa med ett renodlat marknadssystem. Det är ett intressant uttalande av den socialliberala koalitionen som just nu styr landet. Det kunde nästan ha gjorts av den föregående regeringen, dvs. under dess blandekonomiska tid, innan man som nu säger sig vilja bryta storkapitalets maktställning. Verkligheten för de små företagen har också varit en och samma under den gamla och den nya regeringen: de har pressats hårt av hyreshöjningar för sina lokaler, av höga räntor på sina lån, av den övermäktiga konkurrensen från storföretagen, av en orimlig konstruktion på arbetsgivaravgifterna osv. Åt alla dessa dagliga problem för de små företagen gör regeringen inte ett skvatt.

Propositionens titel är De mindre och medelstora företagen. Därmed avses företag med upp till 200 anställda. Det kan vara företag med mycket stor omsättning, som t. o. m. är dominerande inom sin tillverkningsgren. Det är knappast några småföretag, vare sig man räknar efter sysselsättning eller omsättning. Men regeringen benämner i propositionen alla dessa företag småföretag. Det är vilseledande. På det viset buntar den ihop självständiga hantverkare eller butiksägare, som arbetar ensamma eller med några få anställda, med kapitalister som livnär sig på andras arbete. Men en småföretagare som måste kämpa hårt för att hålla näsan över vattnet, bl. a. till följd av den borgerliga hyrespolitiken, kan inte jämföras med en kapitalist som kontrollerar 200 arbetares försörjning. Inser inte Nils Åsling den skillnaden?

Det är de medelstora, ja, man måste rent av säga rätt stora företagen, som främst gynnas av regeringens förslag. Detta framgår också på en rad ställen i propositionens text, t. ex. i skattedelen.

Jag skall ge några citat för att belysa detta: "Således torde företagsförmögenheter på några få hundratusen kronor knappast leda till större finansiella problem. Vid företagsvärden omkring en miljon och uppåt torde det däremot vara svårt att klara arvsbeskattningen ---." Den "mest utsatta företagskategorin" sägs vara familjeföretag med minst 100 anställda. "Däremot", står det i propositionen, "torde flertalet företag

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

under denna storlek, där förmögenhetsvärdena i det övervägande antalet fall understiger en kvarts miljon, inte möta samma problem." Man säger också att "förmögenhetsskatten för flertalet småföretag inte torde innebära någon nämnvärd belastning". Så fortsätter man: "I likhet med arvs- och gåvobeskattningen blir följaktligen förmögenhetsskatten besvärande först för familjeföretag med inmot ett hundratal anställda."

Nej, det är inte småföretagen i ordets egentliga mening som denna regering är ute för att hjälpa. Däremot vill den till det storbolagsfråse i beskattningen som redan finns skapa ett nytt skattefråse av halv- och helmiljonärer. Det överensstämmer inte med de riktlinjer för beskattningen som jag vill vara med om att befordra, och jag har svårt att förstå att detta rimmar med den gamla centerlinje om jämlikhet som alljämt torde ha stark resonans inom centerrörelsen. Förslaget är dessutom sakligt och formellt oförskämt mot den skatteutredning som har i uppdrag att granska bl. a. kapitalbeskattningen. Strax innan den skall lägga fram sitt slutbetänkande kommer regeringen med förslag om stora förändringar på kapitalbeskattningens område. Vad skall man då ha utredningar till? Eftersom budgetministern inte är här, vill jag fråga industriministern som representant för hela regeringen: Varför handlar man på detta sätt? Varför respekterar man inte utredningarnas arbetsmönster med hänsyn till den tid det tar för dem att lägga fram sina förslag, utan pressar fram ett eget regeringsförslag omedelbart innan en utredning som seriöst arbetat i flera år skall lägga fram sina förslag till regeringen och allmänheten?

Småföretagen kan aldrig garanteras en varaktig förbättring och trygga förhållanden, förrän vi får en medveten näringspolitisk styrning av ekonomin med inriktning på samhälleliga mål. Småföretagarna och arbetarrörelsen har gemensamma intressen i kampen mot monopolism och kapitalistisk maktkoncentration.

I dagens läge är det särskilt viktigt att man kan få till stånd för det första hyresstopp, bl. a. också för företagares lokaler, för det andra övergång till lågräntepolitik och för det tredje omläggning av arbetsgivaravgifterna, så att de tas ut efter omsättning, energi- och råvaruförbrukning och inte enbart efter antalet anställda. Statligt stöd till kommunala industri- och handelslokaler bör, enligt vår mening, gälla företag med högst tio anställda. Särskild stimulans bör ges till gemensamt ägande av småföretag och samverkan mellan småföretag. Regionala stödåtgärder för näringslivets utveckling måste stå under ett direkt politiskt ansvar.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till motionen 177, som behandlats i både näringsutskottets och skatteutskottets betänkande.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill försäkra Carl-Henrik Hermansson att det inte är någon sidovörnad mot skatteutredningarna som gjort att regeringen lagt fram sina förslag i propositionen beträffande beskattningen av de mindre företagen. Det är helt enkelt så – och det vet Carl-Henrik Her-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

mansson lika väl som jag – att vissa företag av denna typ under senare år, med det skattesystem vi har, blivit dränerade på sina likvida tillgångar helt enkelt i sin strävan att överleva. Detta har hotat vissa av dessa familjeföretags fortbestånd och därmed också sysselsättningen för de anställda. Dessa frågor har även uppmärksammats av fackföreningsrörelsen. Det har alltså funnits anledning att utan onödig tidsutdräkt gå in med åtgärder som skulle vara ägnade – och som jag tror också är det – att öka överlevnadsgraden hos de små företagen och motverka koncentrationstendensen i samhället i övrigt.

Propositionen är vidare inriktad på de allra minsta företagen. Om man ser till de regionala utvecklingsfondernas tillämnade uppgifter när det gäller kapitalförsörjningen finner man att allt är inriktat på de minsta företagen, som kommer att få den största nyttan av de regionala utvecklingsfonderna. När det gäller rådgivning och över huvud taget allt som hör till företagsservice är också de minsta företagen den främsta målgruppen, eftersom det är de företagen som inte har egna resurser att klara dessa anspråk. Carl-Henrik Hermanssons omdöme att åtgärderna framför allt är inriktade på de större och medelstora företagen i denna kategori är alltså helt felaktigt.

Carl-Henrik Hermansson säger att småföretagens problem inte kommer att upphöra under kapitalismen. Nej, förvisso inte. Men under socialismen upphör ju småföretagen att existera över huvud taget, och då finns det naturligtvis inga problem för sådana.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte fråga om vilken vördnad man visar för sittande utredningar utan det är helt enkelt fråga om vad som är praktiskt och lämpligt. Jag anser det helt meningslöst att tillsätta en skatteutredning som skall behandla kapitalbeskattningen, när regeringen ett par månader innan denna utredning skall redovisa sina förslag lägger fram en proposition, som på ett avgörande sätt förändrar kapitalbeskattningen. Utan att göra mig skyldig till någon indiskretion kan jag citera ur det betänkande som 1972 års skatteutredning kommer att framlägga den 30 december, där man säger så här i avsnittet om kapitalbeskattningen:

”Frågan om särskilda lättnader vid kapitalbeskattningen beträffande egendom som är nedlagd i rörelse eller jordbruk har således varit föremål för utredning i särskild ordning och lagstiftning under hela den tid vårt arbete pågått. Förslag till ytterligare ändringar har nyligen framlagts. Härigenom har våra möjligheter till närmare överväganden begränsats.

Detta är alltså vad en utredning tvingas att skriva i sitt betänkande genom den felaktiga metod som regeringen har använt sig av.

Jag vidhåller vad jag förut sade, att det är helt oriktigt att man nu skapar ett nytt skattefråse i det svenska samhället. Jag tror att regeringen här har slagit in på en princip i skattelagstiftningen, som kommer att visa sig djupt negativ och felaktig.

Vidare är det ju så, herr Åsling, att regeringen inte gör någonting

åt de problem som i dag verkligen drabbar de små företagen. Det händer ingenting för dem genom att förslagen i propositionen genomförs. Se på de stora problem som de små företagen har med sina hyror, som ju har ökat fenomenalt under de senaste åren! Varför kan inte regeringen gå med på vårt förslag om ett hyresstopp? Vad gör regeringen åt räntepolitiken? Det är ju de höga räntorna som utomordentligt starkt drabbar de små företagen och bidrar till att öka deras problem. Men på den punkten har regeringen heller inget förslag. Utskottet har inte på minsta sätt velat pröva det krav på lågräntepolitik som vårt parti har framfört i sin motion med anledning av denna proposition.

Vad sedan gäller småföretagsamheten och socialismen vill jag säga herr Åsling att först en planerad hushållning och en planerad styrning av den ekonomiska utvecklingen kan säkra småföretagen en trygg framtid. I det socialistiska samhälle som vi vill bygga menar vi att småföretagen har en viktig plats att fylla.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det är inget skattefrälse vi är ute för att skapa. Det är omsorgen om de arbetsplatser som de här företagen representerar som har gjort att vi föreslagit denna temporära reform. Vi kan inte tillåta att företagens fortbestånd äventyras på grund av skattesituationen för den som händelsevis äger ett företag av viss karaktär. Det går alltså inte att stillatigande åse att företag måste säljas därför att ägarna inte klarar skattekonsekvenserna av sitt ägarengagemang. Det är omsorgen om företagen, inte önskan att skapa någon form av skattefrälse som är vårt motiv, och det vet herr Hermansson mycket väl.

Herr Hermansson vill skapa en ny form av småföretagspolitik, där man skulle ha speciella villkor – det är litet motsägelsefullt – när det gäller hyror, räntor etc.

Vi har valt den andra modellen: att stärka de mindre företagens motståndskraft och konkurrensduglighet. Det är det som är målsättningen när vi framför våra förslag i denna proposition.

Jag tror att den regionala utvecklingsfonden, med de kreditfaciliteter den erbjuder, med de riskåtaganden den är beredd till i de mindre företagen och med den företagsservice den ger, i mycket väsentlig mån kommer att öka de mindre företagens möjligheter att leva i den i och för sig ganska kärva miljö som samhället erbjuder. Det är det som är målsättningen – att kompensera de mindre företagen för de problem de kan ha till följd av sin karaktär och sin struktur.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Nils Åsling kan aldrig komma ifrån att genomförandet av regeringens förslag på skattepolitikens område i realiteten skapar ett skattefrälse. Nils Åsling säger att förslagen är lagda av omsorg om dem som arbetar i företagen. På det sättet kan herr Åsling söka motivera hela den politik av bidrag och subventioner också till de stora företagen,

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

som den förra regeringen påbörjade och som den nuvarande regeringen har fullföljt och ökat på med flera miljarder.

Men vi vet ändå vilka realiteter som ligger bakom. De pengar det handlar om, de förmögenheter som är nedlagda i företagen, behärskas inte av de anställda utan av mycket små grupper i samhället. Därför får denna politik den objektiva verkan att den skapar just ett sådant skattefrälse som jag talade om.

Det finns andra metoder att lösa de problem man utan tvivel har på detta område. Jag vill peka på den linje som exempelvis de fackliga organisationerna, bl. a. LO, har föreslagit.

När det sedan gäller vårt förslag om hyresstopp och lågräntepolitik så avser vi inte – där missuppfattade industriministern mig – att det bara skall gälla småföretagare. Vårt krav om hyresstopp gäller hyror över huvud taget men även butikshyror för småföretagare. Och vårt förslag om lågräntepolitik är avsett att över huvud taget ha en gynnsam inverkan för alla dem som drabbas av nuvarande höga räntor på lånat kapital.

Det är alltså ingen specialpolitik utan det är en allmän ekonomisk politik som vi vill genomföra.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! I det sista yttrandet känner jag bättre igen Carl-Henrik Hermansson, som vill alla människor gott oavsett om det är realistiskt förankrat i en ekonomisk situation. Men den ekonomiska situation vi befinner oss i begränsar ju handlingsutrymmet i de avseenden C-H. Hermansson här åberopar. Detta måste man kanske också ta i betraktande om man vill bli trodd om att mena allvar med sin politik – men C-H. Hermansson har kanske inte de ambitionerna.

När det gäller skattefrälset är C-H. Hermansson, som ledamot av skatteutredningen, väl medveten om att det är andra komponenter i lagstiftningen som reglerar de omständigheter som skall gardera oss mot att vi genom sådana här åtgärder får ett nytt skattefrälse.

Dessa åtgärder är speciellt inriktade på att lätta situationen i en viss typ av medelstora familjeföretag, där ägarnas skattesituation f. n. hotar att äventyra företagets fortbestånd. Det gäller alltså att värna om de mindre företagen mot en koncentrationstendens i samhället som är mycket oroande och som jag inte kan tro att C-H. Hermansson vill förorda – det skulle i så fall vara ett helt nytt inslag i debatten från hans sida.

Tal mannen anmälde att Carl-Henrik Hermansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

NILS ERIK WÅÅG (s):

Herr talman! Mindre och medelstora företag har länge varit en intressant målgrupp för den borgerliga partitaktiken. Hundratals motioner har under årens lopp väckts här i riksdagen om olika åtgärder för de mindre och medelstora företagen. I det antal företrädare för utskotts-

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

majoriteten i näringsutskottet som finns på talarlistan i dag kan vi möjligen se ett belägg för den här målgruppens betydelse.

Den proposition vi behandlar nu har således emotsetts med stora förväntningar. Utskottet har engagerat sig för den utredning, med direktiv av Rune Johansson, som legat till grund för propositionen, och framstående utskottsledamöter – Karl Rask och Sven Andersson i Örebro – har lagt ner ett berömvärt arbete för att få fram ett vettigt förslag.

Förväntningarna på den här propositionen har varit stora inte bara i näringsutskottet utan också ute bland företagarna. Naturligt nog tänkte man sig att när en regering tillträdde som lovat så mycket så länge om de mindre och medelstora företagen skulle genom något simsalabim alla under ske. Vissa företagargrupporganisationer, som tidigare tolkat det politiska missnöjet, ställde in sina mötesturnéer, ändrade ton i sina tidningar och gav – det gäller SHIO – den nya regeringen 100 dagar. Dessa 100 dagar blev gott och väl ett år. Resultatet efter dessa högt och länge ställda förväntningar blev den proposition vi tar ställning till i dag. Det behövs många skickliga utskottsföreträdare för att övertyga företagarna om dess förträfflighet i alla stycken.

Till den del propositionen följt utredningen är den väl genomtänkt och förankrad. Tyvärr har dock olyckliga och avgörande avsteg gjorts.

Varje lantman kan konsten att grusa en väg. Om groparna är stora och det är ont om grus öser han ut det grus han har i första hand i groparna. De lantmän som nu leder regeringen tycks ha glömt sådan jordnära hantering. Trots att det i överförd bemärkelse är mycket ont om grus i gamla Sverige och Industrivägen är full av gropar så väljer man att sprida ut tillgångarna i ett jämnt lager så långt de räcker. Men vägen blir lika knagglig som innan.

Splittringen av statens utvecklingsfond på 24 län innebär, som Rune Johansson utvecklat tidigare, ett slöseri med knappa medel. Vådorna av detta inses av var och en som sysslat med sådana här frågor, och de erfarna riksdagsmännen i utskottsmajoriteten har också avkrävt industriministern ett pressmeddelande om en kommande proposition för att åstadkomma bättre ordning. För riksdagsbehandlingen räcker det inte med ett pressmeddelande – det framgick ju väl av debatten mellan kommunikationsminister Bo Turesson och Oskar Lindkvist i Brommafrågan i förrgår kväll. Någon beställning har utskottsmajoriteten dock inte velat göra. Därför är det nödvändigt för oss att i reservation 1 vidhålla vår ståndpunkt från motionen. Jag yrkar bifall till reservationen.

Sönderhackandet av utvecklingsfonden är en olycklig inverkan av centerideologi på departemental nivå på utredningen. Detsamma gäller anordningen med delat huvudmannaskap mellan staten och landstingen. Vårt land är för litet och för växlande för ett delstatssystem. Delat huvudmannaskap leder alltid till onödig byråkrati. I de nybildade stiftelserna förefaller centralbyråkratin bli betydande. Landstingsförbundet bygger nu upp en apparat, synbarligen förvissat om utgången av det ärende vi här behandlar. Den apparaten verkar av flera skäl bli en instans som kan

göra landstingens eget inflytande begränsat. Delat huvudmannaskap leder dessutom till kompetensvister. Den som står för huvuddelen av kostnaderna, staten, får inte ett tillfredsställande inflytande i stiftelsernas styrelser. Än värre är emellertid att de av landstingen tillsatta styrelserna inte har någon självskrivnen representation för vare sig företagare eller de anställdas organisationer – TCO och LO.

Efter år av högt spända förväntningar – uppspända inte minst i valrörelsen – har nu företagen inte bara fått en utvecklingsfond sönderhackad i småbitar, utan de ställs också utan ett fastställt inflytande i de fondstyrelser som avlöser de nuvarande företagarföreningarnas styrelser. Det kan vi socialdemokrater naturligtvis inte vara med om – liksom vi verkligen inte kan vara med om att de anställdas organisationer ställs utanför på samma sätt. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

För att ta hand om och bearbeta alla motionsyrkanden här i kammaren tillsatte regeringen på sin tid delegationen för de mindre och medelstora företagen. När industriverket senare bildades, överfördes ärendena om de här företagen till verket, och delegationen ombildades till ett företagarråd i industriverket. Det har alltså utvecklats en stor kunnsighet och en välvillig praxis i industriverket. Allt det praktiska arbete som, på uppdrag av en socialdemokratisk regering, utförts i delegationen och i industriverket – jag kan vittna om detta då jag har varit med om det – för att förbättra de mindre och medelstora företagens villkor gör verkligen vad industriministern här sagt, om att socialdemokraterna är småföretagarfientligt inställda, till på sin höjd ett borgerligt önsketänkande. Det var ju också – låt mig erinra om det – Gustav Möller som inrättade företagarföreningarna.

Sannolikt för att tillfredsställa medhuvudmannen har propositionens upphovsman framställt oklara linjer kring en begränsning av industriverkets ansvar och befattning med hithörande frågor. Det av industriministern aviserade småföretagarrådet gör inte industriverkets linje klarare. Vi kan inte godta dessa oklarheter kring verkets ställning och medverka till dubbelkommando och risk för andra byråkratiska irrgångar. Därför yrkar jag bifall till reservationen 3.

Härutöver har vi erinringar mot några detaljer. I reservation 4 delar vi utredningens tankar om utvecklingsfondernas benämning. Den "stora" frågan i detta sammanhang har ju tidigare här diskuterats på ministernivå. Jag yrkar bifall till reservationen 4.

Reservation 5 innebär att vi inte som utskottsmajoriteten förlitar oss på att stiftelserna i olika trängda lägen kommer att i sina bedömningar ta hänsyn till om rimliga förhållanden råder på arbetsplatsen. Därför yrkar jag bifall till reservationen 5.

Även reservation 6 gäller förhållanden som de fackliga organisationerna bereds möjlighet att inverka på. Jag yrkar bifall till den reservationen.

I reservation 7 instämmer vi i den uppfattning, som våra partivänner i arbetsmarknadsutskottet hävdar, om kommunägda industrilokaler, nämligen att bidra till sådana bör utgå enligt samma ordning som gäller

för statliga industrilokaler. Hårtill yrkar jag ävenså bifall.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation 8. I den ömmar vi för exporten och förespråkar en ändring i exportkreditsystemet.

BENGT SJÖNELL (c):

Herr talman! De mindre företagen, deras situation och framtidsmöjligheter har debatterats här i riksdagen i många år. Från de icke-socialistiska partiernas sida har under en rad av riksdagar påyrkats stimulerande åtgärder i syfte att bevara och stärka dessa företag.

Jag vill medge att den gamla regeringen vidtagit en del åtgärder, mer eller mindre motvilligt, för att främja småföretagens utveckling och bestånd, men de åtgärderna har inte räckt till därför att, som industriministern nyss sade, det har varit i något slags ambivalens som dessa åtgärder vidtagits – det har varit något halvhjärtat över dem. Uttryck för att dessa åtgärder inte räckt till är den resignation just bland småföretagarna som framför allt under den gamla regeringens sista år har kommit till klart uttryck. Resignationen har också fått uttryck i en sjunkande nyetablering som väckt mycket djup oro. I själva verket är det så – det har omvitnats många gånger – att i ett dynamiskt och vitalt näringsliv, som ju alla vill ha, intar de mindre företagen en nyckelposition. En minskande etablering framför allt från unga människors sida för att tillskapa nya småföretag är en utomordentligt allvarig utveckling. Det är ingenting annat än en kräftsvulst på ett marknadsekonomiskt vitalt system. Om den utvecklingen skulle fortgå kan ett sådant system inte fortleva.

Den nya regeringen har varit medveten om dessa problem och har markerat sin vilja att satsa på de mindre företagen så starkt att den i regeringsförklaringen gjort utfästelser om förbättringar av småföretagens villkor. En del politiska beslut i syfte att realisera dessa utfästelser har också fattats sedan den nya regeringen trädde till. De har mötts med stor uppskattning och med förhoppningar för framtiden bland de mindre företagen.

Beklämmande nog har det inom socialdemokratin på en del håll – jag vill betona att detta icke på något sätt gäller de socialdemokratiska ledamöterna i näringsutskottet, utan det har mest varit fråga om en del extrema socialdemokratiska tidningar – utvecklats en kverulans och ett gnöl över dessa åtgärder som syftar till att ge småföretagen möjlighet att över huvud taget överleva. Den kverulansen och det gnölet har fått sitt mest extrema uttryck i den propaganda som vill göra gällande att den nya regeringen tar knappa resurser från fattiga löntagare och ger dem till rika småföretagare. Man får väl ta detta, herr talman, som mer eller mindre isolerade uttryck för en orubblig trosvisshet på en del håll om att en borgerlig regering i alla lägen är usel och fientligt inställd till särskilt låginkomsttagare. Det kan i sammanhanget vara väsentligt att påpeka att majoriteten av centerns ca 1 miljon väljare är låginkomsttagare och att många småföretagare skulle vara lyckliga om de uppnådde

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

en inkomst- och välfärdsstandard som skulle kunna vara jämförlig med löntagarkollektivets genomsnitt. Jag tror att det är ett påpekande som är värt att understryka i detta sammanhang.

Näringsutskottet behandlar i sitt betänkande nr 34 regeringens s. k. småföretagarpaket. Jag vill till en början rent allmänt, precis som industriministern har gjort, framhålla att vi betraktar detta småföretagarpaket endast som ett första steg i ett fortlöpande reformarbete på småföretagsområdet. Jag vill understryka detta som ytterst viktigt och till de småföretagare som tycker – det finns en del sådana – att regeringsförslagen är otillräckliga och torftiga säga att Rom byggdes inte på en dag. Dessutom bör småföretagarna, som i så stor utsträckning fått lära sig att leva under knapphetens kalla stjärna och borde vara härdade av det, ta det utomordentligt allvarliga ekonomiska läget i vårt land i betraktande och vänta ännu någon tid på de ytterligare åtgärder från regeringens sida som krävs för att de med full kraft skall kunna utveckla sina stora inneboende resurser till hela vårt samhälles fromma. Det är i detta sammanhang ytterst betydelsefullt att regeringen enligt propositionen ämnar ta initiativ till olika informationsinsatser rörande företagandets villkor. Det är en åtgärd som verkligen är angelägen och som vi har väntat på länge. Företagandets villkor är dess värre mycket litet kända, framför allt av det stora löntagarkollektivet. Man vet väldigt litet om speciellt småföretagarnas hårda vardag och arbete över helger och kvällar under villkor som innebär knappa ekonomiska resurser. Det är verkligen inte att skära guld med täljknivar eller att ta ut stora profiter, utan det är ett hårt vardagsarbete, som är av största betydelse för den här nationen och framför allt för dess näringsliv.

Jag finner det glädjande att näringsutskottet i sitt betänkande enhälligt har uttalat:

”De förslag till åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling som läggs fram i propositionen synes – såvitt avser åtgärder som näringsutskottet har att yttra sig över – i det stora hela vara väl ägnade för sitt syfte.”

Utskottet säger på ett annat ställe i betänkandet att utskottet ställer sig positivt till de grundläggande tankegångarna i propositionen. Det är glädjande att utskottet varit enigt om det mer principiella och grundläggande syftmålet. Det här syftet som utskottet enhälligt uttalat sig för är, herr talman, enligt propositionens rubricering att främja de mindre och medelstora företagens utveckling. Att det sedan på några väsentliga punkter och i fråga om vissa detaljer föreligger skiljaktiga meningar inom utskottet är ganska naturligt, inte minst mot bakgrund av detta ärendes stora räckvidd och konsekvenser långt fram i tiden.

Jag kommer i det följande att i korthet behandla och kommentera några av de anmälda reservationerna. Jag kommer också att helt kort beröra vpk:s partimotion och Carl-Henrik Hermanssons anmärkningar mot utskottets behandling av de i motionen upptagna frågorna. De reservationer som jag inte närmare kommenterar kommer senare i debatten

att behandlas av andra representanter för utskottsmajoriteten.

Herr talman! I reservationen I har herr Svanberg m. fl. vänt sig mot förslaget att statens utvecklingsfond skall regionaliseras. Herr Wååg har också närmare redogjort för skälen till att man vänder sig mot förslaget. I motionen anges fem skäl men utskottet finner inte de skälen bärkraftiga – i synnerhet inte efter de klarläggande uttalanden som industriministern har gjort, både inför pressen och här i dag. Han har påpekat – vilket utskottet ansluter sig till – att förslaget om regionalisering av utvecklingsfonderna bl. a. innebär att den byråkratiska hanteringen minskar. Företagen slipper hålla kontakt med en mängd myndigheter, vilket ofta förbryllar och splittrar dem. De får i fortsättningen endast hålla sig till stiftelsernas vederbörande tjänstemän i det egna länet. Och, herr talman, om några medborgare i det här landet har dignat under byråkrati och under blanketttryck är det de små företagen. Varje åtgärd som är ägnad att lyfta undan *den* tunga bördan från småföretagen är verkligen välkommen. Redan det skälet motiverar den här regionaliseringen.

Det är emellertid uppenbart att det finns viss risk för att ett projekt kan undantas stöd om det startas i ett visst län och tillverkningen sker i ett annat. Industriministern har uttalat att han ämnar tackla det problemet genom att lägga fram en proposition våren 1978 om forsknings- och utvecklingspolitiken och om STU:s framtid.

Kritiken att en regionalisering förhindrar en central överblick slår vidare enligt vår uppfattning in öppna dörrar. Problemet är inte för många projekt utan för få projekt. Dessutom fastslås i propositionen att lånevillkoren så långt som möjligt skall ges en enhetlig utformning för hela landet, så att man får en central grund för verksamheten, just för att eliminera regionala olikheter. Stiftelserna skall dessutom ha nära och intimt samråd med det centrala statliga organet STU, ett förhållande som ytterligare eliminerar de risker som oppositionen i detta sammanhang yppat farhågor om.

Utskottet, som emellertid tillmäter motionärernas farhågor betydelse, utgår ifrån – det är angeläget att understryka – att regeringen i proposition våren 1978 om forsknings- och utvecklingspolitiken kommer att lägga fram förslag till vissa ytterligare åtgärder som på ett definitivt sätt kan motverka de risker vi har talat om.

I reservation nr 2 kritiserar reservanterna propositionens förslag att landstingen skall utse stiftelsernas styrelseledamöter efter fritt val. Man vill i stället att staten skall utse majoriteten och att fackliga organisationer och näringslivsorganisationer skall garanteras representation genom tvingande bestämmelser.

Utskottet delar inte denna uppfattning. Jag kan hänvisa till vad industriministern sagt i debatten med Rune Johansson. Utskottet anser det viktigt att de personer som kommer i fråga skall ha yrkesmässigt företagskunnande och kunskaper om länets näringsliv, problem och utvecklingsmöjligheter. Det är också viktigt att representanter för länets arbetstagare och småföretagare kommer att ingå. Utskottet förutsätter,

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

precis som industriministern i propositionen, att så blir fallet trots att intresseorganisationerna inte får formell nomineringsrätt.

Dessutom är utskottet övertygat om att landstingen inte kommer att ha någon annan uppfattning än vad regering och riksdag har haft i detta sammanhang, nämligen att stiftelsernas styrelser bör vara sammansatta på det sätt som bäst gagnar näringslivet inom regionen. Därvid bör önskemålet att representanter för företagare och löntagare kommer med beaktas. Jag har svårt att tro att landstingen skulle handla stick i stäv med klart uttalade intentioner från regering och riksdag.

Till detta kommer en ytterst viktig principiell och, jag höll på att säga, konstitutionell synpunkt. Vi har utomordentligt starka fackliga organisationer här i landet, både på näringslivs- och på löntagarsidan. Deras inflytande har oavslått stärkts. Vi har kommit till ett läge då det från vissa håll yppats farhågor för att ett korporativt system skall komma att slå ut den representativa demokrati vi tillämpar. Det är alldeles klart att det finns en sådan risk, om man inte noggrant följer utvecklingen. När man vill slå vakt om den representativa demokratin måste det vara principiellt och ideologiskt helt omöjligt att lagfästa korporativa tendenser, vilket skulle ske om oppositionen fick igenom sitt förslag i detta stycke.

Reservationen går också in på den politiska ansvarsfördelningen och kritiserar även på den punkten propositionen. Man menar att förslaget bryter mot principen att den som bär kostnadsansvaret, i detta fall staten, också skall svara för verksamhetens omfattning och inriktning. Reservanterna uttalar ett starkt misstroende mot landstingen. Man säger att om landstingen utser styrelser måste man befara att stiftelserna inte blir det instrument för statens näringspolitik som de är avsedda att vara.

Jag har svårt att förstå detta misstroende och denna nedvärdering av landstingens vilja att ta på sig ansvaret för att stiftelserna får avsedd och ändamålsenlig inriktning. Jag hänvisar till vad jag sade om att landstingen säkerligen inte vill gå emot klara intentioner från regering och riksdag. Utskottet delar industriministerns uppfattning om den principiella ansvarsfördelningen som den kommer till uttryck i propositionen.

Reservationen 5 tar upp fackets inflytande på långivningen. Det är också en principiellt viktig fråga som behandlades i riksdagen våren 1976. På förslag av näringsutskottet tog riksdagen avstånd från tanken att man skulle inskriva direkta villkor om kollektivavtalsbindning för att företagarna skulle få krediter. Jag tycker att det är en naturlig ståndpunkt. Även här kommer man in på den principiella frågan om att det inte går att lagfästa om ett korporativt inflytande. Ett av de argument som oppositionen anför är speciellt svagt. Det är när man talar om att företag genom att undandra sig att teckna kollektivavtal kan skaffa sig lägre kostnader och därigenom få en konkurrensfördel gentemot sina kolleger med avtal. Här kommer man in på hela organisationsproblematiken. Det är angeläget för löntagarna att vara organiserade i fackföreningar, men det är minst lika angeläget för i varje fall småföretagarna att vara or-

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

ganiserade i sina organisationer. Men det finns tyvärr många småföretagare som inte bryr sig om att organisera sig. De får alltså lägre kostnader. Med den använda argumentationen borde det alltså vara obligatoriskt för småföretagarna att tillhöra någon småföretagarorganisation för att över huvud taget komma i åtnjutande av krediter. Men utskottsmajoriteten anser liksom industriministern att det är självklart att stiftelserna vid bedömningen och analysen av de företag som vill ha lån skall ta hänsyn till i vilken utsträckning ett avtalslöst förhållande kan påverka kreditvärdigheten och utvecklingsmöjligheterna. Så har redan tidigare företagarföreningarna gjort.

I reservationen 6 tas frågan om personlån upp. Jag hänvisar här till de skäl som jag nyss anförde beträffande kollektivavtalstvånget. Samma skäl för avslag föreligger här, och utskottet avstyrker alltså förslaget.

I reservationen 8 säger reservanterna att regeringen skyndsamt skall lägga fram förslag till ändringar i exportkreditsystemet i enlighet med riktlinjerna i den socialdemokratiska motionen 39. Närmare bestämt begär man att riksdagen skall uttala sig för att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ett system för statlig låncgaranti för marknadsföringsprojekt, att regeringen utvidgar verksamhetsområdet för statens utvecklingsfond så att fonden även kan ge stöd för utvecklingsarbete inom marknadsföringen och att regeringen skyndsamt lägger fram förslag om vissa ändringar i exportkreditsystemet. Man säger att syftet är att förbättra finansieringssituationen för de svenska exportörerna, främst för dem som exporterar till statshandelsländer och u-länder.

Av propositionen framgår att de nya regionala stiftelserna skall stödja marknadsföringsinsatser. I propositionen görs ett uttalande i samma riktning i fråga om medel ur statens utvecklingsfond. Beträffande exportkreditsystemet sägs i propositionen att ett förslag om inrättande av en s. k. exportfond f. n. förbereds inom regeringskansliet. Yrkandena i motionen får därför anses redan vara tillgodosedda, och detta uttalar utskottet också.

Herr talman! Slutligen vill jag göra ett särskilt påpekande, föranlett av motionen 190 som berör underleverantörerna. Dessa är en synnerligen viktig grupp bland småföretagarna. Men de har haft mycket dåliga villkor under många år. De har nästan varit något slags parias – de har fungerat som ett dragspel när konjunkturerna gått upp resp. ned. De har haft mycket dåliga möjligheter att hävda sina intressen. När utskottet nu säger att den ytterligare belysning av underleverantörsfrågan som efterlyses i motionen 190 är angelägen, så vill jag understryka detta. Riksdagen bör alltså som sin mening ge regeringen till känna att frågan om åtgärder för att underlätta underleverantörernas situation bör övervägas ytterligare. Det här är en så pass viktig punkt att jag särskilt velat understryka detta.

När det slutligen gäller vpk:s motion och förslag, som har sammanfattats i nio punkter, skulle jag kunna ta upp en längre ideologisk debatt med Carl-Henrik Hermansson. Men jag skall avstå, eftersom jag tycker

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

att problematiken på den här punkten är enkel. Vpk:s förslag utgår från ett helt annat samhällssystem, ett helt annat system för näringslivets funktioner än det system som drygt 95 % av svenska folket uttalat sig för. Jag är övertygad om att förslagen i dessa nio punkter skulle fungera bra och t. o. m. kanske vara effektiva i ett socialistiskt planerings-, dirigerings- och tvångssystem av kommunistisk modell. Men de passar inte i ett system som bygger näringslivets villkor på en marknadsekonomi. Man kan inte ta regler ur ett system och försöka tillämpa dem på ett annat system. Det är den grundläggande invändning som jag har mot dessa förslag. De är alltså omöjliga att tillämpa i ett system som 95 % av svenska folket uttalat sig för, nämligen marknadsekonomi.

Det här, herr talman, är ideologiska skiljelinjer som vi debatterat inte bara i det här nya riksdagshuset. Tämmligen exakt en halv kilometer härifrån – i det gamla riksdagshuset – har de här debatterna förekommit i många år, men vi har inte kommit ett tuppfjät längre. Vi konstaterar bara att här föreligger grundläggande ideologiska skillnader, och det är inte mycket att göra åt det. Vi kan inte pracka på varandra våra resp. system och tro att det skall fungera.

Slutligen sade Carl-Henrik Hermansson någonting om att han var besviken över att näringsutskottet inte hade tagit upp den viktiga ekonomiska frågan om lågräntepolitiken till behandling. Jag vill avsluta det här anförandet med att helt kort påpeka för Carl-Henrik Hermansson att lågräntepolitik och finanspolitik över huvud taget inte ligger inom näringsutskottets kompetensområde. Utskottet är förhindrat att ta upp sådana frågor, i varje fall till beslut. Jag vill uppmana Carl-Henrik Hermansson att i stället tillgripa en mer närliggande utväg – att ta upp denna problematik i det utskott han själv tillhör, nämligen finansutskottet.

NILS ERIK WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Utskottets högt förtjänste vice ordförande har i sitt anförande helt riktigt visat att utskottsmajoriteten har full förståelse för de synpunkter som vi framfört i reservationerna 1 och 2. Det är bara så att vi som opposition inte kan föreslå riksdagen att bygga sina beslut på uttalanden enligt pressmeddelanden och på formuleringar som "lands-tinget kommer att", "man har svårt att tro att", osv. Vi måste i stället bygga på bestämda påståenden i form av beställningar. Om utskottet hade varit med på att skriva beställningar och formulerat sig exempelvis "utskottet förutsätter att", då hade vi kommit betydligt närmare varandra när det gäller de frågor som tas upp i reservationerna 1 och 2 och i synnerhet när det gäller frågan om exportkreditsystemet. I utskottsmajoritetens motivering för sitt yrkande om avslag på den punkten i vår motion heter det att frågan bereds inom regeringskansliet. Hade utskottsmajoriteten bara skrivit att utskottet förutsätter att det här kommer att lösas, så hade vi sluppit de där reservationerna. Jag hoppas att Bengt Sjönell förstår vår situation. Vi kan inte bygga på gissningar eller förmodanden när vi lägger fram förslag om åtgärder till riksdagen.

Bengt Sjönell nämnde något om småföretagarnas resignation, vilken – föreställer jag mig – började ungefär vid den nuvarande regeringens tillträde. Om de är mindre resignerade nu kan vi möjligen göra en privat opinionsundersökning om. Kan det inte vara så, Bengt Sjönell, att den där resignationen är en produkt av en konsekvent och – det erkänner jag – skickligt driven politisk propaganda?

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar att Bengt Sjönell lika litet som industriministern har tagit upp de helt avgörande frågor som jag ställde i mitt första anförande.

Vad är småföretag för något? I propositionen talas det om – och det accepterar näringsutskottet utan vidare – att småföretag är alla företag som har upp till 200 anställda. Det har nyligen i en debatt talats om kålrötter och palsternackor, men den här sammanblandningen är ännu värre. Den omöjliggör en detaljerad och realistisk analys av de olika företagsgruppernas problem. Inte heller har Bengt Sjönell gått in på den avgörande frågan om småföretagens förhållande till storföretagen och monopolen. Jag trodde att han i sitt arbete hade uppmärksammat att monopolen i realiteten är småföretagens fiender.

Om vårt program i nio punkter säger Bengt Sjönell att det utgår från ett helt annat samhällssystem och att dessa punkter skulle vara effektiva i ett socialistiskt samhällssystem. Det erkännandet noterar jag naturligtvis med tillfredsställelse. Det visar ju hur stora fördelar ett socialistiskt system har jämfört med det nuvarande kapitalistiska, som Bengt Sjönell är en varm anhängare av.

Däremot kan jag inte hålla med honom när han säger att dessa nio punkter inte passar inom marknadsekonomin och att det är det avgörande skälet till att man inte kan acceptera dem. Det är ett underbetyg åt den samhällsform som Bengt Sjönell betecknar som marknadsekonomi. Jag skulle hellre vilja kalla den för monopolkapitalism.

Vi har ställt kravet om hyresstopp också för småföretagares lokaler. Det går inte att genomföra i det nuvarande ekonomiska systemet, säger Bengt Sjönell. Vi har ställt kravet om övergång till lågräntepolitik. Det går inte heller att genomföra i det nuvarande ekonomiska systemet enligt Bengt Sjönell. Vi har ställt kravet på en omläggning av arbetsgivaravgiften så att den tas ut efter omsättning, energi- och råvaruförbrukning. Men det är likaledes omöjligt att genomföra under kapitalismen, säger Bengt Sjönell.

Jag måste inta den kanske något egendomliga positionen att vara mer optimistisk än Bengt Sjönell om vad som går att genomföra i det nuvarande ekonomiska systemet. Jag tycker detta är rimliga kampkrav och intressekrav som framförts av småföretagarna och deras organisationer liksom av de fackliga organisationerna och andra delar av arbetarrörelsen. Det är viktigt att ta upp kampen för dessa krav.

Den borgerliga politiken innebär att hyrorna drivs upp kraftigt. Man

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

bedriver en högräntepolitik och pytsar sedan ut pengar till småföretagen för att något kompensera dem för effekterna därav. Men detta, herr Sjönell, är att ägna sig åt kosmetik, inte åt allvarlig ekonomisk politik, och det är inget som gynnar småföretagen.

BENGT SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Som jag sade hinner jag inte gå in på någon längre ideologisk debatt med Carl-Henrik Hermansson. En sådan debatt förde vi någon gång många år tillbaka i tiden. Men i dag räcker inte den knappa tiden till för detta.

Jag tror inte att Carl-Henrik Hermansson skall dra allför halsbrytande slutsatser av vad jag anförde. Det var halsbrytande att mena att innebörden av mitt försök att markera att vi här har att göra med två olika samhällssystem skulle vara att ett socialistiskt system har stora fördelar. Det skulle vara konsekvensen av vad jag sade. Nej, Carl-Henrik Hermansson, så enkel och primitiv argumentation får man verkligen inte föra ens i denna kammare. Om småföretagen skall nå någon framgång krävs ett klimat, som är fritt från tvång, dirigering och centralbyråkrati, de fenomen och faktorer som är mest utmärkande i ett socialistiskt system. De kan trivas och utvecklas bara där dessa fenomen saknas.

Den nya regeringen har lagt fram det stora småföretagarpaketet för att markera sin tro på de små företagen. Den för och kommer att föra en ekonomisk politik, som också ger möjligheter att utveckla företagen i ett vänligare klimat med bättre förutsättningar än de har haft under den gamla regeringens tid.

Jag sade faktiskt, Carl-Henrik Hermansson, att det finns vissa motsättningar mellan små och stora företag, även om jag inte ville förfalla till den kommunistiska ideologin och tala om monopolföretag och imperialism. Jag anförde att underleverantörerna har haft och har en väldigt svår ställning. De är nämligen i stor utsträckning beroende av de stora företagen. Jag ansåg att utskottet gjort en riktig markering genom att säga att underleverantörernas ställning måste förbättras.

Vad Nils Erik Wååg sade innebar väl att utskottet skulle gå så pass drastiskt fram att det på de omnämnda punkterna skulle ta utskottsinitiativ och helt enkelt sätta sig i regeringens ställning. Vi betraktar nog inte dess saker som så oerhört påträngande att ett utskottsinitiativ vore nödvändigt. Jag tycker att det är helt klart att om utskottet gör en så pass kraftig markering av vad industriministern i olika sammanhang har utfäst sig att göra måste det räcka. Utskottet utgår från att dessa åtgärder kommer att bli fastställda i en kommande proposition. Det tror jag räcker i sammanhanget.

Småföretagarnas resignation beror nog inte bara på en skicklig politisk propaganda, som Nils Erik Wååg trodde. Den politiska propagandan var snarare en följd av att småföretagarna till slut fann sin situation outjärdlig. Särskilt skicklig tycker jag inte heller att den propagandan var.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag beklagar att Bengt Sjönell nu förföll från den mer sakliga argumentering som han förde i sitt första inlägg i talarstolen till vad jag tvingas beteckna såsom ideologiskt svammel. Just för att belysa det intressanta spörsmål som han tog upp i sitt första anförande skulle jag vilja ställa en konkret fråga till honom. Resonemanget gäller alltså frågan om det är möjligt att i en marknadsekonomi, alltså det kapitalistiska system som vi har nu, genomföra de krav vpk ställt på lågräntepolitik och hyresstopp.

Jag ställer följande konkreta fråga, och jag använder då det speciella språk som Bengt Sjönell själv brukade i sitt första anförande: Menar Bengt Sjönell att en räntesänkning med tämligen exakt en och en halv procent verkligen skulle rubba hela grundvalen för det kapitalistiska systemet?

BENGT SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Först vill jag reparera en försumlighet. Jag har inte yrkat bifall till utskottets hemställan och ber att få göra det nu.

När det gäller den konkreta frågan från Carl-Henrik Hermansson skall jag inte sänka mig till den nivån att jag betecknar hans uttalande såsom svammel. Jag har en hög uppfattning om hans förmåga att verbalisera sig. Jag vill bara svara på den konkreta frågan om lågräntepolitiken.

Det är alldeles uppenbart att lågräntepolitik kan genomföras även i ett marknadsekonomiskt system. Carl-Henrik Hermansson är inte yngre än att han var med på 1950-talet, då sådan politik fördes, och redan under kriget knäsatte lågräntepolitiken. Den låga räntan var en av de bärande punkterna i dåvarande bondeförbundets och sedermera centerpartiets ekonomiska politik, och det är inte uteslutet att lågräntepolitiken kan komma att tillämpas även i framtiden. Det är det svar som jag vill ge på hans fråga.

Man kan plocka ut vissa saker ur de nio punkterna i vpk:s motion och helt klart konstatera att de kan tillämpas var för sig i ett marknadsekonomiskt system. Men hela komplexet av punkter, som är utflöde av ett socialistiskt-kommunistiskt dirigerings- och tvångstänkande, går inte att tillämpa i ett marknadsekonomiskt system, lika litet som – med hänsyn till tvånget och dirigeringen som vidlåder ett socialistiskt system – inslag av liberala ekonomiska regler och åtgärder kan tillämpas i ett sådant system.

Men styckevis och delat, herr talman, kan man utan tvivel ta vissa förslag från kommunisternas motion och tänka sig att de kan tillämpas i vårt system i framtiden. Lågräntepolitiken är ett exempel på att så har skett redan i det förflutna.

ERIK HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Jag skall inte lägga mig i herrar Hermanssons och Sjönell's ideologiska träta, utan jag vill inledningsvis konstatera att de frågor som

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

vi egentligen skall diskutera och som gäller de mindre och medelstora företagens praktiska problem har vi haft anledning att ta upp i riksdagen under en lång följd av år.

Orsakerna till att vi har gjort det är många. Som exempel vill jag nämna företagens uppgiftsskyldighet, kapitalskatterna, kreditmöjligheterna, möjligheterna att låna ur eget företag, möjligheterna till särbeskattning för äkta makar som arbetar i egen rörelse, de ständigt stigande egenavgifterna samt, sist men inte minst, det ökade fackliga inflyandet på arbetsplatserna. Allt detta är ärenden som vi känner väl igen från vårt arbete i det här huset.

Den lösning som dessa frågor fått har ofta upplevts som ganska orättvis av egenföretagarna. De känner sig ofta övergivna, och en stämning av missmod har spritt sig i företagarleden, och det har fått till följd att antalet nystartade rörelser kraftigt har minskat under senare år.

I slutet av 1960-talet tillkom som mest omkring 3 000 företag per år. 1975 var antalet bara drygt 2 000. De nya företagen är av utpräglad småföretagskaraktär. Ännu ett år efter starten har 70 % av de nyetablerade företagen ingen anställd. Denna utveckling är oroande, eftersom nya företag är drivkraften i en expansiv ekonomi. Visserligen har stora företag också stora utvecklings- och forskningsresurser, men många nya idéer och produkter kommer från de smärre företagen. Små familjeföretags uppfinnings- och anpassningsförmåga och enskilda uppfinnarens vilja att starta verksamhet har skapat tekniska framsteg, ny produktion och ny sysselsättning. Därför hade industriministern alldeles rätt, när han här i kammaren för en stund sedan sade att småföretagen är en nödvändig komponent i vårt lands näringsliv.

Mot denna bakgrund var det erforderligt att något gjordes för att vända – eller i varje fall för att försöka vända – den negativa utvecklingen inom den viktiga grupp som familjeföretagen utgör. Jag vill som en upplysning nämna, eftersom det här har diskuterats vad som är småföretag och hur många de är, att det i vårt land i dag finns i runt tal 300 000 familjeföretagare. Av dessa finns 125 000 i jordbruket, 26 000 i industrin, 37 000 i byggnadsbranschen, 57 000 inom handeln och 80 000 i andra näringar. Jordbruket, handeln och servicen domineras av familjeföretag, men också inom industrin spelar de en stor roll. De svarar nämligen för omkring en tredjedel av den totala industrissysselsättningen. Och regionalt är deras betydelse ännu större. I de flesta län arbetar mellan en tredjedel och hälften av de industrissysselsatta i familjeföretag. Och av Sveriges drygt 4 miljoner förvärvsarbetande arbetar över 1 miljon i familjeföretag. Jag tycker att detta säger något om vilken viktig grupp familjeföretagen utgör.

Herr talman! Då det visade sig vara mycket svårt att vinna gehör och förståelse för de problem som egenföretagarna hade – de blev dåligt bemötta av den tidigare socialdemokratiska regeringen – är det klart att många småföretagare ställde stora förhoppningar till de icke-socialistiska partierna. Dessa partier hade under valrörelsen kraftigt understrukit fa-

miljöföretagens betydelse och även ställt en del konkreta åtgärder i utsikt, om de kom till makten. När den nya regeringen sedan ställde en särskild småföretagarproposition i utsikt, hade familjeföretagarna och deras anställda mycket höga förväntningar på den propositionen. På den punkten vill jag ge Nils Erik Wååq rätt. Det är få propositioner som har blivit föremål för så stort intresse som just den proposition vi i dag behandlar.

Ja, så kom då detta s. k. småföretagarpaket. Bara benämningen småföretagarproposition är ju något unikt i svenskt riksdagsliv. Aldrig tidigare har väl småföretagarna fått en egen proposition. Detta tyder i alla fall på att den nya regeringen har intresse av att den här gruppen företag kan fungera under någorlunda hyggliga villkor.

Unikt för denna proposition är också att även näringslivets organisationer har varit inbjudna att framlägga sina synpunkter innan propositionen skrevs. Som exempel kan jag nämna att det förbund som jag företräder, Svenska företagares riksförbund (SFR), redan den 25 februari i år överlämnade en fyrsidig åtgärds katalog om de frågor som vi ansåg skulle komma med i den här propositionen. Nu har vi väl inte fått igenom alla de krav som vi då ställde, men jag och många med mig noterar med tillfredsställelse industriministerns uttalande att propositionen skall ses som ett första steg i ett fortlöpande reformarbete.

En av de allra viktigaste frågorna i propositionen är förslaget till nya värderingsregler för familjeföretag. Den frågan har varit uppe till behandling i riksdagen vid ett flertal tillfällen under 1970-talet, och orsaken därtill har varit lätt att finna. Flertalet familjeföretag substansvärderas, dvs. man fastställer nettovärdet av deras tillgångar, deras s. k. substans, i stället för ett börsvärde. När substansvärdet stiger genom att företagets tillgångar stiger räknas i motsvarande grad ägarens privata förmögenhet upp. Men företagets och ägarens problem är inte substansvärderingen som sådan utan dess anknytning till den personaliga förmögenhetsbeskattningen. Detta har lett till orimliga räntabilitetskrav på många familjeföretag, och det har också lett till att företagare för att få ihop en normal lön tvingats till onormalt höga löneuttag.

Nu föreslår regeringen en halvering av det belopp som behöver tas upp till förmögenhetsbeskattning i och med att endast 30 % av substansvärdet, i stället för som tidigare 60 % av substansvärdet, behöver deklarerar. Men tyvärr hjälper detta bara företagsägare med familjeföretag upp till ett värde av ca 4 milj. kr. – det är inte särskilt mycket pengar i dag. Över det beloppet ingriper den s. k. 80/85-procentsregeln, vilket innebär att de största familjeföretagen inte får någon lättnad. Det är beklagligt, eftersom det många gånger är de som har de allra största problemen. Detta förhållande har vi funnit oacceptabelt på sikt.

I motionen 1977/78:190 tar socialdemokraterna avstånd från de lättnader som föreslås i kapitalbeskattningen för familjeföretagare. Man gör detta med motiveringen "att antalet löntagare i år kommer att vidkännas kraftigt minskade disponibla inkomster". Jag tycker det är en skenmanöver för att dölja vad det egentligen handlar om, och det är en sken-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

manöver som jag har svårt att förstå. Hur många år har man inte haft på sig att förändra det förmögenhetsskattesystem som på sikt skulle vara förödande för de litet större familjeföretagen!

Jag vill också framhålla att det funnits några goda år under 1970-talet; det vill jag gärna säga. Skälet till att socialdemokraterna inte vill förändra förmögenhetsskatten för familjeföretagare måste vara att de antingen inte vill ha några privatägda större familjeföretag eller att de inte vill förändra nuvarande skattesystem för familjeföretagare, då de tydligen inte kan tolerera större förmögenheter. Resultatet av den inställningen blir emellertid detsamma. De större familjeföretagen kommer att försvinna, och inga nya kommer i deras ställe. Detta framgår mycket tydligt i dagens situation.

Ett par andra frågor i detta sammanhang som jag finner viktiga är att totaleffekterna av den framtida beskattningen redan nu tas upp. Man bör då ta hänsyn till de marginaeffekter som uppstår också för de större familjeföretagarna samt för de löner som företagen på grund av den höga marginskatten tvingas att betala till högt kvalificerade personer. En högsta beskattningsgräns vid 80 % vore därför mycket värdefull, och vi har påpekat detta i motionen 148.

I en annan motion, nr 159, tar vi upp frågan om när regeringens föreslagna åtgärder angående förmögenhetsskatten skall träda i kraft. Till detta vill jag säga att det hade varit en investering att redan under innevarande år lindra den börda som förmögenhetsskatten utgör.

Jag vill sedan helt kort säga några ord om marknadsföring och export, som inte kommit fram i den tidigare förda debatten.

På exportsidan föreslår regeringen konkreta åtgärder som jag tror verkligen kan hjälpa småföretagen att komma in på marknader som förut varit stängda för dem – inte på grund av tullhinder, men många gånger på grund av deras bristande kunskaper eller kännedom om alla de många problem som en effektiv export och marknadsföring innebär. Det är väl på det sättet att många företag vill öka sin export, och de är helt enkelt nödsakade att göra det för att kunna hålla full sysselsättning. Deras problem är då att de inte vet särskilt mycket om hur deras varor skall säljas – de saknar kännedom om lämpliga avsättningskanaler, och pappersrutinerna vid exporten kan också vara ganska svåra att tillägna sig. Ibland brister det dessutom fortfarande en hel del i fråga om språkkunskaper.

Nu vill regeringen aktivera exporten. Man talar om både exportträffar och individuella företagskonsultationer till de mindre företagens fromma. Jag tycker det är goda uppslag. Av stor betydelse ur såväl psykologisk som ekonomisk synpunkt är att dessa exportträffar och konsultationer skall kunna bedrivas utan större kostnader för företagen själva. Om de exempelvis vill testa en produkt på en viss marknad skall de få 4 000 kr. för det som ett led i den större kostnad som detta självfallet innebär. En sak som också är bra är att de då kan hyra en exportchef som är kvalificerad företagare och kanske tidigare har arbetat i ett storföretag men sedan pensionerats.

Jag tycker också att Sveriges exportråds aktiviteter är en mycket positiv och viktig sak, och jag har den uppfattningen att alla de åtgärder som jag nämnt *på sikt* kommer att innebära ökad export från de mindre företagen. Det är väsentligt att man nu har breddat möjligheterna för företagen att få del av sådant stöd exempelvis genom att också konsultföretag kan komma i åtnjutande av exportstöd – det är bra.

Herr talman! Helhetsintrycket av regeringens småföretagarproposition är trots allt synnerligen positivt, vilket också har bekräftats vid de många möten som jag har haft förmånen att medverka vid under senare tid runt om i landet, där frågan om småföretagarpropositionen har diskuterats. Det som på småföretagarhåll anses som det mest glädjande är att *regeringen nu har framlagt ett förslag som syftar till att väsentligt förbättra möjligheterna att driva småföretag i vårt land*. Industriministerns uttalande om att detta bara är det första steget – något som han har sagt vid ett flertal tillfällen – *har många företagare tagit fasta på* eller, som en företagarkollega sade till mig helt nyligen: Det känns i alla fall skönt att få en liten klapp på axeln i stället för att, som man är van vid, få en spark i baken.

Herr talman! Regeringen bör nu ta vara på den här chansen till ökat förtroendefullt samarbete med landets egenföretagare. Småföretagarpaketet – låt mig säga det till slut – är ett led i försöken att skapa ökad stabilitet i vårt lands ekonomi. Det är inledningen till en ökad förståelse för vårt lands 300 000 småföretagare och deras anställda, och det bidrar också verksamt till *att vi får framtidstron tillbaka* – och det är kanske trots allt det allra viktigaste.

Jag yrkar bifall till näringsutskottets hemställan på alla punkter.

NILS ERIK WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Erik Hovhammar är såvitt jag förstår en uppbyren förbundsordförande i Svenska företagares riksförbund, och jag måste säga att jag beundrar hans skicklighet att balansera mellan den uppgiften och uppgiften att här såsom företrädare för näringsutskottets majoritet vara regeringens advokat. "Aldrig förr har småföretagsamheten fått en egen proposition", myser han självbelåtet.

Men hur gick det då till, Erik Hovhammar, på Gustav Möllers tid? Hur kom företagarföreningarna till?

Tidningen Företagaren har ändrat ansikte – eller rättare sagt innehåll – numera, så att man inte hittar samma kritiska uppgifter i den som man gjorde för ett år sedan. Erik Hovhammar har lämnat en hel del statistik, som jag tycker det är värdefullt att han har haft med sig. Jag begär dock inte att han skall bära statistik med sig i fickan när det gäller de frågor som jag ställer här. Det vore intressant om han kunde komplettera tidningen Företagaren med sådana uppgifter som den inte lämnat i år men väl har varit överfylld av tidigare år: Hur har det gått med konkurserna? Har de ökat eller minskat det senaste året, Erik Hovhammar? Hur har det gått med uppköpen – har företagen blivit mera

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

uppköpta under det här året än tidigare eller uppköpta i mindre omfattning? Hur har det gått med nystartandet, med innovationerna, och vad har hänt med blanketterna? Har de blivit enklare, Erik Hovhammar?

ERIK HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Herr talman! Företagarföreningarna har gjort mycket gott. De har verkat under en följd av år. Nu har vi ansett tiden mogen att delvis göra en nykonstruktion av dem. Nils Erik Wååg och jag är alltså överens om att de har haft en mycket stor betydelse. Med den nya form för föreningarna som vi skall besluta om i dag tror jag att de får en ännu större betydelse än tidigare.

En samlad egen proposition har aldrig tidigare ägnats småföretagen. Det är, som jag uttryckte det för en stund sedan, någonting nytt i svenskt riksdagsliv, och det är bara att konstatera att ett stort antal frågor här har behandlats och delvis fått sin lösning. Jag tycker att såväl Nils Erik Wååg och jag som andra företagare skall vara glada och tacksamma för det.

Jag tackar för den reklam som tidningen Företagaren här har fått. Alla kammarens ledamöter torde få den tidningen, och de kan kontrollera om det Nils Erik Wååg här har sagt är korrekt eller inte. Jag vill inte bestrida att det förekommer konkurser – tiderna är ju svåra – men jag vill tillägga att anledningen till att det inte startas så många företag i vårt land har varit och fortfarande är att man är rädd för att bli företagare. Det har inte varit populärt att vara det. Den trenden måste vi tillsammans vända. Jag tror att propositionen även därvidlag kan komma att spela en viss roll.

SVEN ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Att jag väckt en motion i anledning av proposition nr 40 har sin bakgrund i att jag satt med i företagarföreningsutredningen. Fyra ledamöter av den dåvarande riksdagen 1975 utsågs av industriministern Rune Johansson att utreda frågor som sammanhänger med de mindre och medelstora företagens problem. Det har redan framgått av debatten att vi började jobba med utredningen år 1975. Vi hade relativt sett stor frihet att ta upp frågor som berörde företagarföreningarna och de mindre företagens situation.

Vi lade fram ett förslag i enighet. Det fanns inga reservationer med i vårt betänkande, och vi var alltså överens på samtliga punkter. Möjligen rådde det en viss tveksamhet när det gällde frågan om styrelsernas utseende. En av ledamöterna, landstingsrådet Eriksson från Östersund, socialdemokrat, företrädde uppfattningen att styrelsen i sin helhet skulle utses av landstingen. Övriga ledamöter hade den bestämda uppfattningen att styrelserna i stort sett även i fortsättningen skulle utses så som tidigare skett, men för att inte behöva få en reservation knuten till utredningens förslag avgav man två förslag utan att förorda något av dem.

Vi som har jobbat i många år med företagarföreningarna och de mindre

Lördagen den.
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

företagens problem har med åren fått en speciell känsla för dessa företag och för den organisation som företagarföreningarna utgör. En personlig bakgrund med hemvist i de mindre företagen har också medverkat till att man fått en sådan speciell känsla för föreningarna. I vår motion har vi därför angivit att det är viktigt att anpassa föreningarnas verksamhet efter företagens behov liksom att det är angeläget att det fortlöpande finns goda kontaktvägar mellan företagsamheten och facket i föreningarnas styrelser. Denna kontakt kan på ett naturligt sätt arrangeras så att i föreningarnas styrelser ingår representanter både från näringslivet och från den fackliga rörelsen.

I propositionen finns inte dessa kontaktvägar med i bilden. I de blivande utvecklingsfondernas styrelser skall det inte ingå några speciella representanter för näringslivet och facket. I det avseendet har utskottsmajoriteten självfallet biträtt propositionens förslag. Min motion anser jag därför i stort sett vara överkörd genom den rättning mittåt som skett, om kanske inte direkt med piskans hjälp så i varje fall på något liknande sätt. Jag har en bestämd känsla av att många av ledamöterna delar min uppfattning att föreningarnas styrelser hade en bra sammansättning när man hade representanter för facket och näringslivet i dem.

I de flesta andra sammanhang läggs stor vikt vid remissinstansernas uttalanden, men när det gäller propositionen om de mindre och medelstora företagen tycks man helt ha ignorerat dem. Merparten av remissinstanserna förordar ju företagarföreningsutredningens ena förslag, som innebär att landstingen utser styrelse efter förslag från näringsliv och löntagarnas organisationer. Det förslag som nu föreligger och som utskottsmajoriteten biträder innebär emellertid risk för att styrelserna inte kommer att få det kunnande som man genom propositionen och utskottets utlåtande tror sig kunna uppnå utan förbehåll för att man från landstingens sida skall kunna utse representanter för näringsliv och fack.

Jag vill i sammanhanget betona att vi från de mindre företagens sida, kanske framför allt från hantverksorganisationen, alltid betraktat företagarföreningarna som ett fackorgan. Detta ligger i linje med att industriverket fungerat såsom föreningarnas huvudorganisation.

Något gehör för de synpunkter som framförts i min motion har jag inte fått i utskottets betänkande. Där har man i stället talat om risken för ett korporatistiskt system. Om man löper linan ut så blir det väl med detta förslag en total utrensning också i de övriga organen när det gäller representanter från fack och näringsliv. De som från talarstolen här i dag talar om den typ av valsysteem som landstingen skall genomföra kommer säkert också med förslag som innebär att man plockar bort de principiella representanter som sitter i konsumentverkets styrelse och i övriga statliga organs styrelser. Att ha representanter exempelvis från Köpmannaförbundet och liknande organisationer får väl också ses som en form av korporatistiskt system.

Det är bara att hoppas att det blir som propositionen och utskotts-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

majoriteten räknar med, nämligen att styrelseledamöterna är väl förtrogna med länets näringsliv och de problem som sammanhänger därmed. Men i det avseendet kan man tydligen inte vara helt säker, och det är ju inte heller statsrådet, eftersom det föreslås att en speciell beredningsgrupp skall knytas till utvecklingsfondernas kansli och till verkställande direktören. Självfallet kommer verkställande direktören då att få en starkare ställning gentemot sin styrelse. Jag tycker att detta är ett underligt system. Med en mångårig erfarenhet från arbete inom en företagarförenings styrelse vill jag påstå att det kommer att bli ytterst svårt för en styrelse att hävda en motstridande uppfattning och stå emot trycket från beredningsgruppen, om denna exempelvis har tillstyrkt låneansökningar och liknande aktiviteter.

Jag tycker således att det här förslaget innebär en underlig konstruktion, och jag påminner mig i sammanhanget hur det var när jag under kriget låg på A 1 i Stockholm. Vi hade 500 hästar ute i Hässelby, och då hade vi en stallvakt som gick frivilligt. Men det blev ingen gödsel efter de där 500 hästarna, och då kallade man in en vakt som vaktade stallvakten. På något sätt finns det en viss likhet här – enligt förslaget skall man ju ha ett organ som skall bereda det som styrelsen sedan skall besluta om.

Från branschorganisationernas sida har man starka betänkligheter mot detta. Av Erik Hovhammars inlägg framgick det inte att han fått den uppfattningen från den publik han har mött på sina resor. Även jag har rest i landet och pratat om småföretagarpropositionen, utan att så mycket beröra styrelsens sammansättning. Men det har spontant tagits upp av mötesdeltagarna. Man är på sätt nöjd med detta.

Herr talman! Jag vill med det sagda yrka bifall till motionen 128, punkten 1.

Den andra punkten där jag inte delar propositionens förslag gäller slaktandet av statens utvecklingsfond. I propositionen föreslås, som har refererats tidigare, att fonden skall delas upp på 24 regionala utvecklingsfonder. Jag sitter själv i fondens styrelse, och man kan påstå att vi arbetar hyggligt nu. Vi hade ett drygt år som inkörningsperiod och nu fungerar det bra. Men att sprida ut detta på 24 föreningar anser jag vara utomordentligt olyckligt. Det förslag som har lagts nu är inte i linje med riksdagens tidigare uppfattning, att man skulle ha ett centralt organ som hade en övergripande bild av vad som sker här i landet just när det gäller att få fram lånemöjligheter till prototyper.

Statsrådets pressrelease som utgick från departementet har refererats från olika håll. Statsrådet Åsling menar att av fondens insatser har merparten gått till Stockholmsområdet. Det är väl i och för sig inte märkvärdigt. Man kan fråga sig: Var finns de flesta högskolestuderandena? Ja, det är självklart att de finns i Stockholm, Umeå, Lund och andra orter med universitet. På samma sätt har det blivit i Stockholmsområdet; man har flera innovatörer och utvecklingsbolag. Men det avgörande är inte var utvecklingen av produkter sker, utan det helt avgörande i sådan

här verksamhet är var tillverkningen sker. Det är det vi strävar efter – att få en ökad tillverkningsindustri.

Utvecklingsfonden skall upphöra den 1 juli, och under den tid som står till buds skall man ta upp förhandlingar med de ekonomiska föreningar som företagarföreningarna är. Sedan skall man tillsätta personal i företagarföreningarna som har den kompetens som finns i utvecklingsfonden. Under tiden fram till 1 juli har utvecklingsfonden omkring 20 milj. kr. – det fanns det i går – disponibla för att kunna medverka i utvecklingsprojekt. Det blir sannerligen inte mycket att sprida ut på föreningarna. Med det tak som är lagt på utlåningsmöjligheterna för de blivande fonderna – 500 000 kr. – kommer pengarna inte att räcka till vissa stora projekt. Då säger man både i utskottsbetänkandet och i pressmeddelandet från industridepartementet att det här skall klaras av när man framlägger propositionen med anledning av STU-kommitténs förslag. Nog hade det varit angeläget att vänta med att slå sönder statens utvecklingsfond, innan man har remissbehandlat STU-kommitténs förslag och innan man vet vilka riktlinjer STU sedermera kommer att arbeta efter. I det här fallet är det mycket olyckligt eftersom man under lång tid kommer att få lägga de olika projekten på hög. Föreningarna kan nämligen inte i ett enda huj ta på sig den här uppgiften, såvitt jag kan förstå.

I företagarföreningens förslag hade vi sagt att föreningarna skulle kunna ha 20 000 kr. per projekt att stötta med, med villkorlig återbetalning.

Nu kommer utvecklingsfonden in sist i bilden. I ett normalt utvecklingsärende går man först till företagarföreningen om man har en idé och säger: Ta inte fram ritningar, vi skall tala med STU för att få kontakter den vägen. När STU har kommit in i bilden och hela den processen är färdig kommer statens utvecklingsfond in. Talet om att en innovatör eller företagare får springa till många olika instanser är fullkomligt fel. Det blir en instans över företagarföreningen och STU – utvecklingsfonden kommer in i sista skedet.

Vi kan ta industriministerns hemlän som exempel, och hur har det gått till där? Där har STU, industriverket och företagarföreningen gjort en systematisk genomgång av idéförslag i Jämtlands län. Man har fått 400 idéförslag och efter en utvärdering fanns det 70–80 kvar. Sedan går industriverket och STU in i företagen och ger dem hjälp i fråga om utbildning, teknisk kompetens m. m. Det är inte som det framskyntar i utskottets skrivning en väldig röra och många problem för en uppfinnare. Man anser både i propositionen och i utskottsbetänkandet att det är en labyrinth av olika organ som man skall söka sig till för att få hjälp.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen 1.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

NILS ERIK WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Efter ett långt utredningsarbete är Sven Andersson i Örebro säkerligen den kunnigaste i näringsutskottet i den här frågan. Vi ser det från vårt håll som högst beklagligt att han av taktiska, men verkligen allt annat än praktiska, skäl blivit överkörd av propositionen och av utskottsmajoriteten.

ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! I den allmänna debatten har dagens ärende kallats "småföretagarepaketet". Enligt mitt sätt att se är detta ett felaktigt uttryck, jag tror herr Hermansson var inne på det också, i varje fall när det gäller skatterna. Det är nämligen inte småföretagen i vanlig bemärkelse som i första hand får skattelättnaderna, utan det är företag som man kanske kan beteckna som medelstora, men som i mångas ögon framstår som rätt stora.

Vidare har från företagarkåll ofta framförts påståendet att familjeföretag säljs till andra stora företag nästan uteslutande av skatteskal inför en generationsväxling, eller därför att förmögenhetsskatten är så betungande att företaget ej längre är lönsamt, då man som företagsutgift också vill räkna in delägarrens förmögenhetsskatt. I några fall kan detta vara försäljningsanledningen, men då måste man också ta med i beräkningen att försäljningsalternativet är så mycket gynnsammare beroende på de fördelaktiga skatteregler som gäller vid försäljning. Fram till 1976 togs bara ut en realisationsvinstbeskattning på 10 % av aktiernas försäljningssumma, även om aktiernas värde stigit med flera hundra procent som inte var ovanligt i framgångsrika familjeföretag. Inför utsiktorna till skärpning av reavinstbeskattningen gjordes många försäljningar. Men även efter omläggningen av reavinstskatten är det fördelaktigt att sälja företaget genom att sälja aktierna. Detta är fördelaktigare än att på vanligt sätt ta ut vinsten ur företaget och betala inkomstskatt härför. Enligt min uppfattning kan det vara svårt att alltid analysera varför försäljning av ett företag sker. Men om skatterna härvidlag spelar någon roll, skall man inte ensidigt bara se på arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatterna utan även på försäljningsalternativets gynnsamma beskattning, varvid då också skall medräknas att vinstmedel kunnat uppsamlas i företaget med ringa eller rent av ingen beskattning alls.

Föredragande statsrådet har i propositionen anført att man bör undvika lagstiftningsåtgärder som direkt föregriper resultatet av företagsskatteberedningen och 1972 års skatteutrednings arbete. Utskottsreservanternas delar föredragandens uppfattning, men vi har kommit till en helt annan slutsats beträffande eventuella åtgärder.

Statsrådet menar att läget är så prekärt för de medelstora företag som har den bästa ekonomiska ställningen att kommande utredningsmaterial inte bör inväntas, innan dramatiska ändringar eller sänkningar görs av just den gruppens kapitalsskatter. Man skall då också observera att den gruppen redan tidigare har fått en förmånsbehandling. Den senaste skat-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

telindringen i detta avseende genomfördes 1974.

Det finns skäl att påpeka att när vi i dag talar om kapitalskatter är detta inte något enhetligt begrepp. Det omfattar dels arvs- och gåvoskatter, dels förmögenhetsskatter. När skatteutskottet tidigare behandlade de här frågorna och enhälligt begärde tilläggsdirektiv för företagskatteberedningen, inriktade man sig främst på åtgärder i syfte att underlätta generationsskiftet för familjeföretag.

I fråga om detta syfte är utskottsreservanterna fortfarande lika intresserade. Med undantag för värderingsreglerna är vi positivt inställda till de åtgärder som föreslås i propositionen. Vi ansluter oss sålunda helt till ändringen av reglerna för AB Företagskapitals verksamhet, liksom till de ökade övriga lånemöjligheter som förverkligas.

På skattesidan tror vi att ändringen och förlängningen när det gäller uppskovsreglerna för erläggande av arvsskatten kommer att betyda mycket vid generationsskiftet och möjligheten för en ny generation att driva familjeföretag vidare. Trots att man kan ha vissa betänkligheter mot att *en* yrkesgrupp får längre betalningsuppskov än andra yrkesgrupper, har vi anslutit oss till detta förslag med tanke på värdet av ett företags fortlevnad och på att det inte är någon varaktig skattelättnad det här är fråga om utan endast om ett uppskov. Några ytterligare skattelättnader anser vi inte erforderliga för att på ett rimligt sätt möjliggöra generationsväxlingarna i familjeföretag.

Därmed är jag, herr talman, inne på den principiella kritiken av propositionen. Utskottsreservanterna anser nämligen att skatter bör vara lika för alla typer av skattebetalare och inte speciellt gynnsamma eller svåra för en viss grupp. Det gäller givetvis också reglerna för hur kapitalskatterna skall tas ut. Jag delar härvid herr Hermanssons uppfattning att en viss grupp håller på att bli ett nytt skattefrälse när det gäller kapitalskatterna.

Budgetministern har i propositionen signalerat en översyn av de olika kapitalskatterna. Vi har ingenting att invända mot en sådan översyn utan tvärtom tillstyrker vi den. Men samtidigt vill vi poängtera att resultatet av den översynen bör bli att en någorlunda neutral ordning skapas mellan olika grupper av skattskyldiga.

De värderingsregler som nu föreslås i propositionen nr 40, och som tillstyrks av utskottsmajoriteten, är inte neutrala. Man kan givetvis invända att de värderingsregler som redan nu gäller inte heller är neutrala utan ger företagarna förmåner som andra skattskyldiga inte har. Den uppfattning som redovisas i propositionen och av utskottsmajoriteten innebär att man bara fortsätter på en väg som redan är beträdd, och det är ett riktigt konstaterande. Men om en förmån redan finns tycker jag inte att det berättigar till att man gör den förmånen dubbelt så stor. Det är ungefär vad som nu görs.

Mot bakgrund av att andra grupper i vårt samhälle, och framför allt då löntagarna, under det gångna året fått vidkännas sänkt levnadsstandard och har ett motse krav på ytterligare uppoffringar 1978 är det nästan

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

stötande med stora skattelättnader för den grupp av företagare som haft de största ekonomiska framgångarna – för det är egentligen de som får skattelättnaderna.

Vad som nu föreslås innebär att de som placerat sin förmögenhet i fastigheter, i varulager, i maskiner och inventarier bara behöver betala kapitalsskatter på 30 % av värdet, om vederbörande driver någon form av rörelse eller jordbruk. Genom att 200 000 kr. i botten är fria från förmögenhetsskatt kan alltså företagaren och jordbrukaren ha en förmögenhet på nära 670 000 kr. utan att drabbas av förmögenhetsskatt, medan den som placerat sina pengar på bank, i värdepapper eller t. o. m. i bostadsfastigheter utan samband med rörelse får betala förmögenhetsskatt för allt som överstiger ett värde av 200 000 kr.

Motiveringen för denna utomordentliga förmånsbehandling och särställning för företagaren är att kapitalsskatterna måste betalas med redan inkomstbeskattade pengar och att det därför annars skulle krävas en onaturligt stark avkastning av företaget. Man menar också att kapital som arbetar i ett företag inte skall förmögenhetsbeskattas.

Jag tycker att dessa motiveringar är synnerligen bristfälliga. Det är ju ändå så att alla kapitalsskatter betalas med redan inkomstbeskattade pengar, eftersom de inte är avdragsgilla. En person som har pengarna placerade på bank måste betala förmögenhetsskatten med ränteavkastningen, som först inkomstbeskattas, eller med andra beskattade inkomster. Samma ordning gäller börsnoterade aktier. I princip måste samma avkastningskrav ställas på de börsnoterade företagen, om hänsyn tas till dubbelbeskattningen. Om inte den beskattade inkomsten förslår till att betala dessa skatter och till en inkomst för uppehållet, finns ingen annan möjlighet för den skattskyldige än att minska sin förmögenhet, vilket kan ske på olika sätt. Antingen kan pengar lånas till skatten, alternativt tas ut från banken, eller värdepapper säljas. Detta kan tyckas vara en brutal metod, men ibland – om än mycket sällan – måste den tillgripas. Normalt räcker avkastningarna till för att klara av kapitalsskatterna också.

Departementschefen och utskottsmajoriteten menar att denna utväg inte står till buds för ägare av företag som inte är börsnoterade. Jag menar att de farhågorna är överdrivna.

För det första finns det för den företagare som driver rörelsen som enskild firma möjlighet att belåna sin rörelse. Det är svårare för dem som driver företaget i aktiebolagsform med det låneförbud som nu finns. Men i stället för att då införa varaktiga skattelättnader borde man ha tillskapat en låneform för belåning av familjeföretagens aktier. Och början är ju redan gjord i och med ändringarna av AB Företagskapitals arbetsmetoder.

För det andra skall man ha klart för sig att i normala tider så avkastar företaget så att det räcker både till företagarens bärgning och till kapitalsskatterna och den skattebelastning som uppstår på inkomstskattesidan.

Den undersökning som gjorts av en expertgrupp och som återopats i propositionen har enligt min uppfattning använt typexempel som inte är alltför vanliga och dessutom är behäftade med brister.

För det tredje så är normalfallet inte sådant att en företagare startat sitt företag med ett stort eget kapital och utan skulder. Tvärtom så har i de flesta fall framgångsrika företagare kunnat starta under tämligen blygsamma omständigheter och med skicklighet och goda medarbetare kunnat bygga upp företaget så att dess värde ger företagaren en god bärgning men därutöver också en pålaga i form av förmögenhetsskatt. Men anledningen till förmögenhetsökningen kan nog också sökas i vårt internationellt sett mycket fördelaktiga inkomstskattesystem för företagare. Under alla år då en ständigt kampanj förts mot kapitalskatterna har alltså stora förmögenheter kunnat byggas upp här och där bland företagare trots kapitalskatterna.

För min del unnar jag framgångsrika företag eller företagare att tjäna pengar, men jag är tveksam om vi också skall befria dem från att betala samma skatter som andra medborgare får betala. Det är det jag tycker är fel. Om man ser det ensidigt är det naturligtvis möjligt att man i den ekonomiska tillväxtens namn skall följa de förslag som framläggs i propositionen, men någon skatterättvisa kan det aldrig bli fråga om. Jag tror det vore bättre att inrikta samhällets stöd på småföretagaren i ordets rätta bemärkelse, som har stora svårigheter att få verksamheten att gå ihop och ge innehavaren en rimlig bärgning och som aldrig drömmer om att komma i den gynnsamma situationen att några betydande förmögenhetsskatter uppstår.

Propositionen och utskottsmajoriteten är medvetna om att de gynnsamma värderingsreglerna kan locka till sig spekulationskapital. Detta gäller då främst egendom som inte bara behåller sitt realvärde utan t. o. m. ökar ännu mer i värde. För att inte jord, skog och bostadshus skall bli för lockande som del i något slags rörelse, har man infört en spärr som förhindrar att det samlade värdet av rörelsen blir lägre än om dessa tre ting – jord, skog och bostadshus – värderats särskilt. Men denna spärr är inte särskilt effektiv. Så länge som de från värdereducereringen undantagna förmögenhetsdelarna understiger 30 % av totalvärdet har spärran ingen som helst betydelse, och inte heller vid en annan fördelning av förmögenheten är spärrregeln helt effektiv, genom den konstruktion som den har fått. En gårdsägare får alltså en kraftig reduktion av sin förmögenhetsskatt, trots att förmögenheten är värdebeständigt placerad och lätt kan belånas under normala kreditförhållanden.

I den reservation som avlämnats till utskottets betänkande av samtliga socialdemokrater tas också upp förslaget i propositionen att mjuka upp de särskilda skattereglerna för delägarna i s. k. fåmansbolag. Den här gången gäller det beskattningen av bilförmån. Jag vill erinra om att dessa särskilda beskattningsregler framkom på förslag av företagsskatteberedningen. Utredningen hade kunnat konstatera att den stora nybildningen av aktiebolag som skedde vid 1960-talets slut och 1970-talets början inte

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

var ett utslag av en enormt ökad företagsamhet utan i många fall bara var en strävan att uppnå opåkallade skattelättnader. Detta kunde ske genom att företagaren och aktiebolaget betraktades som skilda rättssubjekt, trots att i praktiken så inte var fallet. Genom att det sålunda var möjligt utnyttja blandade skatteregler, och genom att kontrollen försvårades på grund av uppdelningen på dels bolaget, dels bolagsägaren, förekom ofta missbruk. För att råda bot på detta föreslogs en serie åtgärder som ledde till en proposition som antogs av riksdagen på våren 1976. En av de specialregler som antogs gällde beskattning av bilförmån när huvuddelägaren eller honom närstående använde företagets bil. Enligt denna specialregel skulle förmånen av bil alltid omfatta minst 1 000 mils körning. Nu vill departementschefen och utskottsmajoriteten i praktiken upphäva denna speciella regel och behandla bilförmånen som om bilen används av vilken anställd som helst i företaget.

Då motsvarande tvåpartsförhållande som när det är fråga om anställd inte föreligger för ägaren själv, anser vi reservanter att man bör ha kvar den strängare regeln. Anledningen härtill är densamma som en gång när riksdagen enhälligt biföll det förslag som nu gäller, nämligen dels att värdet av att ha tillgång till bil i obegränsad omfattning, utan att därför ha skyldighet att bära alla kostnader, är värd mer än bara en proportionerad kostnad för en kort körsträcka, dels att det är svårt att jäva något påstående om kort körsträcka som den skattskyldige vill göra trolig. Jag tror heller inte att detta är ett sådant problem som många vill göra gällande.

I detta sammanhang kan jag inte underlåta att göra ungefär samma påpekande som utskottsmajoriteten själv har gjort när den har motiverat avslaget på motionen 157, i vilken man krävde att de särskilt dyra bilarna skulle särbehandlas. Utskottet anför: "Det kan också framhållas att den anställde" – alltså delägaren själv – "i dessa fall i allmänhet torde ha möjlighet att påverka sina löneförmåner på sådant sätt att det – om det är mer förenligt med hans intressen – står honom fritt att undgå beskattningen av bilförmån genom att själv förvärva bilen och yrka avdrag för de kostnader som skäligen belöper på användning i tjänsten." Samma möjligheter står till buds även i det fall som jag har åberopat.

Herr talman! Med det anförda ber ja att få yrka bifall till de vid utskottsbetänkandet fogade reservationerna 1 och 3.

STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! När regeringen i propositionen 40 lägger fram förslag om lättnader i beskattningen av kapital som lagts ner i rörelse, jordbruk och skogsbruk så tillmötesgår den i viss utsträckning de krav som ställts i riksdagen under hela 1970-talet. Och även den förra regeringen, med finansminister Sträng i spetsen, har uttalat sig positivt för ett sådant system.

Lättnader i beskattningen av det s. k. arbetande kapitalet beslöts första gången 1970. År 1974 fastställdes nu gällande regler, vilka i korthet in-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

nebär att lager och inventarier vid förmögenhetsbeskattning samt vid arvs- och gåvobeskattning får tas upp till det lägsta värde som godtas vid inkomstbeskattningen. Detta innebär lägre värde än vad som gällde enligt 1970 års beslut. Men det förekommer i nuvarande regler en spärr som innebär att förmögenhetsvärde i förvärvskällan skall tas upp till minst 60 % av substansvärdet.

I samband med riksdagsbeslutet 1974 uttalade riksdagen på skatteutskottets förslag att de då beslutade reglerna inte kunde anses vara en slutgiltig lösning av familjeföretagens kapital situation. Utskottet föreslog att företagsskatteberedningen skulle ta upp de likviditetsproblem som kapitalbeskattningen innebär för familjeföretagen till en allsidig bedömning och därvid även ta ställning till frågan om vilka åtgärder som bör vidtas för att underlätta problemen vid generationsväxlingar i mindre och medelstora företag. Utredningen har verkställts. Den berör i huvudsak problemen vid generationsväxlingar.

I remissvaren har frågan om förmögenhetsskatten för småföretagen kommit i förgrunden. Anledningen är framför allt den påfrestning för företagen som den årliga förmögenhetsskatten utgör. Förmögenhetsskatten är inte avdragsgill och får därför betalas med medel som belastas med såväl inkomstskatt som arbetsgivaravgift. Därför åtgår i många fall inkomster som är fyra fem gånger större än förmögenhetsskatten för att kunna täcka in denna utgift. Enligt departementschefen bör kapitalskattereglerna utformas så att de inte hindrar eller onödigtvis försvårar fortsatt drift i småföretagets form. Principen bör vara, säger departementschefen, att en fysisk person skall kunna driva ett småföretag så att avkastningen ger, förutom en rimlig inkomst att leva av, även medel för att betala sådana skatter som kan anses omedelbart knutna till företaget.

Det nu föreliggande förslaget innebär att man fastställer ett värde av den förmögenhet som nedlagts i företaget. Lättnaderna i beskattningen uppnås genom att det skattepliktiga värdet fastställs till 30 % av substansvärdet, dock med undantag för fideikommissen, där motsvarande procentsats är 20.

För att förhindra att de nya reglerna inte utnyttjas för spekulation innehåller förslaget en spärregel, som innebär att det skattepliktiga förmögenhetsvärdet av en förvärvskälla inte får understiga värdet enligt nuvarande regler vad beträffar mark, växande skog och bostadsbyggnader. Med andra ord: förmögenhetsvärdet får inte understiga taxeringsvärdet fränsett värdet av ekonomibyggnader och givetvis minskat med de skulder i förvärvskällan som vid en proportionering belöper på denna del.

De nya reglerna skall tillämpas också vid arvs- och gåvobeskattningen, dock med vissa begränsningar vid gåvobeskattningen.

Det är beklagligt att vi inte kan fatta detta beslut i enighet. Flera av ledamöterna i den förra regeringen har ju vid flera tillfällen uttalat sitt positiva intresse för att lindra beskattningen av det bundna kapitalet i småföretagen. Skatteutskottet var också enigt när vi begärde den ut-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

redning som riksdagen beslöt om 1974 och som närmast ligger till grund för det föreliggande förslaget. Inte minst under den lågkonjunktur som ännu varar har många exempel getts på hur hårt kapitalbeskattningen slagit på företagen. Det skall också sägas att den lindring i kapitalbeskattningen av det i företagen bundna kapitalet som nu föreslås är ett intresse inte bara för företagarna utan även för de anställda. Ett mindre uttag av kapital ur företagen ger företagen större möjligheter till utveckling och investeringar, och detta är ju ett intresse för alla och även en förutsättning för att vi skall få ett effektivt näringsliv och kunna konkurrera med omvärlden.

Även beträffande regler om anstånd med betalning av arvsskatt har viss uppmjukning föreslagits. Således föreslås att arvsskatt från här berörda grupp får delas upp på högst 20 årliga inbetalningar. Dock får den årliga inbetalningen inte understiga 3 000 kr.

Bestämmelsen om eftergift av skatt har också utvidgats. De nya reglerna tillämpas om arv- eller gåvomottagaren avlider inom en tioårsperiod.

Som framgick av Erik Wärnbergs anförande har socialdemokraterna accepterat de här föreslagna ändringarna beträffande anstånd och eftergift.

Det har väckts ett flertal motioner i anslutning till propositionen, motioner som kräver helt avslag och motioner där man anser att de föreslagna lättnaderna är alltför snävt tilltagna. Detta tyder på att regeringen med sitt förslag lyckats ganska väl att åstadkomma befogade lättnader i beskattningen av det i företagen bundna kapitalet, lättnader som är nödvändiga för att företagen skall bestå och utvecklas och därmed vara till gagn för hela samhället. Jag har under det gångna året vid flera tillfällen mött inte bara företagare utan också företrädare för fackklubbar som mycket starkt framfört kravet på lättnader i beskattningen av det i företaget bundna kapitalet, väl medvetna om den betydelse detta har, inte bara för företaget och ägarna utan också för de anställda.

Beträffande de särskilda beskattningsreglerna för fåmansföretag behandlas i utskottsbetänkandet ett förslag om slopande av specialregler angående värderingen av förmånen att för privat bruk få använda företagets bil. Enligt nuvarande bestämmelser skall körsträckan alltid tas upp till 1 000 mil. Enligt förslaget är utgångspunkten densamma. Körsträckan skall tas upp till 1 000 mil om inte den skattskyldige kan göra sannolikt att den varit mindre.

Vid den praktiska tillämpningen av 1976 års beslut har i viss utsträckning en avvikelse skett från en strikt tolkning av ordalydelsen.

Enligt det nu föreliggande förslaget följs de riktlinjer som i övrigt är normgivande för skattelagstiftningen, nämligen att den skattskyldige skall skatta för inkomster och förmåner han haft, men däremot inte för förmåner som inte kommit honom till godo. Sedan är det självklart att vederbörande skall kunna bevisa eller – som det står skrivet – göra det sannolikt att körsträckan varit mindre för att användningen av bilen skall värderas till ett mindre belopp än vad som motsvarar 1 000 mil. Skillnaden mellan vad som tillämpats och de nya bestämmelserna är

därför närmast obefintlig. Jag har litet svårt att förstå Erik Wörnberg och den socialdemokratiska reservationen, som närmast innebär en skärpning av vad som tillämpats. Med den utformning som reglerna nu fått och med det uttalande som har gjorts – att det ställs ett speciellt krav på fåmansföretagaren när det gäller att styrka att användningen har varit mindre än 1 000 mil – anser jag att risken för missbruk är ytterst minimal.

Ytterligare ett antal frågor berörs i detta utskottsbetänkande. Jag skall inte ytterligare förlänga debatten med att ta upp dessa. En reservation av Valter Kristenson kommer Kurt Söderström att närmare beröra, och jag skall säga några ord om ett par motioner. I dessa motioner framförs oro för att de nya beskattningsreglerna för småföretagen skulle innebära risk för missbruk och spekulation. Riksdagen har under senare år behandlat liknande motioner och har då uttalat att jordförvärvslagstiftningen måste utgöra det främsta instrumentet för att förhindra spekulation i mark. Som utskottet framhåller pågår f. n. en utredning om jordförvärvslagstiftning och att syftet med denna just är att söka förhindra spekulations- och kapitalplaceringsköp av jordbruksfastigheter.

Förmodligen kommer jordförvävsutredningen att i början av 1978 framlägga sitt förslag, och jag anser att detta bör avvaktas. Därtill kommer att såväl företagsskatteberedningen som 1972 års inkomstskatteutredning, vilkas förslag nu framläggs, har behandlat närstående frågor. Följaktligen bör vi först se vad som där föreslås. Ja, och jag tror hela utskottet, är liksom motionärerna angelägen om att missbruk av de nya reglerna undviks. Utskottet har också uttalat att det förutsätter att regeringen och budgetdepartementet noggrant följer tillämpningen av den nya lagstiftningen.

Erik Wörnberg ställde i sitt anförande vissa frågor som jag skall ta tillfället i akt att svara på. Han talade om "dramatiska förändringar" som regeringens förslag skulle innebära. Det är ju ändå på det sättet att vi tidigare har varit eniga om att företa vissa lättnader. Vi har varit eniga om att begära utredning syftande till åtgärder i samma riktning. De åtgärder som regeringen nu föreslår är principiellt av samma art.

Man kommer inte ifrån att den årliga förmögenhetsskatten är betungande. Det framträder speciellt i en lågkonjunktur. Erik Wörnberg nämnde hur företagaren och jordbrukaren med en miljon i behållning skattefritt får 670 000 kr. Jag vill till det nämna att om förmögenheten består av det värde som representeras av lager så är detta riktigt. Men man skall lägga märke till den spärregel som innebär att taxeringsvärdet skall tas upp till det nuvarande. Det enda undantaget är värdet av ekonomibyggnader. Vi vet dock att vid den senaste fastighetstaxeringen kom dessa byggnader i regel att åsättas ett ganska lågt värde. Förmodligen blir det därför i huvudsak taxeringsvärdet som kommer att utgöra spärr. I de flesta fall – åtminstone när det gäller jordbruken – upptar taxeringsvärdet en rätt stor del av det som utgör den behållna förmögenheten.

Frågan om fåmansföretagen har vi diskuterat tidigare. Jag är medveten om att det har förekommit missbruk av reglerna – det framgick inte

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

minst av företagsskatteutredningens förslag. Men man får inte tillgripa så stränga åtgärder att de för andra innebär direkta orättvisor. Jag anser att man här har kommit fram till en lösning där riskerna för missbruk är ytterst små.

När det sedan gäller tvåpartsförhållandet är det riktigt att det inte föreligger ett sådant, men jag vill för kammarens ledamöter påpeka att det inte heller föreligger något tvåpartsförhållande när det gäller uppgifter från den som använder sin bil för att köra till jobbet. Likväl sätter vi tilltro till de uppgifterna, och det gör vi rätt i. Jag tror därför att vi inte alltför mycket skall förstora avsaknaden av tvåpartsförhållandet på den här punkten. Vi har enligt min mening anledning att i det här fallet se det på samma sätt som vi gör i andra sammanhang.

Herr talman! På grund av vad jag har anfört ber jag att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan på samtliga punkter.

I detta anförande instämde Nils Hörberg (fp).

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson menar att mina ord om dramatiska förändringar för en viss grupp företagare är överdrivna. Jag vill inte hålla med om att de är det. Om man fördubblar de skatteförmåner på kapitalbeskattnings område som redan finns, och den förändringen bara omfattar en rätt begränsad grupp av företagare som har haft de största framgångarna och som har hyggliga förmögenheter – då vågar jag påstå att det är dramatiska förändringar. Detta gäller särskilt i ett läge där man har några månader eller kanske något år på sig till dess man får ta ställning till de totala skattefrågorna, dvs. när 1972 års skatteutrednings förslag och företagsskatteberedningens förslag har gått igenom remisskvarnen. Det kan betecknas som rätt dramatiskt att man just nu kan klippa till med en sådan förbättring för den här gruppen. Det gäller inte småföretagare utan det är fråga om rätt stora företag, och alla har inte de nämnda problemen.

Jag vill alltså hävda att det är en rätt dramatisk förändring som föreslås.

Låt mig gå vidare. Herr Josefson säger att en jordbrukare som har en gård har huvudparten av sin förmögenhet placerad i jorden, i den växande skogen och i bostadsbyggnaden och att han får betala förmögenhetsskatt på det, fullt ut. Det blir dock en nedsättning på grund av att han från början får räkna in allt han har enligt 30-procentsregeln. Summan får sedan inte underskrida förmögenhetsskatten på de första delarna. Om han kommer i det läget att han skulle få betala full förmögenhetsskatt för jorden, skogen och bostadsbyggnaden innebär dessa regler ändå att han kan komma undan och inte behöver betala någon förmögenhetsskatt alls på den övriga delen av förmögenheten. Det är därför jag menar att spärregeln inte är särskilt effektiv.

Vidare vill jag säga att redan dagsläget innebär att den som har sin förmögenhet placerad i jord och skog har en oerhörd förmån framför

alla andra. Taxeringsvärdena är nämligen så låga att de inte ens tillnärmelsevis når upp till de verkliga marknadsvärdena. Om den som förvärvat den här fasta egendomen har en del skulder, som får tas upp till sitt nominella belopp, blir det praktiskt taget ingen förmögenhet kvar. Ytterst få kommer upp i någon förmögenhet när de får räkna på det här sättet, enligt det system som gäller i dag – och förmånerna kommer alltså att bli dubbelt så bra enligt förslaget!

Jag har inte nu tillfälle att beröra bilfrågan, men jag återkommer i min nästa replik.

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller dramatiska förändringar sade Erik Wärnberg att förmånerna skulle uppstå för de företag som har haft de största framgångarna. Det är kanske riktigt att de haft stora framgångar, men det är också fråga om företag som i den kris som hela vårt näringsliv har befunnit sig i under det senaste året är i en ytterst besvärlig situation. Trots att inkomsten är noll eller ytterst liten får de nämligen betala förmögenhetsskatt. Det är detta som många har anfört som motiv för att en åtgärd måste vidtagas härvidlag. Det är här som jag också från de anställda i den här typen av företag har mött kravet på att man – i stället för att urholka företaget på kapital – borde göra en justering när det gäller beskattningen av det bundna kapitalet. Säkert har även andra hört liknande synpunkter.

Vad sedan gäller frågan om ett taxeringsvärde är högt eller lågt vill jag anföra: Var och en vet att i tider med stark inflation stiger det som räknas som realvärde. Då får man i exempelvis jordbruket ett realvärde som ligger högre än avkastningsvärdet – en situation som är olustig inte minst för den grupp det berör. Men vi skall inte bara tänka på den grupp som säljer egendomarna och omsätter sin tillgång i kapital utan också på den stora grupp som har valt att använda största delen av sitt liv till att syssla med en rörelse och har sin utkomst därifrån. Vi måste se till att inte den gruppen åläggs att betala sådana skatter som utgör en mycket hård påfrestning – och vi vet att kapitalbeskattningen är mycket betungande i dag. Många gånger måste vederbörande ha en inkomst som är fyra eller fem gånger större än den summa som skatten utgör.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Stig Josefson säger att det kan vara berättigat att ge de här människorna en stor skattelättnad därför att de har haft det bra men kanske inte får det så bra i fortsättningen. Det kan vara berättigat att ge lättnader till dem som haft det bra och har ett expansivt företag bara om man tittar på den ekonomiska tillväxten. Får ett företag som går rasande bra ytterligare hjälp, så går det nog ännu bättre – det håller jag med om. Men någon skatterättvisa är det inte fråga om, och det är när man påstår det som jag protesterar högljutt.

Jag kommer att protestera ännu mera högljutt om Stig Josefson säger

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

att de som valt att placera sina pengar i värdefast egendom skall ha ytterligare skattelättnader, medan de som inte haft förmågan att driva ett företag utan i stället har sparat sina pengar på en bank för det första skall lida hela inflationsförlusten och för det andra skall betala full förmögenhetsskatt utan någon som helst reduktion. Då är det inte längre fråga om någon skatterättvisa – då är det en stor skatte rättvisa som håller på att genomföras.

När det gäller bilarna utgår Stig Josefson ifrån att det inte skall bli någon förändring av nuvarande förhållanden. Varför har man då framlagt propositionen? Varför håller man på och plottrar med det här, om det inte skall bli någon förändring? Man tänker naturligtvis företa förändringar.

Om man lyckas göra sannolikt, som herr Josefson säger, att man inte använder bilen fullt ut, skall man inte behöva betala någonting för att det står en bil i garaget som man får använda när som helst. Det är inte så svårt att göra sannolikt att man använder den där bilen något mindre.

Det stora problem som företagsskatteberedningen hade att ta ställning till var: Hur skall man lyckas bevisa att någon använder en firmabil som han får använda hur mycket som helst, när vederbörande själv säger att min fru har en folkvagn, och det är den vi använder privat. På det sättet lyckas man göra troligt att man inte använder den fina firmabilen.

När vi lyckats genomföra det här i enighetens tecken, varför håller ni då på och rycker i det nu, om ni inte skall genomföra någon ändring, herr Josefson?

STIG JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Först och främst, Erik Wärnberg, talade jag inte om företag som haft det bra utan om företag som haft framgång. Det är rätt stor skillnad. Att man haft framgång betyder att företaget har utvecklats och därmed har värdet av det blivit rätt betydande. I och med att man drabbas av kapitalbeskattningen under en lågkonjunktur, då det inte finns någon vinst att betala förmögenhetsskatten med, blir det en hård påfrestning. Det var detta jag ville betona med mitt förra inlägg.

Med anledning av vad Erik Wärnberg i sitt senaste inlägg sade om beskattningen av det bundna kapitalet måste jag ställa frågan, om Erik Wärnberg tar avstånd från den ståndpunkt han tidigare intagit i denna fråga såväl vid beslutet 1974 som vid den framställning vi gjorde till riksdagen om en fortsatt utredning.

Beträffande bilförmånen framgår det av propositionen och betänkandet att riksskatteverket inte bokstavligen har tillämpat de regler som beslöts 1976. Beträffande skattelagstiftning anser jag att den främsta målsättningen måste vara att den är rättvis. Kan man här direkt peka på att den lagtext som beslöts 1976 innebär att personer som inte har utnyttjat bilen i den utsträckning där anges ändå skall betala skatt, anser jag det är en skyldighet för oss att försöka rätta till detta.

Som jag sade i mitt förra inlägg – jag har sagt det även tidigare – tror jag inte att man har anledning att bedöma denna grupp på annat sätt än andra när det gäller trovärdigheten. Tvåpartsförhållanden saknas, som jag påpekade i mitt förra inlägg, även i andra sammanhang vid uppgiftsskyldighet. Jag anser att vi som främsta mål för lagstiftningen skall ha rättvisa. Man skall styrka sina uppgifter, men vi skall inte sätta trovärdigheten i fråga mer när det gäller den ena gruppen än när det gäller den andra.

Förste vice talmannen anmälde att Erik Wärnberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

VALTER KRISTENSON (s):

Herr talman! Det har framgått av denna debatt och det framgår av den allmänna debatten i vårt samhälle att mängder av människor, myndigheter och andra är oroade över prisutvecklingen på jordbruksfastigheter, enfamiljshus och hyresfastigheter. Vi är alla besjälade av en vilja att på olika vägar försöka komma till rätta med detta problem. Det finns många olika orsaker till det, bl. a. beskattningsreglerna. I dag diskuterar vi frågan om beskattningen av förmögenheter. Där råder det många oklarheter om vad som egentligen är förmögenhet. Om en skattskyldigs förmögenhet är placerad i bank är det inga problem, men så fort ett kapital placeras i andra tillgångar värderas det efter andra regler och skatteeffekterna blir annorlunda.

I min reservation har jag yrkat bifall till motionerna 1976/77:619 och 1977/78:151. Det är centerpartister som har skrivit de motionerna. De är mycket bra eftersom de tar upp detta problem och försöker ange en framkomlig väg för att lösa det.

Motionärerna har belyst problemet när ett kapital placeras exempelvis i en jordbruksrörelse. De påpekar helt riktigt att förmögenhetsskatten beräknas efter det taxeringsvärde fastigheten har vilket leder till skattefordelar. De hemställer att regeringen tillsätter en utredning för att se över problemet och att regeringen därefter framlägger förslag till riksdagen. De tänker sig att det inte är taxeringsvärdet som i fortsättningen skall ligga till grund för uppskattningen av förmögenheten utan det belopp som man ger för fastigheten vid nyförvärvet. Jag instämmer helt i tanken att problemet kan lösas på det sättet.

1972 års skatteutredning framlägger sitt betänkande strax före nyår. Den föreslår att regeringen tillsätter en ny utredning som skall behandla en hel rad problem på skatteområdet som utredningen inte har hunnit föreslå lösningar på. Den nya utredningen bör då också kunna få i uppdrag att lösa problemet med hur förmögenheten skall beräknas för dem som är innehavare av jordbruk, skogsfastighet, enfamiljshus eller hyresfastighet.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen 2 vid skatteutskottets betänkande nr 19.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Med anledning av propositionen 40 med förslag till skattelättnader har en socialdemokratisk partimotion väckts. Det finns en hel del i denna motion som jag helhjärtat kan instämma i. Där sägs t. ex.: "En politik syftande till arbete, trygghet och utveckling måste grundas på insatser för att stimulera näringslivets utveckling." Detta har vi från moderat sida sagt i många år i våra partimotioner, liksom att insatser "kan vara betydelsefulla för att undanröja de särskilda hinder och problem som de mindre företagen ibland ställs inför".

Att "skatten på arv, gåvor och förmögenheter bör bli föremål för en allmän översyn --- för att i möjligaste mån undvika olika former av särbehandling av skilda kategorier skattskyldiga" är inte heller någon särskiljande fråga. Vi är också överens om att medborgarna måste uppleva "att bördorna fördelas rättvist".

Jag kan tillägga - fastän det inte faller inom skatteutskottets område - att jag har stor förståelse för det resonemang som förs angående de nya stiftelsernas styrelser. Om inte de som utses har erforderlig kompetens i form av praktisk erfarenhet från industriell verksamhet m. m., finns säkerligen risk för att syftet med omorganisationen kan bli helt förfelat.

Men om socialdemokraterna i riksdagen ser till att de tankegångar som framförs i motionen också blir vägledande bland det socialdemokratiska folket ute i landstingen när det blir dags för nomineringar, så vågar jag garantera att socialdemokraterna skall få stöd från i varje fall de moderata landstingsledamöterna.

Men för att återgå till skatteutskottets kompetensområde finns det enligt min uppfattning inte så värst mycket mera positivt i den socialdemokratiska motionen - däremot åtskilligt negativt. Sålunda fattar jag inte hur det kan påstås att det i dag inte är förmögenhetsskatten som är det stora problemet för de mindre och medelstora företagen utan att det är efterfrågan på deras produkter och underlaget för deras verksamhet som är den helt avgörande faktorn.

Självklart är att produktionen har en stor betydelse, men för att kunna lyckas med den måste man kunna sälja till konkurrenskraftiga priser. I stället för att underlätta för och stimulera företagen till att växa sig allt starkare och solidare har under den socialdemokratiska eran nästa alla insatser inriktats på att minska företagens möjligheter att klara sin finansiering och konsolidering på sikt. Den åtgärds katalog som redovisas i den socialdemokratiska motionen och som går tillbaka ända till 1930-talet tycker jag alltså inte är något att vara speciellt stolt över. Det är i stället ett bevis på hur socialdemokraterna systematiskt urholkat företagens egen förmåga att klara sig själva, varigenom de blivit alltmer beroende av staten och olika låneinstitutioner. Det är en utveckling som man från företagarhåll inte alls tycker om. Företagen vill stå på egna ben och klara sina problem utan statlig inblandning, men detta är till följd av den politik som förts numera inte möjligt.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Att så är fallet är ett obestridligt faktum. All tillgänglig statistik visar hur lönsamheten inom företagen sjunkit år från år. Och när lönsamheten blir för låg minskar motivationen att satsa riskvilligt kapital på företagsamhet, och det är det läge vi just nu står inför.

I propositionen finns en tabell som visar lönsamheten inom olika företagsgrupper. Den är från 1974, och det är sannerligen inga speciellt stimulerande siffror som presenteras:

För gruppen med max. 19 anställda är lönsamheten i medeltal 2,8 % (intervall 5,5–0,6).

För gruppen med 20–199 anställda är lönsamheten i medeltal 3,9 % (intervall 7,6–0,4).

För gruppen med 200– anställda är lönsamheten i medeltal 6,0 % (intervall 8,2–0,6).

Den här statistiken var tydligen besvärande för socialdemokraterna, varför de i motionen presenterat en lönsamhetsundersökning. Av denna framgår att avkastningen i verkstadsföretag med 75–150 anställda är 8,8 %, i företag med 151–500 anställda är 6,3 % och i företag med mer än 500 anställda är den 5,6 %. I medeltal blir det 5,7 %. Det är sannerligen ingen siffra som man bör glädja sig åt, utan det är snarare ytterligare ett bevis på hur företagandet har försvårats under de gångna åren. Det kanske märkligaste i sammanhanget är dock att socialdemokraterna helt undvikit att ta med företag med mindre än 75 anställda. Av de drygt 200 000 företag som finns i landet har mer än 90 % maximalt 50 anställda. Tydligen har socialdemokraterna inte något intresse för den kategorin.

En annan egendomlighet är att man gör en "egen" indelning i storleksklasser som helt avviker från praxis. Den består av grupper på 75–150, 150–500 och över 500, i stället för den vanliga gränsen på 200 anställda. Det enda man åstadkommer med denna indelning är att det inte går att göra någon rättvis jämförelse med propositionens siffror. Statistik är tillräckligt svårt ändå att argumentera med, och därför kan den extra dimbildning som åstadkommit omöjligen vara avsedd att tjäna något positivt syfte. Jag tycker att socialdemokraternas agerande är ganska betänkligt, och det kan väl också vara anledningen till att den socialdemokratiska näringspolitiken har misslyckats och att vi nu har så många problem.

Varför jämför man bara med verkstadsföretagen och inte – som i propositionen – med hela näringen? Beror det kanske på att bevisföringen i motionen då hade fallit platt till marken? I varje fall stärker det mig i min uppfattning att de åtgärder som föreslås i propositionen är välgrundade och nödvändiga för att underlätta för våra småföretag att överleva och fortsätta sin verksamhet.

Det är inte på det viset att våra små och medelstora företag går fria från de uppoffringar som "de flesta andra grupper i vårt land fått vidkännas det senaste året", som det står i motionen och i den reservation som på denna punkt är fogad till skatteutskottets betänkande. I stället

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

har de sedan flera år tillbaka befunnit sig i den situationen, vilket vi från borgerligt håll ofta påpekat här i riksdagen när dessa frågor har kommit på tal. Felet är väl att socialdemokraterna aldrig velat lyssna vare sig på oss eller på företrädare för näringslivet, när krav på en mera rättvis behandling har framförts. Det borde vara dags för socialdemokraterna att sluta upp med att anse företagare som något slags andraklassindivider till skillnad mot löntagarna. Fanns det inga företagare så fanns det inte heller några löntagare, och ju mer framgångsrikt ett företag är, desto tryggare kan alla anställda känna sig.

Att det sedan kan uppstå intressekonflikter är självklart, men jag tror att företagen bäst löser sina egna problem med så liten inblandning som möjligt från myndigheternas sida. Jag tycker man skall ge dem en chans genom rättvisa och förnuftiga lagar och förordningar. Sluta upp med att tro att de är guldkor, som man kan fortsätta att mjölka sedan man slaktat dem.

Samma motivering kan användas som genmäle till Valter Kristenson, som i reservationen 2 till skatteutskottets betänkande utpekar jordbrukarna som en särskilt privilegierad grupp i samhället. Låt mig bara säga: Arbetsgivare eller löntagare, producent eller konsument – vi är alla beroende av varandra. Vi skall sluta upp med att spela ut olika grupper mot varandra och i stället satsa på samarbete.

Det är något av detta som ligger bakom tillkomsten av den "småföretagarproposition" som vi nu behandlar och som är avsedd att vara ett första steg mot – vilket är nödvändigt – ett bättre näringslivsklimat i vårt land. Det förhåller sig på det sättet, vilket även socialdemokraterna skriver i sin motion, att det finns särskilda hinder och problem som de mindre företagen ställs inför, och därför är insatser betydelsefulla för att undanröja dem.

Det går emellertid inte att undanröja dem genom att i reservationer till utskottsbetänkandet yrka avslag på en del av de förslag som framställts. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande nr 19 och således avslag på de reservationer som är fogade till detta betänkande.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderström dök ned i statistiken och påstod att socialdemokraterna aldrig talade om de verkliga småföretagen utan bara tänkte på andra företag. Men kan herr Söderström säga hur många procent verkliga småföretag som får någon nytta av förmögenhetsskattesänkningen, om jag undantar dem som äger stora gårdar och har placerat sina pengar på ett värdefast sätt där?

På en tidigare ställd fråga i dag vill jag svara att jag naturligtvis inte tar avstånd från vad skatteutskottet tyckte 1974. Men skatteutskottet har inte uttalat att det skulle se ut på det här viset. Uttalandet har resulterat i tilläggsdirektiv till företagsskatteberedningen, och därför tycker jag vi skall invänta dess förslag.

Jag vill tillägga att de företag som tidigare gått bra men nu inte längre gör det – de kan ha en stor förmögenhet men inga inkomster – har i dag 80/85-procentsspärren att falla tillbaka på. Inte ens för dem blir alltså förmögenhetsskatten särskilt kännbar.

VALTER KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det som möjligen var sakligt i herr Söderströms inlägg från talarstolen har bemötts av Erik Wärnberg.

Jag blev litet upprörd när jag lyssnade på herr Söderströms anförande. Det var tydligen ett exempel på den typ av propaganda om socialdemokratins inställning till företagsverksamheten här i Sverige som moderaterna bedriver ute i buskarna i en valrörelse – bl. a. vid Jönköpingsmötet valrörelsen 1976. Det är i och för sig skönt att den propagandan framförs här och att det nu står naket att det är denna propaganda man bedriver.

Vad är sanning, herr Söderström? Jo, sanningen är den att svensk socialdemokrati t. o. m. hösten 1976 hade suttit i regeringen i 44 år. Under denna tid har antalet företagare i Sverige ökat liksom deras förmögenheter. Det är dessa rika människors problem som vi i dag diskuterar. Det gäller inte några fattiga människors problem. Vi talar om förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattning. Kom ihåg detta, herr Söderström. Dessa människor har blivit rika under en socialdemokratisk regeringstid.

KURT SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Om det är så stora problem som herr Kristenson säger är det väldigt underligt att han står ensam under reservationen 2 i betänkandet.

Herr Wärnberg vet lika väl som jag att det är omöjligt för mig att på stående fot besvara hans fråga. Det tänker jag inte heller försöka göra.

Att jag tog upp denna tabell beror på att vi i dag behandlar åtgärder för de små och medelstora företagen. Herr Wärnberg och andra kan slå upp s. 4 i bilaga 1 till propositionen 40. Där finns en gräns angiven vid 200 anställda. Små företag har upp till 50 anställda och medelstora företag mellan 50 och 200 anställda. Därför tycker jag att jag med fog kan ställa frågan varför man i en reservation nöjer sig med att börja med 75 anställda och sluta med över 500 anställda.

VALTER KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att jag har avgivit en reservation till skatteutskottets betänkande, men det är en reservation till förman för två centerpartistiska motioner. Några centerpartister har alltså erkänt att man skapar åt sig så mycket kapital i annan verksamhet att man nu placerar kapitalet i jordbruksfastigheter och betalar överpriser på dessa för att förmögenhetsskattereglerna är gynnsamma. Det har centerpartisterna uppfattat. Men herr Söderström har ännu inte uppfattat att människorna i detta samhälle blir rikare, framför allt de som har företag.

ERIK WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har förståelse för att herr Söderström inte kan lämna någon statistik över hur många små företag som får nytta av förmögenhetsskatteändringarna. Men eftersom herr Söderström själv talade om att socialdemokraterna bara har intresse av de stora företagen och börjar statistiken med 75 anställda, borde herr Söderström ändå ha försökt ta reda på hur många företag med under 75 anställda – med undantag av jord- och skogsägarna – som egentligen får denna förmögenhetsskattelettning. Det skulle ha varit värdefullt för småföretagarna att få denna statistik. Jag vill klandra propositionsskrivarna för att de inte har tagit fram den siffran.

KURT SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att det är bra med statistik. Visst hade det varit bra om också denna siffra funnits.

Jag är själv intresserad av företagsamhet och tillhör en organisation som sysslar med detta. Därför vill jag vända mig mot herr Kristenson, när han talar om min brist på saklighet. Ingen kan väl undgå att märka hur företagarna själva har uppfattat företagsamhetsklimatet i Sverige. Det är ingen tvekan om att det har uppfattats som helt negativt. Detta har kommit fram mer och mer under årens lopp, och det kulminerade vid senaste valet. Det är inte resultatet av någon buskpropaganda. Jag tror inte att företagarna bryr sig så mycket om den, däremot tar de intryck av den situation som de dagligen upplever, speciellt småföretagarna. En småföretagare har ofta en arbetsvecka som kan påminna om vad en riksdagsledamot har under slutskedet inför julen. Det är en arbetsvecka som ingen fackförening skulle tillåta för en anställd.

Småföretagarna har alltså sådana villkor att jag tycker det finns all anledning att slå vakt om denna yrkesgrupp. Det är i alla fall småföretagen som har utvecklat det svenska välståndet. Småföretagarna är faktiskt en orättvist behandlad grupp i dag, det erkänner t. o. m. socialdemokraterna. Och är det orättvist, skall man vidta åtgärder för att avlägsna orättvisorna.

LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Innan jag mera konkret berör de ändringar i aktiebolagslagen som föreslås i proposition nr 41 är det nödvändigt att göra en kort tillbakablick och påminna om hur aktiebolagslagen har handlagts i riksdagen de senaste åren. Därigenom får dagens ärende sin rätta placering i helhetsbilden.

I offentlig statistik kan var och en konstatera att antalet aktiebolag här i landet kraftigt ökat under såväl 1960-talet som 1970-talet. Vid årsskiftet 1965–1966 fanns ca 66 000 aktiebolag. Fem år senare, vid årsskiftet 1970–1971, hade antalet ökat till 100 000, och vid utgången av år 1973 redovisades antalet till ca 133 000.

I propositionen 1975:103 med förslag till ny aktiebolagslag finns ytter-

ligare intressant statistik att tillgå. Det beräknas att det då var inte mindre än 65 000 aktiebolag som inte drev rörelse med anställd arbetskraft. Företagsskatteutredningen gjorde en rad stickprovsundersökningar i syfte att få en mera detaljerad bild av dessa 65 000 aktiebolag. Undersökningarna ger anvisning om att av dessa bolag driver 20 000 någon form av rörelse medan 15 000 är vilande bolag och 30 000 är skrivbordsbolag.

Mot bakgrund av den utveckling som den offentliga statistiken visar är det inga överord att påstå att den skärpta attityd som en rad myndigheter visat mot denna utveckling sedan början av 1970-talet i hög grad är befogad. Det går inte att frigöra sig från misstanken att under den tidsperiod som statistiken omfattar har många aktiebolag bildats för att för berörda personer uppnå skattemässiga fördelar. Numera vet vi också att metoderna många gånger varit mycket raffinerade. Det har blivit nödvändigt att från samhällets sida vidta motåtgärder för att hindra skatteflykt.

I riksdagens beslut 1973 ingick bl. a. frågorna om aktiekapitalets storlek och om låneförbud. De befintliga aktiebolagen fick hela fem år på sig som övergångstid och anpassningsperiod för att höja aktiekapitalet till 50 000 kr. Bestämmelsen om låneförbud infördes för att bl. a. hindra skatteflykt. Samtidigt bestämdes vilken personkrets som skall omfattas av låneförbudet. Det skall också tilläggas att regler för erhållande av dispens från låneförbudet infördes samtidigt.

Två år senare, 1975, beslöt riksdagen anta en ny aktiebolagslag, som innebar förändringar på flera områden än vad 1973 års beslut omfattade. Den nya aktiebolagslagen trädde i kraft den 1 januari 1977.

Nu lägger regeringen för andra gången under detta år fram förslag till ändringar av tidigare beslut som rör aktiebolagslagen. I våras gällde det övergångstiden för befintliga aktiebolag rörande uppräkningsperioden av aktiekapitalet. Den tidigare beslutade perioden på fem år förlängdes med tre år. Detta beslut talar sitt tydliga språk. Avsikten tycks vara att finna motiveringar för att förhindra en uppräkning av aktiekapitalet.

I dag har riksdagen att på nytt behandla nya förslag till ändringar av aktiebolagslagen. Det är inte utan att man frågar hur det kan komma sig att den nuvarande riksdagsmajoriteten har så stort intresse av att ständigt ändra i denna lag, trots samtidiga påståenden att alltför många lagar stiftas eller ändras på ett år.

I den nu aktuella propositionen föreslås att reglerna för dispens från låneförbudet skall bli mera generösa. I de regler som riksdagen antog 1975 är angivet att länsstyrelsen kan på ansökan medge undantag, om synnerliga skäl därtill föreligger. Dispensreglerna gäller för aktieägare, styrelseledamöter, verkställande direktör och övriga som ingår i den s. k. personkretsen. Nu föreslår departementschefen en betydande uppmjukning av dessa regler.

Förslaget är i propositionen mycket dåligt motiverat. Det finns ingen som helst redovisning av att nuvarande dispensmöjligheter är otillräckliga. Inte heller har utskottsbehandlingen gett några motiveringar som

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

stöder ett antagande om behov av en lagändring på denna punkt. Den socialdemokratiska gruppen i utskottet anser att den föreslagna uppmjukningen av dispensbestämmelserna delvis kan äventyra syftet med låneförbudet, nämligen att skydda bolagets borgenärer och anställda samt förhindra skatteflyktstransaktioner.

På denna punkt har vi följaktligen reserverat oss.

När det sedan gäller en utökning av låneförbudets personkrets har departementschefen beaktat de synpunkter som lagutskottet framfört tidigare, nämligen att äktenskapsliknande samlevnad bör likställas med äktenskap vid tillämpningen av låneförbudsbestämmelserna. Propositionens förslag innebär att bestämmelserna kompletteras med det s. k. skatterättsliga familjebegreppet, vilket innebär att äktenskapsliknande samlevnad likställs med äktenskap om de sammanlevande tidigare har varit gifta med varandra eller har eller har haft barn med varandra.

I nuläget accepterar vi detta förslag. Men i utskottet har vi föreslagit att låneförbudet i framtiden bör utsträckas till att gälla all äktenskapsliknande samlevnad samt att denna mening skall ges regeringen till känna. Inte ens en så blygsam begäran från den socialdemokratiska utskottsgruppen har majoriteten ansett sig kunna gå med på. Det är svårt att finna någon annan fråga, där ett så begränsat perspektiv fått fälla utslaget i det politiska handlandet.

Vi har alltså tvingats till att reservera oss även på denna punkt.

Det är ytterligare en sak som måste påpekas. De föreslagna ändringarna i aktiebolagslagen, som vi nu diskuterar, skall träda i kraft den 1 januari 1978. Det är endast 13 dagar kvar på 1977, och under denna tid skall också riksdagens kommande beslut meddelas i Svensk författningssamling. Det är tydligen meningen att svenska folket i detta ärende skall tas med överraskning. Hittills har mig veterligt ingen information lämnats om vad de föreslagna ändringarna innebär. Varken organisationer eller enskilda har fått tillfälle att orientera sig i detta avseende. Det här handlingssättet är märkligt från flera synpunkter. För det första begär departementschefen att riksdagen skall besluta i ärendet under sådana omständigheter. Och för det andra inställer sig frågan: Är detta ärende i nämnt avseende ett undantag, eller är det början till en ny regel? Jag hoppas verkligen att det är fråga om ett undantag.

Från vår sida har vi i utskottet protesterat mot denna ordning och även föreslagit ett senare datum för ikraftträdandet, men vi har då upplysts om det nära samband denna proposition har med den större propositionen nr 40 och att en ändring av datum skulle få svåra konsekvenser. Efter dessa upplysningar har vi till sist godtagit förslaget. Men vår principiella uppfattning om det oriktiga i att besluta så här omedelbart innan lagen skall träda i kraft kvarstår.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1 och 2 vid lagutskottets betänkande nr 8.

JOAKIM OLLÉN (m):

Herr talman! Var och en som har kommit i kontakt med sådana mindre och medelstora företag som, för att över huvud taget kunna bestå, har måst säljas till större företagsgrupper måste i hög grad uppskatta att regeringen nu har föreslagit en viss uppmjukning i låneförbudsreglerna. Det är något förvånande att det största partiet i riksdagen motsätter sig denna förbättring för de små företag som man i ord säger sig vilja slå vakt om. Därmed nog sagt om den socialdemokratiska reservationen nr 2.

Koncernförhållanden har blivit allt vanligare i näringslivet. Självfallet är det därför av största vikt att aktiebolagslagen klart anger vad som är ett koncernförhållande. Anmärkningsvärt nog finns det dock f. n. en betydelsefull oklarhet på denna punkt i lagen. Denna oklarhet har starkt kritiserats av lagrådet, och lagutskottet har nu med anledning av en moderat motion begärt att regeringen skall framlägga ett förslag som undanröjer oklarheten huruvida s. k. 50/50-bolag, alltså bolag som i normalfallet är ägda till hälften var av två företag, skall anses ingå i det ägande företags koncern eller ej.

Utskottet har inte på förhand velat ange någon lösning på problemet. Men det måste sägas att det fordras starka nytillkommande skäl för att man skall anse att 50/50-bolag skall ingå i ett koncernförhållande. Mot en sådan definition av koncernbegreppet talar många skäl.

För det första: Att räkna 50/50-bolag som koncernbolag ger ofta en i flera avseenden felaktig bild av moderbolagets ställning.

För det andra: Internationell redovisningspraxis talar för att 50/50-bolag inte skall anses som koncernbolag.

För det tredje: Låneförbudsreglerna i aktiebolagslagen kan i vissa avseenden kringgå om 50/50-bolag anses som koncernbolag.

För det fjärde: Det blir svårt att hindra vissa konkurrensbegränsande beteenden, om koncernbegreppet definieras så, att det innefattar 50/50-bolag.

Ytterligare argument till stöd för denna uppfattning skulle kunna anföras, men med tanke på den korta tid som står kammarens ledamöter till buds denna eftermiddag nöjer jag mig med de nu anförda fyra argumenten.

Herr talman! I reservationen 3 begär Inger Lindquist och jag att regeringen skall utarbeta förslag till regler om emission till underkurs. Låt mig här endast säga att detta krav på införande av ytterligare en finansieringsform sedan kravet första gången framfördes 1975 har fått än större fog för sig. Inte mindre än 24 företag på börsen har under året noterats under pari. Åtminstone för denna företagsgrupp har det inte funnits någon möjlighet att placera en nyemission på börsen.

Inger Lindquist och jag begär nu inte ett omedelbart ställningstagande från riksdagen i denna fråga. Vi säger att regeringen i samband med översynen av koncernbegreppet bör pröva också denna fråga och lägga fram förslag till regler om underkursemmission. Detta är inte bara en sakligt

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

välgrundad utan också en mycket moderat hemställan.

Därför yrkar jag bifall till reservationen 3. I övrigt tillstyrker jag utskottets hemställan.

IVAN SVANSTRÖM (c):

Herr talman! I det småföretagarpaket som vi just nu behandlar ingår också förslag till vissa förändringar i aktiebolagslagstiftningen. Dessa har tidigare redovisats av lagutskottets vice ordförande. Men Lennart Andersson inledde sitt anförande med en historisk del, där han försökte göra gällande att de ändringar i lagen som nu föreslås skulle vara dåligt motiverade och äventyra syftet med de beslut som tidigare fattats på området. Jag vågar påstå att så ingalunda är fallet. Det förslag till upp- mjukning av bestämmelserna om dispens från låneförbudet mot vilket den socialdemokratiska delen av utskottet har reserverat sig är ingalunda av den karaktären att det kan medföra några äventyrligheter.

Vi är inom utskottsmajoriteten klart medvetna om att man måste ha en fortsatt noggrann granskning, men vi menar att ytterligare möjligheter till dispens skall finnas när undantag "är påkallat av särskilda omständigheter", som det står i den nya lagtexten. Jag är övertygad om att det med den granskning som skall göras av länsstyrelserna fortfarande kommer att vara väl sörjt för att dessa dispenser icke missbrukas.

Martin Olsson kommer att redogöra för låneförbudets personkrets liksom för utskottets ställningstagande i frågan om emission till underkurs.

Som tidigare nämndes innehåller propositionen också förslag till ändring beträffande redovisningen av koncernförhållandena. Utskottet har emellertid med anledning av motionen 160 och resonemang i samband med den hearing som hölls inför utskottet kommit fram till att man i stället skall göra en allmän översyn av koncernbegreppet som sådant. I väntan på en sådan allmän översyn har vi inte ansett det nödvändigt att man förändrar de nuvarande reglerna beträffande koncernredovisning i 11 kap. 11 §.

Beträffande ikraftträdandet har jag inte någon i förhållande till vice ordföranden avvikande uppfattning. Det framgår också av utskottets enhälliga skrivning att vi anser det otillfredsställande från principiella utgångspunkter att en ny lagstiftning skall träda i kraft med endast kort eller, som i detta fall, nästan obefintligt varsel. Men som Lennart Andersson sade kom vi så småningom överens om att det var svårt att i det här fallet bryta ut en så väsentlig del ur ett stort paket.

Med anledning av vad jag här har anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till lagutskottets hemställan i dess betänkande nr 8 på samtliga punkter.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag har haft tillfälle att delta i behandlingen av propositionen 40 såväl i näringsutskottet som i skatteutskottet, och jag vill här närmast ta upp några synpunkter utifrån näringsutskottets synvinkel.

Det har omvittnats av andra talare att jag har haft många kontakter med näringslivets företrädare och dess organisationer, och jag vill här ge uttryck för några reaktioner med anledning av det här s. k. småföretagspaketet, som jag har fått del av vid dessa sammankomster och kontakter.

Till att börja med har vi kunnat konstatera att man från den mindre och medelstora företagsamhetens sida har mottagit regeringens markerade intresse för de här frågorna på ett mycket positivt sätt. Redan strax efter tillträdet förklarade regeringen att den skulle arbeta fram en småföretagsproposition. Vad som ytterligare är värt att notera är att regeringen då tog kontakt med företrädare för dessa grupper och vederbörande organisationer, såväl de fackliga som företagarnas egna organisationer. Också detta har mött stor förståelse och sympati från det hållet. Man har alltså fått påverka och lägga fram förslag i den riktning man vill ha regeringens åtgärder utformade.

Det är klart att – som Nils Erik Wååg påpekade – regeringens förfaringsätt gav upphov till stora förväntningar på denna proposition, men jag måste ändå säga att i stort sett har dessa förväntningar infriats. Det finns några punkter där man har varit mycket kritisk i något avseende, men det har mera gällt detaljer. I fråga om de stora förslagen har denna proposition mottagits mycket positivt.

Vad jag i likhet med många andra här särskilt vill betona är värdet av att regeringen nu har deklarerat att den skall lägga fram ett näringspolitiskt program i stort. Denna del är det första steget. Regeringen har därmed understrukt det värde samhället sätter på de mindre och medelstora företagen i näringspolitiken.

Regeringen kommer alltså att i flera steg lägga fram förslag om åtgärder med anledning av strukturförändringar i samhället och förslag om ökad satsning på forskning och utveckling. Dessa förslag mynnar sedan ut i ett näringspolitiskt program som är utlovat till våren nästa år.

Vidare vill jag notera som mycket positivt den deklARATION som propositionen innebär nämligen att man värderar den här gruppens betydelse för sysselsättningen, för ekonomin, för livskraften i de mindre orterna, för teknisk förnyelse och idéskapande samt möjligheten till valfrihet och en god varudistribution i de många orterna.

Man har också anledning notera att det här greppet är ett inslag i strävandena att motverka maktkoncentration och att stimulera konkurrensen, och det är mycket viktigt när man nu av andra skäl måste se en viss koncentration ske på andra områden av näringslivet.

Jag tror att denna proposition kommer att ha sin betydelse för att skapa den framtidstro för företagen som ju ändå är grundläggande för att de skall våga investera och planera på längre sikt. Jag tror också att det är viktigt för att skapa intresse hos unga människor att ägna sig åt företagsamhet.

Jag vill också framhålla det som sägs i propositionen, nämligen att man kommer att ägna stor uppmärksamhet åt information, inte bara

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

till företagargrupperna utan information till allmänheten om företagandets villkor. Det är enligt min mening nödvändigt för att åstadkomma långsiktiga satsningar och företagardvilja att man verkligen skapar ett positivt klimat, där den stora allmänheten är medveten om den roll som denna företagargrupp spelar för samhällets olika områden, inte minst för näringslivets tillväxt och för sysselsättningen.

Ett av de viktigare inslagen i den här propositionen är att företagareföreningarna byggs ut till utvecklingsfonder. Jag har haft nöjet att tillhöra den utredning som ligger bakom regeringens förslag och som här tidigare apostroferats i olika sammanhang. Regeringen har tagit ett längre gående grepp än vad vi i utredningen vågat. Vi diskuterade faktiskt utvecklingsfonder och utvecklingsbanker men fann att det inte låg inom ramen för utredningsdirektiven. Jag tycker det är en framgång att regeringen tagit ett ytterligare steg. Och det innebär en stark tro på decentraliseringen att man erbjuder de folkvalda landstingen att ha huvudansvar för den regionala utvecklingen i länen. Jag ser det som en stor framgång för de idéer som vi utvecklat här många gånger tidigare.

Att man kallar dessa nya organ för utvecklingsfonder tycker jag – i motsats till Rune Johansson – är positivt. Vi hade namnfrågan uppe i utredningen. Vi tyckte inte att företagareföreningar som namn var adekvat, men vi fann då inget bättre med hänsyn till de namn av olika slag som redan var upptagna. Vi stannade för vårt förslag bl. a. för att uppehålla de upparbetade kontaktvägarna till målgrupperna. Men när nu regeringen går ett steg längre och bygger ut dessa företagareföreningar till utvecklingsorgan och ger dem egna resurser genom regionalisering av statens hantverks- och industrilånefond och statens utvecklingsfond är det befogat att kalla dem utvecklingsfonder. Jag kan inte förstå den reservation som tagit upp denna fråga, där man menar att det skulle innebära att man skjuter företagsservicen i bakgrunden. Tvärtom måste ju ett utvecklingsorgan spela med alla medel för att skapa utveckling i näringslivet i ett län. Jag tycker alltså att detta är riktiga grepp, som jag helt tillstyrker.

Ett stort steg i den här frågan, som redan diskuterats av skatteutskottets ledamöter men som jag ändå finner anledning att understryka värdet av, är den fortsatta strävan man här visar att lindra beskattningen av det kapital som arbetar i företagen. Det är framför allt två problem som här gör sig gällande. För det första dränerar nuvarande regler företagen på likvida medel. Och för det andra gäller beskattningen, i motsats till vad som sagts här tidigare, även många små företag. Företag med 25 anställda måste rimligen ha ett kapital på låt oss säga 400 000 kr. Där kommer en nyinvestering att enligt gällande regler innebära ett krav på 10-procentig avkastning bara för att kunna erlägga förmögenhetsskatten. Och för ett företag som i medeltal har 50 anställda blir avkastningskravet för kommunalskattens erläggande uppåt 20 %. Det visar att det är nödvändigt med en ändring, bl. a. för att skapa god investeringsvilja.

Något som mött mer kritik ute i näringslivet är – förutom styrelse-

frågan; som diskuterats här – att resurserna befaras bli otillräckliga, inte minst med hänsyn till inflationen och särskilt i jämförelse med de anslag som riksdagen nu anvisar för branschstöd av olika slag. Då blir det fråga om småpengar här, har det framförts från många håll.

Man tycker också att de insatser för att stödja exporten som föreslås är alltför begränsade. Där hade man väntat sig större insatser. Jag tycker nog att man kan konstatera att detta ändå är en avsevärd början. Det är ju höjningar av anslagen med 50 % i förhållande till innevarande år, och nya medel ställs till förfogande för utlåning. Om dessa pengar nu används väl och effektivt så kan man också, tror jag, räkna med att riksdag och regering ser till att det kommer nya pengar därefter.

Så några synpunkter som inte har anförts tidigare i anledning av reservationerna. Jag vill understryka vad utskottet här har sagt om förslaget att flytta ut statens utlåningsfond till föreningarna. Jag arbetar själv i en förening i ett område som tillhör det allmänna stödområdet i Gävleborgs län, och jag måste se det här som en mycket positiv åtgärd.

För det första innebär förslaget en decentralisering. Det är inte så att man strör ut gruset överallt på vägen, som här har sagts tidigare. I stället fyller man igen även de gropar i vägen som ligger längre bort från huvudstaden. Det har visat sig att den här fonden, naturligt nog på grund av den nära kontakt som kan skapas med ett sådant organ, i första hand utnyttjas av områdena kring Stockholm. Jag tror att en regionalisering kommer att innebära att man får en mängd nya uppslag och att man i själva detta utvecklingsarbete kommer att få en bättre handläggning genom närkontakten mellan utvecklingsfonden och människorna ute i länet än vad som nu är fallet. Det behöver inte bli några försämringar. Vad gäller kapitalet har ju föreningarna möjlighet att samarbeta med Investeringsbanken, vad som här har sagts om behovet av ökade medel bör därför kunna tillgodoses.

För det andra bör STU kunna svara för den samordning som här har efterlysts. Det finns ju möjligheter att organisera STU så att den ledning och samordning som finns på statens utvecklingsfond kommer att tillämpas inom STU. Därmed vinner man två syften: man får en effektiv ledning och samordning, samtidigt som man sprider mycket större resurser ut över landet.

Reservationen 3 tar upp samrådet mellan huvudmännen. Jag finner det ganska naturligt att man, när det nu blir två huvudmän, inte förlägger samrådsorganisationen till den ena huvudmannen, industriverket, utan att man här skapar ett särskilt organ med representanter för båda huvudmännen och för andra intressen i detta sammanhang. Inte minst skall detta organ få överta en del av de uppgifter som Företagareföreningarnas förbund tidigare har haft, och jag anser det vara positivt att man får en viss fortsättning av det arbetet.

Vad gäller reservation nr 7 är jag förvånad över att den reservationen har väckts. Det lär inte finnas någon motion som tar upp denna fråga – vissa synpunkter när det gäller stöd till kommunägda lokaler. Man

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

vill alltså här ha en föreskrift om att minst hälften av lokalytan skall vara uthyrd innan kommunen får sätta i gång och bygga. Jag tycker att detta är en helt kommunal angelägenhet. Det är kommunen som får ta ansvaret för driften, och det är ju fråga om små lokaler. Jag tycker att kommunerna skall och kan klara detta.

Till sist skulle jag vilja säga några ord om ett par motioner från Gävleborgsbänken – från flera partier, även socialdemokraterna. Vi har bl. a. anfört synpunkten att när man nu fördelar statens hantverks- och industrilånefond ut över länen, så konserverar man givetvis därigenom ett mycket ojämnt utnyttjande av fondens medel. Vi har i Gävleborgs län fäst uppmärksamheten på detta, kanske främst av den anledningen att vi ligger näst lägst när det gäller utnyttjande av dessa resurser.

Sedan skall ju denna fond vara revolverande. Amorteringar och räntor skall alltså gå tillbaka till fonden. Man konserverar då den ojämna fördelningen. Vi har sagt att det finns en mängd synpunkter som man här måste ta hänsyn till: lärens olika industrialiseringsgrad, förvärvsgraden, aktiviteten från näringslivets sida, föreningarnas möjligheter att göra insatser. Det är många faktorer som måste tas med, och det förutsätter vi kommer att ske i framtiden. Utskottets skrivning på den här punkten är sådan att vi kan anse oss nöjda.

Det skulle finnas skäl att erinra också om socialdemokraternas motion nr 190. Jag skall inte förlänga debatten nämnvärt, men jag finner det märkligt att socialdemokraterna när de deklarerar att de har stort intresse för gruppen mindre och medelstora företag ändå för in en diskussion om att den gruppen egentligen inte har det sämre än andra delar av näringslivet. På ett par sidor radar man upp siffror som visar hur bra just den här gruppen har det. Det har redan framhållits här hur ojämn statistik man tagit fram. Man bortser från de allra minsta företagen med upp till 50 anställda. Jag skulle vilja rekommendera motionärerna att läsa den skrift som statens industriverk på uppdrag av företagarcörens utredningen i fjol gav ut om de mindre och medelstora företagens kapitalförsörjning. Där konstateras t. ex. att de mindre företagens soliditet ligger på 22 %, medan man i motionen säger att den ligger på 46 %, vilket måste vara fel. Dessutom har man i motionen valt de goda åren 1975 och 1976. Man måste ifrågasätta den här argumenteringen.

Om det vore lika bra för småföretagen som för andra skulle jag vara nöjd. Det viktigaste är väl emellertid att man framöver kan bygga ut den sektorn. Vi har ju behov av ökad sysselsättning. Därför är det viktigt att bortse från det som möjligen har varit och satsa på att bygga ut den här sektorn för att därmed ge ökad sysselsättning.

NILS ERIK WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Johan Olsson har gett uttryck för något av julfröjd över det nya grepp, som propositionen innebär. Därtill skall bara sägas att initiativet och direktiven till utredningen, i vilken också Johan Olsson medverkat – jag skulle ha sagt det tidigare – har kommit från den gamla,

socialdemokratiska regeringen. Den nya regeringen, som Johan Olsson är advokat för, har lagt till ett par saker, de två som är äventyrliga: decentraliseringen av fonden och skapandet av en styrelse som – i varje fall enligt bestämmelserna – inte blir tillräckligt representativ. Det är vad vi ser allvarligt på.

Sedan har ju Johan Olsson berört namnfrågan. Den har vi ägnat tillräckligt mycket tid åt i dag, tycker jag.

I övrigt har nog Johan Olsson skäl att vara litet ängslig för att industriverket – vi är ju båda styrelseledamöter där – kommer att hamna i någon sorts dubbelkommandosituation och att det blir knepigt med den centrala byråkratin med den ordning som föreslås i propositionen.

SVEN ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har i mitt tidigare anförande sagt att jag är positiv till förslaget när det gäller småföretagens utveckling – det är självklart att jag är det. Men det finns ett par skönhetsfläckar.

När Johan Olsson uttalar glädje över att man slaktar statens utvecklingsfond utan att det under en viss period finns något annat i stället, bör Johan Olsson göra klart för sig att statens utvecklingsfond kommer in i sista skedet. När det gäller en innovation eller när en företagare vill ha hjälp att ta fram en idé är vägen följande: Först vänder man sig till företagareföreningen, som kopplar in innovatören till STU. När den processen är klar kommer utvecklingsfonden in för att hjälpa till med pengar till prototypen. Fram till den 1 juli nästa år är fonden verksam, men därefter skall de blivande fonderna ta över funktionen att stötta upp med pengar. I propositionen föreslås en gräns på 500 000 kr. Det kommer att innebära att flera stora projekt ramlar åt sidan.

Johan Olsson talar om att STU skall stå för den övergripande planeringen. Det ingår självfallet inte i STU:s verksamhet, eftersom STU enligt regleringsbrevet inte har möjlighet att gå in med pengar när det gäller prototyper till större projekt. Jag sade i mitt tidigare anförande: Nog hade det varit rimligt att vänta med slakten av statens utvecklingsfond till dess STU-kommitténs betänkande har blivit remissbehandlat. Då hade man kunnat ta hänsyn till vad en eventuell proposition kan komma att innehålla.

JOHAN OLSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det gör mig ont att diskutera med Sven Andersson. Vi har samarbetat mycket bra i utredningen och även i övrigt. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att det inte på något sätt skulle vara främmande för utvecklingsfonderna att gripa sig an uppgifter i det skede som han här nämner. Jag kan inte se att det finns någonting som hindrar att man på länsnivå tar sig an de problemen. Jag tror att de föreslagna åtgärderna kommer att medföra att vi får ställa ökade resurser till förfogande för utvecklingsarbetet i alla skeden. Det tror jag är viktigt.

Det har vidare påståtts att det under ett halvår blir på det sättet att

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

en del ärenden faller mellan stolarna. Men det står i propositionen att statsrådet Johansson avser att återkomma till de övergångsfrågor som kan uppkomma i samband med att verksamheten i statens utvecklingsfond överförs till de nya stiftelserna. Det bör därför ankomma på regeringen att fastställa slutlig tidpunkt när utvecklingsfondens verksamhet i sin nuvarande form skall upphöra. Det bör alltså inte vara någon risk för att någonting ramlar mellan stolarna!

Herr Wååg har fört fram den synpunkten tidigare att det är den gamla regeringen som har tillsatt utredningen och att det är den gamla regeringen som har inrättat företagareföreningarna på sin tid. Jag tror att Gävleborgs företagareförening sprang fram lokalt ur sysselsättningsproblemen på 1930-talet. Det initiativet ledde sedan till att regeringen så småningom tog upp dessa frågor. Det är bra, och det kan vi glädja oss åt gemensamt.

Vad sedan gäller industriverket, där vi båda är ledamöter i styrelsen, tror jag att vi kan påverka möjligheten att successivt lösa problemen i samförstånd. Vi skall inte se det här som prestigefrågor. Jag tror att regeringens grepp är ett framsteg. Det gäller att anpassa industriverket och andra organ så att åtgärderna följs upp på ett rimligt sätt. Jag tror att det skall lyckas.

SVEN ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Herr talman! Utvecklingsfonden hade, enligt uppgift, i går 20 milj. kr. kvar. Det skall räcka till den 1 juli 1978. Det finns inga pengar till några projekt – vad man än kommer att skriva i beslutet. Man måste tillföra fonden mer pengar om man skall kunna ge bidrag till nya projekt.

HOLGER BERGQVIST (fp):

Herr talman! Det finns flera skäl att uttala tillfredsställelse över den här propositionen om den mindre företagsamheten. Personligen skulle jag vilja prioritera tillfredsställelsen utifrån sysselsättningssynpunkten. Hälften av alla anställda i näringslivet är i dag sysselsatta i denna del av företagsamheten. Ur sysselsättningssynpunkt är det därför ytterst angeläget att goda arbetsförutsättningar skapas för en så dominerande del av vårt samhällsliv som denna. Det blir tyvärr sällan den uppmärksamhet kring sysselsättningssvårigheterna i de många små företagen som det blir kring sysselsättningsproblemen i de få stora företagen.

Regeringen har med den här propositionen redovisat en kursändring som det finns all anledning att hysa stora förhoppningar inför men som också i praktisk uppföljning kräver kontinuerlig uppmärksamhet. Propositionen innehåller nämligen inte bara de konkreta förslag i olika avseenden som debatten naturligtvis i första hand kommit att handla om. Vi får inte glömma bort de analyser och de resonemang och, som följd därav, de intentioner för det fortsatta arbetet för den mindre företagsamheten som återfinns i propositionen. På olika områden och på olika nivåer i vårt samhällsliv finns det anledning att fästa avseende vid dessa

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

intentioner och riktlinjer i det praktiska arbetet att ge den mindre och medelstora företagsamheten bättre arbetsförutsättningar.

De mindre och medelstora företagen har mycket mera att ge än vad de hittills fått möjligheter att i praktisk handling visa. Om vi befriar dessa företag från mycket av de utvecklingshinder som hämmat dem kommer vi framöver att kunna öka produktionsvolymen och sysselsättningen, vi kommer att kunna öka produktiviteten liksom produktutvecklingen och innovationsverksamheten. Vi kommer också att förbättra våra förutsättningar att öka exporten liksom förutsättningarna för hemmaindustrin, som har att konkurrera med importen. För vår samhälls-ekonomiska balans är det ett väsentligt steg som tas med propositionens förslag men också med den allmänna kursändring i näringspolitiskt avseende som propositionen är ett uttryck för.

Det är mot bakgrund av denna näringspolitiska kursändring som vi skall se de konkreta enskilda förslagen i propositionen. I de fall där frågetecken har redovisats måste vi naturligtvis med uppmärksamhet följa utvecklingen. Syfte och målsättning bör det inte råda något tvivel om. Det är i den praktiska uppföljningen som alla krafter nu måste sättas in för att i verkligheten åstadkomma vad som har varit syftet.

Med all rätt har stor uppmärksamhet riktats på de förslag i propositionen som berör företagens kapitalbeskattning. Den hittillsvarande kapitalbeskattningen har i många fall haft till följd att den mindre företagsamheten utsatts för extra påfrestningar som inte drabbat de stora och börsnoterade företagen. Så kan det naturligtvis inte få fortsätta, om vi beaktar att hälften av dem som får sin försörjning i vårt näringsliv får det just från dessa mindre företag.

Med den utvecklingskraft som de mindre företagen ofta har inneboende men som de hindras att förverkliga är det slöseri med resurser och förutsättningar att icke börja en nedtrappning av det utvecklingshinder som kapitalbeskattningen utgjort. För trygghet och utvecklandet av vårt framtida välstånd är det en självklarhet att vi genast måste påbörja detta arbete. Det är i avvaktan på mera omfattande reformer i denna riktning som dessa åtgärder att lindra beskattningen av det kapital som arbetar i våra småföretag föreslås. Det är på sina håll rent groteska förhållanden som uppstått. Betalningen av förmögenhetsskatt på kapital som arbetar i företagen har förutsatt så stora löneuttag att det blivit en belastning som äventyrat företagets framtida drift. Detta missförhållande, som regeringen med sin proposition börjat undanröja, skall ses mot bakgrunden av den dominerande roll som den mindre företagsamheten spelar för inte minst trygghet av sysselsättningen i vårt land.

Låt detta vara en första inledande konkret åtgärd för att ge oss ett nytt näringspolitiskt klimat, vilket är det långsiktiga syftet med föreliggande proposition!

Herr talman! Jag yrkar bifall till föreliggande utskottsforstag.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

FRITZ BÖRJESSON (c):

Herr talman! Jag har till näringsutskottets betänkande nr 34 fogat ett särskilt yttrande och vill med anledning därav göra några kommentarer.

I propositionen 40 föreslås, som redan har sagts många gånger i dag, att utvecklingsfonder byggs upp länsvis i stiftelseform med stat och lands-ting som huvudmän och med uppgift att främja de små och medelstora företagen. Därutöver föreslås i propositionen uppbyggnad av två invest-mentbolag för att främja etablering av nya företag. Dessa investmentbolag skall ha försökskaraktär, och två områden har valts ut för dem – och jag har i och för sig ingenting att invända mot det valet – nämligen Värmland-Bergslagenregionen och mellersta Norrland. Dessa bolag skall ägas av Svetab.

Det finns ett område i Sverige som jag anser ligger nära till för att komma i fråga för regionala insatser, nämligen sydöstra Sverige. Re-presentanter från sydöstra Sverige har väckt tre motioner om ett invest-mentbolag i detta område. Två av dem är från representanter för Kalmar län, nämligen motionen 111 av samtliga borgerliga ledamöter från Kalmar län med mig som första namn och 112 av de socialdemokratiska le-damöterna från Kalmar län med Birger Rosqvist som första namn. Vi yrkar att riksdagen beslutar att ett särskilt investmentbolag, helägt av Svetab, etableras i Kalmar län. Om det skall bli ett tredje investmentbolag bör det förläggas till sydöstra Sverige – det håller jag starkt på. Många skäl kan anföras för detta.

Kalmar län har inte haft någon folkökning på de senaste hundra åren trots att det, som vi vet, har skett en befolkningsökning i landet i dess helhet och en kraftig industriutveckling i många områden. Kalmar län har inom sitt område dels ett stödområde, dels en s. k. grå zon, dels kommuner med starkt behov av ett differentierat näringsliv.

Kalmar län har haft en mycket stark nedbantning av näringslivet. Jord-bruket har avfolkats kraftigt, och länet har tidigare varit en av våra mest framträdande småbrukarbygder. Vi har haft nedläggning av F 12, av Hälleforsnäs järnförädling i Västervik och av Fo-staben. Glasbruken har haft stora svårigheter – aktuellt nu är Emmaboda Glasverk. Många av industrierna utnyttjas endast till 70 %. Borta är också den stora kvarnen, margarinfabriken m. m.

På det regionala planet skall det råda harmoni mellan insatserna för näringslivet, men man måste också sträva efter harmoni mellan landets olika regionala områden. Inte minst angeläget är vårt yrkande med ut-gångspunkt i att det genom den småföretagarstruktur som redan finns i länet är möjligt att utveckla befintliga verksamheter.

Sydöstra Sverige ligger sedan gammalt geografiskt bra till för kontakter sjövägen med utlandet, både för export och för import, och närheten till Västeuropas vattenvägar är mycket fördelaktig.

Utskottet avstyrker våra motioner och framhåller att man inte finner att det i motionerna framförts skäl som bör föranleda en annan omfattning och inriktning av försöksverksamheten än den som förordats i propo-

sitionen. Till detta skulle jag vilja säga att man, när inkörningen av dessa investmentbolag är passerad och erfarenheter har vunnits av försöksverksamheten, bör överväga starten av ett tredje investmentbolag i sydöstra Sverige.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vad näringsutskottet i övrigt har hemställt.

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Jag tar till orda i denna debatt med anledning av motionen 1977/78:151 av mig och Karl Erik Olsson. Motionen, som är väckt med anledning av den föreslagna reduceringen av kapitalskatten i propositionen 1977/78:40, har ett yrkande som innebär att förmögenhetsskatten vid nyförvärv av fastigheter skall vara baserad på köpeskillingen reducerad, så länge den ligger högre än taxeringsvärdet. Därtill yrkas att riksdagen hos regeringen begär en noggrann uppföljning beträffande icke avsedda effekter av den i propositionen föreslagna förändringen i förmögenhetsbeskattningen. Slutligen föreslås att riksdagen hos regeringen begär att frågan om jord- och skogsbrukets avgränsning från regler som generellt gäller vid förmögenhetsbeskattning beträffande rörelsefastighet blir föremål för utredning. Det först refererade yrkandet återfinns med utförlig motivering i motionen 1976/77:619, som också behandlas i detta sammanhang.

Motionerna har avstyrkts av skatteutskottet. Utskottet erkänner att de nuvarande beskattningsreglerna i vissa fall leder till icke önskvärda prisbildningseffekter men anser att detta får klaras med en skärpt jordförvärvslag. Utskottet har således klart avgränsat sin bedömning till att gälla beskattningen. Det är möjligt att ett fackutskott bör göra det, men detta kan ändå synas anmärkningsvärt eftersom den föreliggande propositionen klart integrerar beskattningen i näringspolitiken.

Herr talman! Vi har i detta land en förmögenhetsskatt som utgår efter vissa fastställda grunder. Om den tycker inte alla. Jag kan för egen del gå med dessa t. o. m. så långt att jag kunde säga att den borde avskaffas. Jag skulle kunna göra det under den mycket viktiga förutsättningen att vad som är att betrakta som förmögenhet skapats genom sparande av tidigare inkomstbeskattade pengar. Så är nu inte alltid förhållandet. De förmögenheter som nu finns har i stor utsträckning uppkommit på annat sätt – jag vill dock betona på fullt legalt sätt. De har således vid uppbyggandet undgått beskattning. Då framstår det som fullt rimligt att vi också i fortsättningen har kvar en förmögenhetsskatt.

Det blir då i första hand en fråga om vad som är en rimlig avvägning av förmögenhetsskatten dels i förhållande till annan beskattning, dels med hänsyn till beskattningens inverkan på sparande och företagande. Sådana avvägningar har ju skett från tid till annan, och jag förmodar att vi även i fortsättningen måste göra sådana.

En annan fråga är om olika förmögenhetsobjekt skall beskattas olika eller om förmögenhetsskatten skall vara neutral. Frågan har sitt alldeles

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

speciella intresse inte minst med anledning av det förslag till lättnader som framläggs i propositionen.

Vi har i vår motion sagt att huvudregeln bör vara att all förmögenhet beskattas lika, oavsett om den består av banktillgodohavande, fastighet, rörelse eller någonting annat. Det är i sammanhanget intressant att konstatera att de förmögenheter som är mest utsatta för inflation och dålig värdebeständighet i fortsättningen kommer att vara de högst beskattade.

En tredje fråga är om kapitalbeskattningen skall användas som instrument för att stimulera företagsamheten. Vi har visserligen, som påpekats i debatten, redan inslag härav, men frågan aktualiseras naturligtvis ytterligare av de vidare steg på den vägen som nu föreslås i propositionen. Här anmäler vi motionärer tveksamhet till om de som på detta sätt stimuleras mest är de som behöver den hjälpen bäst. Vi frågar oss naturligtvis också om man inte borde avvakta den ytterligare utredning som kommer. Det måste givetvis vara så att problem och svårigheter inom företagsamheten – och de finns – icke står i relation till innehavd förmögenhet. Oftast är det förmodligen tvärtom. För dem som har ett lågt kapitalinnehav ger förslaget inga lättnader alls. Vidare kan sägas att det vid stort eget kapitalinnehav men dålig lönsamhet blir en reducering av kapitalskatten redan genom den nu gällande s. k. 80/85-procentsregeln. Vi motionärer har ändå sagt att vi kan godta detta förslag, men vi anser att det till sina verkningar nog bör följas upp.

Om man nu godtar de lättnader som här sker beträffande förmögenhetstillgångar som ligger i vissa slag av fastigheter följer därav rimligen att man också bör se på frågan om en sådan åtgärd leder till från skilda utgångspunkter icke önskvärda effekter, som kanske t. o. m. kan vara till skada för de inom denna företagsamhet verksamma. Detta är en mycket väsentlig fråga.

Jag är väl medveten om att det härvidlag finns stora olikheter inom det mycket heterogena område som denna företagsamhet utgör. Avgörande är hur stor del värdebeständig och, skulle jag vilja säga, marknadsattraktiv substans som ingår i fastigheten. Vid stor sådan uppträder, framför allt i inflationstider, långsiktigt starkt negativa effekter. Sådana finns redan, men de förstärks ytterligare med det nu föreliggande förslaget. Detta leder fram till vårt andra utredningskrav, där frågan är om viss avgränsning bör ske beträffande fastighetsinnehav som är starkt efterfrågat ur kapitalplaceringssynpunkt, exempelvis jord och skog.

Det har framför allt inom detta område redan med nuvarande skattebestämmelser uppstått ett efterfrågetryck, som fullständigt urbaniserat prisnivån på fastigheter av detta slag. De priser som betalas för dessa objekt står inte i någon som helst rimlig proportion till lönsamheten inom näringen. Det kommer heller aldrig att gå att skapa en sådan lönsamhet att dessa köpeskillningar kan förräntas. Det framgick inte minst vid gårdagens behandling av jordbrukspolitiken.

Det finns naturligtvis flera orsaker till dessa överpriser – inte minst

inflationen. Men utan tvivel är medvetenheten om att man – därest man har ett större kapital – får en avsevärt lägre beskattning vid köp av en fastighet, som beskattas för ett i förhållande till köpeskillingen avsevärt lägre taxeringsvärde, en starkt bidragande orsak till dessa överpriser, och den förstärks självfallet med de nya bestämmelserna.

De köparkategorier som från dessa utgångspunkter uppträder är i första hand kapitalstarka personer utanför jordbruket men också och i allt högre grad väletablerade jordbrukare, som ökar sitt fastighetsinnehav och betalar ett överpris med precis samma motivering som den först angivna kategorin.

Det går naturligtvis att med en skärpt jordförvärvslag hindra en viss del av de utanför jordbruket stående köparna. Men hur hindrar man den andra köparkategorin, som utifrån sin egen förmögenhetsskatt-situation betalar överpriser? Det skulle vara intressant att få ett svar på detta.

Nu kunde man naturligtvis låta denna sak bero, om inte konsekvenserna vore så förödande, i första hand för de verksamma jordbrukarna – främst de yngre – men slutligen också för konsumenterna. Ty följderna blir – det har vi redan upplevt i några varv – att taxeringsvärdena stiger med dessa höga köpeskillingar som riktmärke, och därmed drabbas alla jordbrukare av omotiverat hög förmögenhetsskatt. Så småningom kommer naturligtvis dessa höga markvärden också att påverka livsmedelspriserna i landet. Det för mig helt oförklarliga är att ledamöter av denna kammare – också av skatteutskottet – som är väl förtrogna med jordbrukets problem och som med full rätt beklagar den onda cirkel som jordbruket är inne i beträffande förmögenhetsskatten endera inte förstår orsakssammanhanget eller inte vågar ta det steg som här krävs.

Jag vill i sammanhanget slutligen framhålla – bedömt ifrån de rätt goda kontakter jag har med jordbrukare – att fler och fler av de jordbrukare som enträget jobbar på sina gårdar och har dem såsom försörjningsobjekt och därtill den yngre generation som avser att skaffa sig ett jordbruk med samma motivering säger att så här kan vi helt enkelt inte ha det.

Jag har här i huvudsak berört jordbruket. Utredningskravet gäller dock allt fastighetsinnehav. En kommande utredning bör emellertid avgöra om det finns skäl för kategorilösningar beroende på att olika slag av fastigheter märkbart skiljer sig vad beträffar värdebeständighet, efterfrågetryck eller andra omständigheter som kan föranleda särlosningar.

Herr talman! Denna motion har, som jag redan anfört, inte blivit tillstyrkt av utskottet. Jag är medveten om att det med den blockeringen inte lönar sig att yrka något bifall till motionen. Jag är naturligtvis tacksam för att den ena att-satsen har tagits upp i en reservation av Valter Kristenson. Jag vill dock säga att jag inte godkänner hans motivering, eftersom den är felaktig. Det är inte på det sättet, Valter Kristenson, att de nuvarande beskattningsreglerna är förmånligare för jordbrukare än för andra. När det gäller fastighetsinnehav är reglerna precis likadana för alla. Jag vill således rätta till detta i motiveringen.

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Med denna anteckning till protokollet, herr talman, vill jag meddela att jag därest det blir en votering kommer att rösta för reservationen 2.

ÅKE GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Löntagarorganisationerna har fullt följdriktigt reagerat med förbittring på regeringens förslag om hur de nya utvecklingsfondernas styrelser skall utses. Jag citerar ur uttalandet antaget av LO:s och TCO:s representanter i företagarföreningarnas styrelser, vilket finns i näringsutskottets betänkande på s. 9:

”Förslaget om att landstingen bör beakta att behovet av erfarenhet från arbetsmarknaden blir tillgodosett i fondstyrelserna är av ringa värde. Det värdefulla i en direkt facklig representation är att organisationen kan användas för att kanalisera det kunnande och den erfarenhet som de anställda representerar. Vidare är det en stor tillgång att vi som fackliga företrädare i föreningarna genom våra organisationer har möjlighet att skaffa oss information och utbyta erfarenheter från olika delar av landet.

Den av industriministern föreslagna beredningsgruppen blir i praktiken ett slags referensgrupp utan beslutskompetens. Vi ifrågasätter starkt den formen av representation och finner förslaget utmanande.

Vi kräver att de fackliga organisationernas nomineringsrätt till företagareföreningarnas styrelser bibehålles vid den omorganisation av föreningarna som förestår.”

Man kan konstatera hur rätt TCO och LO åter har när de fastslår att den nuvarande regeringen gärna vill hålla löntagarorganisationerna i handen när det blåser emot, men annars inte. Regeringen visar en aningslöshet utan lik, och utskottets majoritet traskar lika troskyldigt med när den förutsätter att länets arbetstagare och småföretagare kommer att ingå trots att intresseorganisationerna inte får formell nomineringsrätt. Samma borgerliga regering och samma borgerliga majoritet i riksdagen förutsatte detsamma när det gällde att utse länsstyrelser.

Det är vanligt att erfarenheten får leda människor, men så är icke fallet med den borgerliga regeringen och utskottsmajoriteten. Det hade varit en enkel åtgärd att undersöka hur valen till länsstyrelser hade slagit när det gäller TCO:s tidigare representanter. Det framgår av den socialdemokratiska reservationen att av tidigare fjorton ledamöter i länsstyrelserna blev bara fem återvalda. I mitt hemlän, Gävleborgs län, finns en av dessa fjorton som inte kom med. Det blev i stället en tungt belastad politiker som fick ännu ett uppdrag, och den aktive TCO-aren fick stanna hemma.

Fackligt aktiva TCO-are har stor erfarenhet i näringspolitiska frågor, och därför ser vi det som en brist att samhället inte tillgodosör sig den erfarenheten i dessa styrelser. Detta gäller oavsett vilken politisk uppfattning TCO-representanten i andra sammanhang företräder.

Den socialdemokratiska TCO-gruppen, som verkat i riksdagen sedan valet 1976, beklagar djupt regeringens och utskottsmajoritetens bristande

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

intresse för de fackliga organisationernas möjligheter att tillföra dessa styrelser vidgad erfarenhet. Vi gör det så mycket mera som samma regering med jämna mellanrum pläderar för ett vidgat samarbete mellan alla parter för att klara landet över de ekonomiska svårigheterna. Här finns tillfälle att visa prov på detta samarbete, vilket också några folkparti- och moderatledamöter med Sven G. Andersson och Tage Magnusson i spetsen tydligen avser att göra, eftersom de har motion i ärendet. Det vittnar ju om att det även i det borgerliga lägret finns folk som begriper betydelsen av att ha TCO-are med i dessa sammanhang.

Herr talman! Som företrädare för den socialdemokratiska TCO-gruppen i riksdagen ber jag att få yrka bifall till reservation 2.

I detta anförande, under vilket andre vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar, instämde Roland Brännström, Hagar Norrmörk, Frida Berglund, Arne Nygren, Yngve Nyquist, Elvy Nilsson, Sune Johansson, Erik Johansson i Simrishamn, Börje Nilsson, Lennart Bladh, Bengt Silfverstrand, Karl-Erik Svartberg, Ralf Lindström, Lilly Hansson och Tage Johansson (samtliga s).

MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Några frågor behandlas i lagutskottets betänkande nr 8 utan att ingå bland de förslag till förbättringar av småföretagens villkor som regeringen har lagt fram. Jag vill ta upp två sådana frågor som det inte har uppnåtts enighet om i utskottet.

Den ena frågan är vilken personkrets låneförbudet skall gälla – Lennart Andersson har behandlat den socialdemokratiska reservationen därvidlag. När låneförbudet infördes 1973 beslöts det att förutom bolaget närstående personer skulle låneförbudet gälla vederbörandes make/maka, syskon, svågrar, barn och föräldrar. Samboende under äktenskapsliknande former inkluderades däremot inte, vilket föranledde riksdagen 1973 att på lagutskottets förslag ge Kungl. Maj:t till känna att man i det fortsatta arbetet borde pröva frågan om en utvidgning av låneförbudet till att gälla även samboende. Då uppstår frågan vilka som skall räknas som samboende.

Lagutskottet framhöll 1973 att utgångspunkten härvidlag borde vara att anknyta till det skattemässiga familjebegreppet, vilket omfattar samboende som är eller har varit gifta med varandra eller som har eller har haft gemensamma barn. Skulle låneförbudet gälla alla former av äktenskapsliknande samlevnad, skulle det vara svårt att finna enkelt konstaterbara kriterier för samboende, och långivande bolag skulle tvingas göra långtgående efterforskningar i presumtiva låntagares personliga förhållanden.

I den proposition som nu behandlas föreslås den ändring som riksdagen uttalade sig för 1973. Trots att regeringen – i motsats till den tidigare regeringen – tillgodosett riksdagens enhälliga uttalande från 1973 har lagutskottets socialdemokratiska ledamöter i motionen 191 framhållit att

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

begränsningen är för snäv. I reservation nr 1, som Lennart Andersson talat för, vill man ha ett tillkännagivande för regeringen. Vi i majoriteten anser inte att riksdagen nu bör göra något särskilt uttalande i frågan. Därför har vi inte ansett oss ha anledning att tillstyrka den socialdemokratiska motionen.

Den andra frågan som jag vill ta upp behandlas i den moderata motionen 178 och i reservationen nr 3 och gäller emission av aktier till underkurs, en fråga som Joakim Ollén har berört här. Enligt aktiebolagslagen får vid ökning av aktiekapitalet till aktiekapitalet inte överföras lägre belopp än som motsvarar aktiernas nominella värde. Detta gäller även vid nyemission då aktiekapitalet ökas genom att aktier tecknas mot betalning.

De moderata motionärerna och reservanterna anser det däremot lämpligt att tillåta en emission, som med högst 20 % understiger det nominella värdet. Det skulle vara en viss hjälp för företag vilkas aktiers kursvärde ligger mellan 80 och 100 % av det nominella värdet. Motsvarande krav framfördes från moderat håll 1975, och då liksom nu avvisades förslaget av oss andra. Anledningen var och är bl. a. att förbudet mot emission till underkurs har uppställts till skydd för borgenärerna, de anställda och aktieägarna i syfte att säkerställa att bolaget vid en emission verkligen tillförs reella tillgångar som minst uppgår till aktiekapitalets ökning.

Företagskonsolideringskraven bör lösas på andra sätt än genom att man medger emission till underkurs.

I propositionen framhålls med anledning av en skrivelse från Industriförbundet och andra organisationer att frågan om eventuell emission till underkurs får prövas i annat sammanhang. Med hänsyn till detta uttalande och de många problem som en sådan möjlighet skulle leda till har vi i utskottsmajoriteten avstyrkt motionen och därmed också avstyrkt de krav som framförs i reservationen 3.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan på samtliga punkter.

LENNART ANDERSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Martin Olsson och jag är överens på en del punkter. Bl. a. är vi överens om att det måste finnas bestämmelser om låneförbud. Likaså är vi ense om att de hittills gällande reglerna om personkretsen behöver kompletteras med det förslag som finns i dagens proposition, där man tillför det s. k. skatterättsliga familjebegreppet.

Men det är lätt att konstatera att ganska många människor då faller utanför personkretsen. Vi har t. ex. alla som är samlevande utan att ha barn tillsammans och alla som sammanlever utan att ha varit gifta tidigare. Många av dessa människor kan vara aktieägare i olika bolag. De kan också vara styrelseledamöter. En del kan t. o. m. vara verkställande direktörer i olika bolag. Då skulle de alltså inte innefattas i personkretsen för låneförbudet. Vi har ansett att vi behöver aktualisera den frågan redan nu för att den skall kunna föras fram till riksdagen när

en del utredningar är klara och vi kan få mera bestämda kriterier för vilka människor som bör omfattas av låneförbudsbestämmelserna. Detta vill nu inte Martin Olsson och hans partivänner vara med om. Men jag har inte hört någon motivering från Martin Olsson varför han anser att man inte kan aktualisera frågan redan i dag. Varför måste den avslutas nu och kanske, eventuellt, någon gång i framtiden aktualiseras?

Det skulle vara intressant att få höra en motivering för detta.

MARTIN OLSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag framhöll i mitt anförande, och det framgår också av utskottsbetänkandet, att det är svårt att finna godtagbara kriterier för att avgränsa den grupp som det här skall gälla, om man inte skall följa något annat än det skattemässiga begreppet. Det var också utskottet helt ense om 1973, när vi gjorde ett uttalande som tillkännagavs för Kungl. Maj:t.

Vi finner att det nu inte föreligger anledning att göra ett nytt uttalande, eftersom det ännu inte har framkommit något nytt som visar att vi har andra kriterier. I den socialdemokratiska motionen hänvisas till familjelagssakkunnigas arbete. Ja, jag är själv ledamot där, men jag måste säga att jag inte kan förutskicka att vi kommer att presentera någon patentlösning på denna fråga.

Att många människor kommer att beröras av detta problem är uppenbart. Jag kan upplysa om att av alla sammanboende i vårt land är vart sjunde par sammanboende utan att vara gifta. Men jag anser att riksdagen skall göra uttalanden endast när man vet säkert att det finns möjligheter att lösa ett problem och när man vet ungefär hur man vill lösa det. Om det på lång sikt uppstår andra sammanboendeformer som på ett enkelt sätt kan fastslås av de kontrollerande myndigheterna, så är det givet att lagstiftningen kan komma att ändras på denna liksom på andra punkter.

Men det vore fel av riksdagen att göra något uttalande, när vi inte vet mer i denna fråga.

LENNART ANDERSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! De siffror som Martin Olsson själv anför på hur många människor som sammanbor utan att vara gifta med varandra stärker ju kravet på att denna fråga framdeles ses över. I vår reservation har vi också sagt att vi i nuläget accepterar propositionen, men att vi senare vill ha en översyn. Jag tyckte att jag i Martin Olssons inlägg kunde ana att han nu har en mera positiv inställning till att vi i framtiden verkligen måste göra en översyn när det gäller personkretsen. Men då hade det varit bättre om Martin Olsson redan i dag kunnat gå en bit längre, för då hade vi kunnat göra ett tillkännagivande.

MARTIN OLSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara säga till Lennart Andersson att den nuvarande regeringen nu har förverkligat vad riksdagen uttalade år 1973. Det gjorde

däremot inte den tidigare regeringen som 1975 lade fram förslaget om en ny aktiebolagslag. Därför tycker jag att Lennart Andersson har all anledning att vara glad över det regeringsförslag som nu framlagts.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Jag tänker i mitt anförande bara ta upp en detalj, nämligen frågan om lokala investmentbolags lokalisering, i det paket av förslag i propositionen nr 40 som vi nu behandlar och som vi hoppas i väsentlig grad kommer att underlätta de mindre och medelstora företagens verksamhet.

Den allmänna inställningen i propositionen är den att småföretagen är en omistlig del av vårt näringsliv. Befintliga företag måste ges goda utvecklingsmöjligheter, och nyetablering måste stimuleras. Det är därför bra att Svenska Industrietablerings AB ges, som föreslås i propositionen, ökade möjligheter att främja nyetablering. Det är också bra att man försöksvis låter SVETAB organisera några helägda investmentbolag för främjandet av nyetableringsverksamhet.

Jag gör inga invändningar, herr talman, mot det föreliggande förslaget, men det finns, vilket också framgår av en rad motioner, flera områden i vårt land där behovet av nyetableringar när det gäller småföretag är utomordentligt stor.

Ett sådant område är just Södra Älvsborg. Det är som kammarens ledamöter mycket väl vet ett område med ett ganska stort antal mindre företag, varav huvuddelen inom tekobranschen. Det är bara det att många av dessa företag i dag riskerar att slås ut till följd av den mycket betydande krympning som äger rum inom tekoindustrin. Enbart för Borås kommuns vidkommande rör det sig om en förlust på mer än 1 000 arbetstillfällen per år, räknat från år 1970. I dag uppgår utslagningen till ca fyra företag per dag. Om inte en hel bygd successivt skall utarmas när det gäller sysselsättningstillfällen behövs det särskilda nyetableringsinsatser.

Sjuhäradsbygdens allmänna industri- och bebyggelsestruktur talar för lämpligheten av att satsa på etablering av mindre företag, och även om de föreslagna investmentbolagen endast kan ge begränsade bidrag till nyetablering skulle ett bolag med verksamhet i Sjuhäradsbygden, som jag föreslagit i motionen 1977/78:147, ändå kunna bli ett värdefullt stöd vid sidan av de etableringsinsatser som kommuner och länsstyrelse gör. Vi får senare tillfälle att diskutera tekoindustrins framtid, men att nya arbetstillfällen är nödvändiga inom området som ersättning för dem som förlorats kan det inte råda något tvivel om.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 147.

SVEN LINDBERG (s):

Herr talman! I propositionen 1977/78:40 har föreslagits att två regionala investmentbolag inrättas, båda helägda av SVETAB. Investmentbolagens insatser bör enligt propositionen koncentreras till två geografiska regioner, nämligen Värmland-Bergslagen resp. mellersta Norrland. Frågan om till

vilken ort bolagen skall lokaliseras berörs inte i propositionen. Detta har föranlett en rad motioner med förslag om lokaliseringssorter.

I motionen 152 har vi motionärer anfört att vi finner förslaget intressant och ser det som ett värdefullt komplement till den övriga regionalpolitiska verksamheten. Vidare har vi i motionen framhållit att det när nu särskilda bolag inrättas i syfte att skapa ökad sysselsättning också är önskvärt att de lokaliseras till områden där behovet av deras insatser är störst. Därför har vi föreslagit att ett av investmentbolagen lokaliseras till Norrlands inland, förslagsvis Östersund. I motionen 158 har man varit mera konkret och direkt föreslagit Östersund.

Näringsutskottet har utan närmare motivering anfört att riksdagen inte bör uttala sig i lokaliseringsfrågan. Utskottet avstyrker därmed motionerna.

Vi motionärer får väl använda bevingade ord och utbrista: I herremän resen icke så fort, vad I skolen göra är redan gjort! Under den gångna veckan har nämligen SVETAB sänt ut broschyrer, där man presenterar sig som "SVETAB Regionalinvest i Sundsvall AB, Box 333, 85105 Sundsvall" och "SVETAB Regionalinvest i Örebro AB, Box 127, 701 03 Örebro". Broschyren är mycket väl utarbetad och instruktiv.

Jag finner det anmärkningsvärt att SVETAB på detta sätt föregriper riksdagens prövning av regeringens proposition. Det visar en uppenbar nonchalans mot riksdagen och demokratin.

Industriministern framhöll tidigare i dag att vi inte i kammaren kan ifrågasätta vårt demokratiska system och dess kompetens. Men, herr industriminister, om man i statliga bolag fattar beslut i frågor som är föremål för riksdagens prövning redan innan riksdagen fattat beslut, måste jag tyvärr sätta ett frågetecken för vårt demokratiska system.

Industriministern är inte närvarande i kammaren, vilket jag tycker är beklagligt. Det finns nämligen anledning att till honom ställa följande frågor:

Har regeringen redan fattat beslut om orterna till vilka de regionala investmentbolagen skall lokaliseras? Eller har regeringen till SVETAB lämnat över beslutsrätten i denna fråga? Slutligen: Tycker industriministern att det rimmar med god demokratisk sed, att man på detta sätt går ut och fattar beslut i en fråga som inte hunnit avgöras av riksdagen?

Var än beslutet har fattats, så visar det en uppenbar nonchalans mot riksdagen. För även om utskottet har tillstyrkt regeringens förslag, dröjer det ännu en stund innan riksdagen har fattat beslut.

Herr talman! Jag är medveten om att förutsättningarna att vinna framgång genom att yrka bifall till en motion, som enhälligt har avstyrkts av ett utskott, är utomordentligt små. Men med hänvisning till frågans handläggning utanför detta hus tar jag mig ändå friheten att yrka bifall till motionen 152. Eftersom förslaget i motionen sammanfaller med förslaget i motionen 158, yrkar jag även bifall till denna.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag har funnit anledning begära ordet på grund av vissa delar av näringsutskottets betänkande 1977/78:34. Det gäller bl. a. utskottets utlåtande över motionen 149.

I motion 149 har jag tillsammans med övriga s-ledamöter från Värmland framhållit angelägenheten av att det av regeringen föreslagna investmentbolaget för Värmland-Bergslagen lokaliseras till Karlstad. I motionen har vi anfört en rad skäl för att välja Karlstad och Värmland som lokaliseringsort. Men efter att ha lyssnat till Sven Lindbergs anförande förstår såväl jag som mina medmotionärer att vi är överkörda i den här frågan.

Sven Lindberg har berättat för kammarens ledamöter att SVETAB redan beslutat var investmentbolagen skall förläggas. Således har man bestämt sig redan innan riksdagen fått ta ställning till frågan. Detta är, som Sven Lindberg sade en oerhörd nonchalans från SVETAB:s och regeringens sida. Här bestämmer byråkrater ensamma i frågor som berör de aktuella länen utan att länens myndigheter, deras företag eller organisationer har fått yttra sig. Det inträffade är ett klart bevis på att byråkratin har förstärkts sedan vi fick en borgerlig regering.

Herr talman! Jag accepterar inte att regeringen betraktar riksdagens ledamöter som en samling nickedockor, som inte skall ha något inflytande över frågor av så angelägen och viktig natur som frågan om lokaliseringsort för exempelvis investmentbolagen är.

Herr talman! Vi närmar oss juletider, och då brukar man dela ut julklappar. Det är bara att konstatera att genom att SVETAB, tydligen med regeringens benägna bistånd, redan beslutat om investmentbolagens lokalisering så har man i stället för julklapp delat ut en ordentlig örfil till hela Värmland och alla som är beroende av detta läns framtid.

Jag instämmer i de motiveringar som Sven Lindberg hade för bifall till sitt motionsyrkande och yrkar bifall till min motion 149.

Herr talman! Den andra del av näringsutskottets betänkande 34 som jag vill beröra gäller representationen i de framtida regionala utvecklingsfonderna.

Jag har själv suttit som facklig representant i en företagarförenings styrelse i flera år, och dessutom har jag varit LO:s representant i den centrala organisationen Företagareföreningarnas förbund. Jag kan, som många andra som yttrat sig här i debatten, bara uttrycka mig positivt om att det funnits representanter för arbetsmarknadens organisationer i företagarföreningarnas styrelser. Detta har bl. a. gett oss, som fackliga ledamöter, närkontakt med de mindre och medelstora företagens problem, och jag vill även framhålla att vi från fackligt håll satt lika stort värde på att arbetsgivarsidan varit representerad som på att vi själva fått möjlighet att delta. Vi tror att alla som följt företagarföreningarnas

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

verksamhet under de senaste åren instämmer i att verksamheten förts framåt just beroende på att arbetsmarknadens parter fått vara representerade.

I utskottsbetänkandet refereras, som Åke Gillström sade, ett gemensamt uttalande av LO och TCO om att de vill ha fortsatt rätt att själva utse styrelserepresentanter i utvecklingsfonderna. Jag var med när det uttalandet antogs, och jag kan upplysa kammaren om att under två dagars konferens om småföretagspropositionen var representationsrätten huvudfrågan.

Utöver uttalandet från LO och TCO har regeringen fått skrivelser från arbetsgivarorganisationerna med samma krav. Således är båda sidor på arbetsmarknaden överens om att man vill ha en fortsatt rätt att nominera till de regionala utvecklingsfondernas styrelser.

LO och TCO är nu tveksamma till om de skall ställa upp i de beredningsgrupper som i propositionen föreslås skall inrättas vid sidan av fondstyrelserna. Om de inte får nomineringsrätt till utvecklingsfondernas styrelser tycker de att de inte heller har någonting att göra i beredningsgrupperna. Det skulle vara olyckligt om beslutet här i dag får de konsekvenser som regeringens förslag i fråga om representation i fondstyrelserna innebär. Detta skulle kunna innebära att de regionala utvecklingsfonderna förlorar den nödvändiga kompetens som en fastställd representationsrätt i fondstyrelserna för arbetsmarknadens parter utgör.

Herr talman! Partipiskorna inom det borgerliga blocket har säkerligen klatschat hårt sedan det blev känt att det förelåg även borgerliga motioner om nomineringsrätt för arbetsmarknadens organisationer till de regionala utvecklingsfondernas styrelser.

Jag hoppas dock att piskrappen inte har skadat de borgerliga ledamöternas tankeförmåga så att de är beredda att bifalla regeringens och utskottsmajoritetens förslag om representationsregler, ty detta skulle vara till skada både för småföretagen och för de regionala utvecklingsfondernas framtida arbete.

Jag vill på riksdagens LO-grupps vägnar uttrycka mitt missnöje med innehållet i propositionen. Om kammaren beslutar att följa regeringens och utskottets förslag skulle det innebära en örfil i stället för en julklapp till den fackliga rörelsen. Det är inte första gången den fackliga rörelsen får örfilar av den här regeringen – det har man fått tidigare, exempelvis när det gällde representationen i länsstyrelsen. Men vi kommer att fortsätta strida för vår rätt till representation i såväl dessa organ som övriga samhällsorgan – det kan alla vara övertygade om.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till samtliga socialdemokratiska reservationer i samtliga de betänkanden som nu behandlas.

KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Jag vill med anledning av proposition nr 40 och näringsutskottets betänkande nr 34 ta kammarens tid i anspråk och kommentera förslaget om att inom SVETAB försöksvis lokalisera ett invest-

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

mentbolag till Värmland-Bergslagenregionen. Med tanke på de stora sysselsättningsproblem som föreligger i hela området och i synnerhet i Värmland är det mycket värdefullt att investmentbolaget lokaliseras dit. I flera motioner har förslag förts fram att man bör lokalisera bolaget till Karlstad. Utskottet avstyrker dock motionerna med motiveringen att riksdagen inte bör uttala sig i fråga om lämplig lokaliseringsort.

Då utskottet är enhälligt i sitt ställningstagande i denna fråga borde jag inte yrka bifall till motion nr 154, men med hänsyn till vad Sven Lindberg kunde konstatera angående lokaliseringen yrkar jag ändå bifall till motionen. Och jag vill framhålla följande viktiga motiv för våra förslag i motionen.

Det är viktigt att de intentioner som ligger bakom bildandet av ett statligt regionalt investmentbolag i Värmland-Bergslagen fullföljs genom att bolaget lokaliseras där behovet av bolagets insatser är störst.

Enligt vår mening finns det starka argument som talar för en lokalisering till Karlstad. Den strukturomvandling som förestår inom stålindustrin riskerar att drabba Värmlands län hårdare än någon annan del av regionen. Ensidigheten i näringslivet och beroendet av ett bolag i flera värmländska kommuner, t. ex. Storfors, Hagfors och Munkfors, hör till de mest uttalade i riket. Flertalet av de orter i länet som är allvarligt hotade av situationen inom stålindustrin ligger vidare på längre pendlingsavstånd än normalt från andra orter i länet med mer differentierat näringsliv. Behovet av nyetableringar inom stora delar av Värmlands län är härigenom utomordentligt stort.

Enligt vår mening ger också en lokalisering till Karlstad de bästa förutsättningarna för ett sådant samarbete som förutsätts i propositionen med de större företag i regionen som kan sägas ha ett långsiktigt sysselsättningsansvar i den region inom vilken de arbetar. Uddeholmsbolaget, som är den dominerande industriarbetsgivaren i flera värmländska kommuner och som arbetar med betydande svårigheter, där genomgripande strukturförändringar inte kan uteslutas, har redovisat ett positivt intresse för den typ av verksamhet som det planerade investmentbolaget skall bedriva. Uddeholms AB har arbetat aktivt för bildandet av ett investmentbolag med anknytning till länet och även engagerat sig i ett samarbete med länets företagarförening som syftar till att öka och underlätta etableringen av industriföretag.

Kommunikationerna är av grundläggande betydelse för investmentbolagets möjligheter att fungera effektivt. För Karlstads del gäller därvid att kommunikationerna är väl utvecklade med såväl Värmlands län som med regionen i övrigt och med yttrevärlden. Reguljära flygförbindelser gör att Falun/Borlänge, Stockholm och Göteborg kan nås inom en timme från Karlstad. Flygförbindelserna med Göteborg är vidare tidssamordnade med trafiken mot Köpenhamn, som därigenom kan nås från Karlstad på drygt två timmar. Genom järnväg och expressbussar finns resmöjligheter till bl. a. Örebro/Stockholm, Falun/Borlänge, Göteborg och Oslo. Närheten till den expanderande norska marknaden torde härvid vara av

särskilt intresse.

En lokalisering till Karlstad ger vidare möjlighet till samarbete med verksamheten vid högskolan i Karlstad och rikssågverksskolan i Skoghall. Rikssågverksskolan startar sin verksamhet i full skala och på flera olika nivåer vid årsskiftet 1977-1978 och har föregåtts av betydande investeringar i byggnader och maskiner.

Herr talman! Även om utskottet inte har föreslagit bifall till vår motion så hoppas jag alltså att fördelarna med en lokalisering till Karlstad är så uppenbara att detta har en inverkan på de beslutande instanserna i denna fråga, trots att det enligt Sven Lindberg redan har beslutats att man skall förlägga bolaget till Örebro.

PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på debatten här en stund har jag konstaterat att jag förmodligen har hamnat inom fel ämnesområde. Men jag hoppas ändå att jag med några få ord skall kunna ta upp skattefrågorna på nytt.

Det regeringsförslag som behandlas i betänkande nr 19 från skatteutskottet betraktar jag som ett viktigt steg på vägen mot ett rimligare system när det gäller beskattning av arbetande kapital.

I proposition 1977/78:40 läggs bl. a. fram förslag om viss lindring av beskattningen av förmögenhet, nedlagd i ett småföretags rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Det föreslås att reduktion skall få göras av substansvärde enligt särskilda regler. Till dessa regler är fogad en särskild spärregel, innebärande att reduktionen inte får leda till att företagets värde bestäms till lägre belopp än som motsvarar taxeringsvärdet av fastigheter som ingår i förvärvskällan, minskat med de skulder som efter proportionell fördelning belöper på dessa fastigheter. Spärreglerna omfattar dock inte ekonomibyggnader i jordbruk eller byggnader som används i rörelse.

I propositionen förutskickas att kapitalbeskattningsproblemen och andra närliggande frågor skall utredas ytterligare.

Herr talman! Jag vill ta fasta på det sistnämnda och erinra om att ett av motiven till den nu föreslagna spärregelns införande, bl. a. i vad avser jordbruksfastigheter, är att förhindra befarad spekulation med sådana fastigheter. Jag är den förste att erkänna att det inte minst ur allmän jordbrukspolitisk synpunkt är viktigt att så kan ske. Emellertid får inte denna ambition leda till att de jordbrukare – och de är trots allt det stora flertalet – som avser att i framtiden bebo och bruka sina fastigheter kommer i en oförmånlig ställning i kapitalbeskattningshänseende. En sådan grupp är de ägare av familjeföretag och rörelser där beskattning sker enligt den s. k. 80/85-procentsregeln. De nu föreslagna reglerna ger i dessa fall ingen eller endast mycket ringa lindring i kapitalbeskattningen. Jag finner det angeläget att även de företagare som här avses på ett rättvist sätt skall kunna komma i åtnjutande av lindring i beskattningen av det i företaget arbetande kapitalet. Detta är viktigt om dessa företag skall kunna fortleva och i framtiden erbjuda arbetstillfällen och även

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling. m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

beskattningsunderlag. Skulle motsatsen ske, ökar snabbt risken för att allt färre företag av den typ som här avses kan fortleva.

Min förhoppning är – och det vill jag speciellt betona – att det fortlöpande arbetet sker skyndsamt i dessa frågor, så att beslut om en rättvis och ändamålsenlig beskattning av arbetande kapital snart kan fattas.

IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Gävleborgs län har hög arbetslöshet. Den officiella siffran är ca 4 %, men man räknar med att det totala antalet utslagna kommer upp till siffran 18 %. Länet har på ett flertal platser stor industrigleshet. En stor andel av företagen är legoföretag, som för att kunna utveckla sina egna produkter behöver företagarföreningens hjälp. Men då behövs självfallet mer lånemedel.

I min motion nr 153 hemställer jag att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att man vid fördelning av befintliga medel i statens hantverks- och industrilånefond samt framtida medelstillskott till resp. län tar hänsyn till verkligt behov i länet nu och i framtiden, så att Gävleborgs län erhåller sin rimliga del vid fördelningen av pengarna och att man ej enbart fördelar de redan utlånade medlen efter felaktiga historiska grunder.

Utskottet förutsätter att faktorer av det slag som jag nämnt i motionen kommer att övervägas när det är fråga om fördelning av nytillkommande medel på de olika stiftelserna.

Man får förutsätta att stiftelserna, som skall förvalta utvecklingsfonderna, ges en sammansättning där staten måste ges rätt att utse en majoritet av ledamöterna. De fackliga organisationerna och näringslivsorganisationerna måste genom egen nomineringsrätt garanteras representation utan att behöva uppge sin partipolitiska neutralitet.

I propositionen förutsätts även välplanerade utbildningsinsatser ge näringsliv och samhälle en god avkastning i form av konkurrenskraftiga företag. SIFU:s huvudmannaskap överförs till stiftelsernas organisation. Utvecklingsfondernas företagsserviceverksamhet innehåller i sin utvecklade funktion omfattande företagsledarutbildning.

1. Gävleborgs läns naturliga förutsättningar för en utbildningsverksamhet kan motiveras av närheten till större utbildningscentra.

2. Gävle har bra och nära förbindelser till utbildnings- och kursutvecklingscentra i Uppsala och Stockholm.

3. Gävle/Sandvikens högskola har t. ex. utbildning i företagsekonomi, och ambitioner finns att specialinrikta denna liksom att ta upp kurser i övrigt mot sektorn småföretagsekonomi, internationell marknadsföring och export.

4. Handelskammaren, med Gävleborgs, Uppsala och Kopparbergs län som upptagningsområde, har sitt säte i Gävle.

Gävle som utbildningsort är mycket fördelaktigt för såväl Västernorrland som Uppland ur kommunikationssynpunkt.

Utskottet säger att de skäl för en lokalisering till Gävle som motio-

närerna anger har varit kända för regeringen när propositionen utarbetades – men var inte detta synnerligen starka skäl för att tillstyrka motionerna i denna del? Hur och var man än bor i Gävleborgs län bor man fel för att få del av skivorna i statens kaka! SVETAB med sina två investmentbolag kommer enligt propositionen att förläggas till Värmland-Bergslagen resp. mellersta Norrland.

Vi har i vår motion hemställt att det inre stödområdet i Gävleborgs län skall innefattas i mellersta Norrlands region beträffande SVETAB:s nyetableringsfrämjande insatser.

Även på denna punkt avstyrker utskottet motionen och då med hänvisning till att det inte finns anledning för riksdagen att detaljreglera den tillämnade försöksverksamheten.

Herr talman! På denna punkt tänker jag återkomma vid ett annat tillfälle, men beträffande företagsutbildningsverksamheten yrkar jag bifall till min motion i denna del. Det innebär också ett bifall till Johan A. Olssons motion med samma yrkande.

I detta anförande instämde Åke Gillström (s), Stig Alftin (s), Hans Lindblad (fp), Wivi-Anne Cederqvist (s) och Rolf Dahlberg (m).

CARIN NYGREN (c):

Herr talman! Jag kan inte avstå från att utnyttja ett för mig så unikt tillfälle som detta att få yttra mig i en fråga vars utveckling jag följt med stort intresse under många år. Att den sista dagen av en sex veckors session som suppleant i riksdagen få vara med om att behandla propositionen om åtgärder för de mindre och medelstora företagens utveckling betraktar jag som en höjdpunkt på en även i övrigt intressant tid. Efter att dessutom i drygt 30 år ha varit småföretagare och levt med egna och andras problem som sådan, tycker jag mig ha en viss rätt att yttra mig i det här ärendet.

Men det är ingen tvekan om att efter en så lång debatt som denna kommer mycket av det jag har att säga att bli ett eko av vad som tidigare sagts, men det blir i så fall ett eko ifrån fältet – och om mitt inlägg här blir det sista i denna debatt, så kan ett sådant eko möjligen vara en lämplig avslutning.

Det viktigaste jag har att säga är först och främst att vi i småföretagsamheten är glada över den här propositionen. Det är givet att det kan finnas vissa skönhetsfläckar i den, men jag vill inte dröja vid dem, utan jag är i stället angelägen att betona det psykologiska värde som för oss finns i denna proposition.

Trots att de små och medelstora företagen alltid utgjort en stor del av vårt näringsliv och att de är dess ursprung och upphov har de under lång tid betraktats utan särskilt stor respekt eller förståelse för deras speciella problem. Näringspolitiska åtgärder har oftast varit skraddarsyddna för de stora företagen. Utveckling och trygghet har sagts ligga hos den typen av företag.

Nu får de små och medelstora företagen sin dokumenterade rehabilitering. Det gläder mig att hitta stöd för detta även i inledningen till de socialdemokratiska motionerna. Det är bara synd att man i de senare raserar det goda intrycket genom att yrka avslag på viktiga avsnitt i propositionen.

Sammantaget kompletterar de i propositionen föreslagna åtgärderna varandra så att de bildar en plattform, från vilken de små och medelstora företagen med större säkerhet kan uppfylla berättigade krav på både ekonomisk stabilitet och bra arbetsmiljö till fromma för sysselsättning och trygghet. Detta måste, som jag upplever det, betyda minst lika mycket som ett moraliskt stöd som det materiellt bättre utgångsläget kommer att innebära.

Att starta som småföretagare och fortsättningsvis satsa på utveckling och investeringar kräver i första hand mod, men också uthållighet, beredvillighet till stor arbetsinsats, praktiskt handlag, gott räknehuvud och psykologisk blick – för att nämna några egenskaper. "Is i magen" hör också till nödvändigheten. Svårigheter och motgångar kan man aldrig undgå i någon verksamhet, allra minst som småföretagare. Och när de kommer är han eller hon nästan alltid ensam om att bära dem. Det är därför jag skulle vilja trycka alldeles särskilt på en effekt som förhoppningsvis blir resultatet av föreliggande förslag.

Det är utomordentligt bra med kreditmöjligheter, med säkrande av arbetande kapital och med exportkrediter, men det är minst lika viktigt med den service- och rådgivningsverksamhet som skall förstärkas. Detta gäller särskilt för de minsta företagen, som kanske inte fullt ut kan utnyttja andra delar av de i propositionen föreslagna åtgärderna. Service- och rådgivningsverksamhetens värde kommer att bero på hur den kan utnyttjas, och detta i sin tur på hur den bjuds ut, genomförs och följs upp och framför allt med vilken snabbhet det kan ske.

Stort ansvar kommer alltså att vila på de regionala utvecklingsfondernas styrelser och kanske framför allt på den tjänstemannakår som skall administrera verksamheten. Detta är ingen anmärkning mot det sätt på vilket man nu i företagarföreningarna fullgör sin uppgift, men det är ett definitivt välkomnande av ökade resurser och den styrka som ligger i samordningen av detta paket.

Jag tror att överflyttningen till regionalt plan kommer att få en effekt i det här sammanhanget. En nära överblick, möjlighet till grundad personkännedom och ansvar för den egna regionen som bakgrund för större handlingsfrihet och ett politiskt förtroendemannansvar är bra utgångspunkter för ett gott arbete i utvecklingsfonderna.

I mitt eget län, Södermanland, och min egen kommun, Flen, är sysselsättningsläget sådant att vi måste vara angelägna om varje möjlighet att skapa arbetstillfällen liksom att slå vakt om dem vi har. Sörmland kan komma att drabbas av strukturförändringarna inom stålindustrin, även om vi samfällt från Sörmlandsbanken har gjort vad vi har kunnat för verksamheten vid Nyby. I Flens kommun lever vi fortfarande med

osäkerheten kring AB Järnförädling i Hälleforsnäs. Om vi i vår kommun inte haft våra små och medelstora företag skulle vår situation ha varit katastrofal. Den är tillräckligt allvarlig ändå.

Länet i övrigt befinner sig i ungefär samma situation. För att få den blandade arbetsmarknad som är en säkrare grund för sysselsättningen än den som dominerande storföretag kan ge behöver vi kompletteringsindustrier, nyetableringar och förstärkning av de företag vi har. Vi lär inte vara ensamma i landet om dessa behov. Det är därför det känns så angeläget att yrka bifall till förslagen i propositionen och vad utskotten hemställer.

Till sist några ord som förhoppningsvis borde nå utanför denna kammarare, eftersom de riktar sig till mottagarna av de åtgärder som här skall beslutas. De små och medelstora företagen får härmed förbättrade arbetsförhållanden i olika avseenden, till fromma för dem som arbetar i företagen, oavsett i vilken funktion det sker. Min adress är naturligtvis i första hand till de ansvariga. Det beslut vi nu förhoppningsvis skall fatta förpliktar. Jag vet att det finns både vilja och kraft i denna del av vårt näringsliv, och jag är övertygad om att det finns latent möjligheter som kan utvecklas och bli betydelsefulla för vårt land i dess nuvarande situation. De konkreta åtgärder som här bjuds måste vi ge tillbaka i form av utvecklingsvilja och framåtanda.

Överläggningen var härmed slutad.

Näringsutskottets betänkande nr 34

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 177 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 177 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 299
Nej – 10

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 149
Avstår - 1

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 2 av Ingvar Svanberg m. fl. samt 3:o utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 128 av Sven Andersson i Örebro m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Nils Erik Wååg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Sven Andersson i Örebro begärt votering beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 3 antar reservationen nr 2 av Ingvar Svanberg m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 128 av Sven Andersson i Örebro m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Sven Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 143
Nej - 33
Avstår - 132

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 148
Avstår - 1

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 148

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Ingvar Svanberg m. fl.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveckling,
m. m.*

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 138
Avstår - 11

Mom. 6 och 7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 148

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 147

Mom. 10 och 11

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionerna nr 153 av Iris Mårtensson m. fl. i motsvarande del och nr 155 av Johan Olsson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Iris Mårtensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 12 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionerna nr 153 av Iris Mårtensson m. fl. i motsvarande del och nr 155 av Johan Olsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Iris Mårtensson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 269
Nej - 18
Avstår - 21

Mom. 13 a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 13 b

TALMANNEN: Utskottets hemställan under detta moment företas till avgörande på sådant sätt att propositioner först ställs särskilt i fråga om de skilda motionsyrkanden till vilka under överläggningen yrkats bifall och därefter i fråga om utskottets hemställan i övrigt.

Motionerna nr 130 av Per-Erik Nisser och Allan Gustafsson, nr 149 av Sune Johansson m. fl. samt nr 154 av Karl-Erik Norrby m. fl.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels dessa motioner, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Motionen nr 147 av Wilhelm Gustafsson

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels denna motion, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Motionen nr 152 av Sven Lindberg m. fl.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels denna motion, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Motionen nr 158 av Per Stjernström och Stina Eli-
asson

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels denna motion, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Utskottets hemställan i övrigt
Bifölls.

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 148

Mom. 15-19 b

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 19 c

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av Ingvar Svanberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Erik Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 19 c röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Ingvar Svanberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Erik Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 138
Avstår - 10

Mom. 20

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande nr 19

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Erik Wörnberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wörnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Erik Wörnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wörnberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 148

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 177 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*De mindre och
medelstora
företagens utveck-
ling, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 19 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 177 av Lars Werner m. fl.
i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson
begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den-
na omröstning gav följande resultat:

Ja - 297

Nej - 10

Mom. 3 och 4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 2 av Valter Kristenson, och förklarades den förra pro-
positionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Valter Kristenson
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 19 mom. 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Valter Kristenson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Valter Kristenson begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna om-
röstning gav följande resultat:

Ja - 204

Nej - 96

Avstår - 9

Mom. 6 och 7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 3 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del, och för-
klarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Se-
dan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande
voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Erik Wårnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wårnberg begårde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 148

Mom. 9-14

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Lagutskottets betänkande nr 8

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Lennart Andersson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lennart Andersson begårt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 8 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Lennart Andersson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lennart Andersson begårde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 148

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Lennart Andersson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lennart Andersson begårt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Lördagen den
17 december 1977

*Inrättande av
regionala försäkringsrätter*

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 8 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Lennart Andersson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lennart Andersson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 147

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av Inger Lindquist och Joakim Ollén, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Joakim Ollén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 8 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Inger Lindquist och Joakim Ollén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Joakim Ollén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 258
Nej - 49
Avstår - 1

Mom. 5-7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 Inrättande av regionala försäkringsrätter (forts.)

Fortsattes överläggningen om socialförsäkringsutskottets betänkande 1977/78:15.

HÅKAN WINBERG (m):

Herr talman! Låt mig börja med att framhålla att jag kanske inte finner kammarens arbetsmetodik särskilt rationell, när vi nu först sent på efter-

middagen skall återuppta den överläggning om socialförsäkringsutskottets betänkande nr 15 som avbröts vid midnatt. Den ganska långa debatten i går om detta betänkande gällde huvudsakligen omfattningen av lekmannainflytandet i de föreslagna försäkringsrätterna och lokaliseringen av dessa. Mitt anförande kommer att skilja sig från de tidigare därför att jag ifrågasätter inrättandet av dessa försäkringsrätter.

Först vill jag emellertid säga att mot förslaget om inrättande av en mellaninstans för besvärspövningen av socialförsäkringsmål finns inget att invända. Det är bl. a. från rättssäkerhetssynpunkt tvärtom positivt att den nuvarande modellen, där en administrativ myndighet – riksförsäkringsverket – verkar både som besvärsinstans och som tillsynsmyndighet, upphör. Det är uppenbarligen erforderligt med en instans, en domstol, för överprövning av sådana ärenden som handläggs av försäkringskassorna. Denna domstols beslut kan i sin tur prövas av försäkringsöverdomstolen.

Jag är emellertid inte övertygad om att vare sig departementschefen eller utskottet har hittat rätt väg när det gäller utformningen av den nya besvärsorganisationen. Förslaget om försäkringsrätter innebär att det skall inrättas tre nya specialdomstolar. Utredningen angående "översyn av besvärsorganisationen inom socialförsäkringen m. m.", vilken ligger till grund för propositionen, har inte behandlat möjligheten att anknyta den nya instansen till den redan befintliga domstolsorganisationen. Den frågan har emellertid tagits upp av ett antal remissorgan. Det är väl klart att här är fråga om mål av sådan karaktär att de inte hör hemma hos de allmänna domstolarna, men mycket talar för att de kan och bör handläggas av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Vissa av remissinstanserna diskuterar om man kan anknyta besvärspövningen till länsrätterna eller till kammarrätterna. För min del anser jag att starka skäl talar för en anknytning till kammarrätterna, och det är den uppfattningen jag vill utveckla något.

Föredragande departementschefen tar i propositionen 20 upp ett resonemang om en anknytning till i första hand kammarrätterna. Såvitt jag kan se är det egentligen ett enda skäl som gör att han avvisar kammarrättsalternativet, nämligen kammarrätternas stora målbilans och hårda belastning genom rådande måltillströmning. Departementschefen säger att om socialförsäkringsmålen fördes till kammarrätterna, skulle måltillströmningen öka med ca 50 % och att en sådan stor målökning skulle medföra organisatoriska och praktiska problem i ett läge, då kammarrätterna redan har svårt att klara sina nuvarande mål.

Mot det argumentet vill jag peka på att målbilanserna vid samtliga kammarrätter har minskat väsentligt under detta år. Den 1 januari 1977 var antalet oavgjorda mål vid kammarrätterna ungefär 27 000, medan antalet den 31 oktober var nere i 22 500. Det här är en reducering av antalet balanserade mål som väsentligt överstiger vad man tidigare räknade med. Kammaren har förut i år diskuterat frågan om att eventuellt inrätta ytterligare en kammarrätt, i så fall i första hand i Malmö, men

Lördagen den
17 december 1977

*Inrättande av
regionala försäk-
ringsrätter*

såvitt jag kan förstå är den frågan f. n. inte aktuell just på grund av att det numera inte kan antas finnas arbetsunderlag för ytterligare kammarrätter.

Mot denna bakgrund menar jag att det argument om en stor målbalans inom kammarrätterna som måhända tidigare kunde ha viss tyngd inte längre föreligger. Prognosen pekar också mot en fortsatt kraftig reducering av kammarrätternas målbalanser.

Utskottet försöker dämpa ner invändningen om kammarrätternas stora målbalans och säger att problemen inte skall överskattas men vill ändå inte lägga prövningen till kammarrätterna, närmast med motiveringen att ärendena är så svåra. Utan sidovördnad för utskottet vill jag påstå att det resonemanget är helt felaktigt. Just om målen är svåra finns det särskild anledning att lägga dem till kammarrätterna, som erfarenhetsmässigt har en skicklig personal och en god administration. Det måste från effektivitetssynpunkt vara bättre än att bygga nya organ. där svårigheterna kan bli stora att rekrytera kvalificerade domare.

Förslaget om försäkringsrätter innebär tillskapande av nya specialdomstolar. Jag hävdar – och jag tror att det är en uppfattning som delas av många – att man skall vara mycket restriktiv vid inrättande av specialdomstolar och att sådana bör inrättas endast om mycket starka skäl talar för det. Sådana skäl finns inte i det här fallet.

Om man knyter den nya mellaninstansen för prövning av socialförsäkringsmål till den redan existerande förvaltningsdomstolsorganisationen, undviker vi också att få nya, fristående förvaltningsdomstolar med en egen utvecklad administration. Organisationen skulle med det bli mindre kostnadskrävande, vilket har speciell betydelse i ett kärvat ekonomiskt läge, och vidare skulle förvaltningsdomstolsorganisationen bli mer enhetlig och sammanhållen.

Socialministern sade i går kväll att det var en betydande svårighet att rätt dimensionera de nya försäkringsrätterna. Då finns det ju anledning att ställa frågan: Varför inte anknyta dem till en befintlig domstolsorganisation? Det skulle ju ge möjlighet till en helt annan elasticitet.

Det finns vidare ett allmänt önskemål om en större cirkulation av domare mellan de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Varje inrättande av specialdomstolar, där domarna endast arbetar inom en mycket snäv sektor, försvårar en sådan önskvärd cirkulation. Med utskottets förslag får vi på sikt en uppdelning av förvaltningsrättsskipningen på två olika typer av domstolsorganisationer. Den ena – de allmänna förvaltningsdomstolarna – kommer att behandla mål som rör pålagor, ingripanden och tillståndstvång inom förvaltningen, medan den andra organisationen – försäkringsdomstolarna – kommer att inom en snäv sektor syssla med förvaltningens förmånssidor. Jag är inte övertygad om lämpligheten av en sådan uppdelning, och jag har svårt att se att den överensstämmer med principerna för den allmänna förvaltningsdomstolsreform som genomfördes 1971. Man bör beakta att det kan finnas ett samband mellan ekonomiskt stöd i olika former och

samhällsingenjörerna t. ex. inom den sociala sektorn.

I motionen nr 140 har Inger Lindquist och jag tagit upp de här frågorna. Vi yrkar där att besvärspöningen i första instans inom socialförsäkringens skall knytas till kammarrätterna. Låt mig, herr talman, sammanfatta skälen för det yrkandet: Här är det fråga om mål som till sin karaktär inte väsentligt skiljer sig från de typer av mål som normalt behandlas inom de allmänna förvaltningsdomstolarna. Endast mycket starka skäl skall föranleda att specialdomstolar inrättas för mål som normalt hör hemma antingen under de allmänna domstolarna eller de allmänna förvaltningsdomstolarna. Några sådana starka skäl för specialdomstolar har inte förebringats i det här fallet. Tvärtom försvårar inrättandet en önskad cirkulation av domare mellan de olika domstolstyperna. När dessutom undantag görs från kravet att yrkesdomarna i försäkringsrätterna skall vara lagfarna, innebär det att dessa domare saknar behörighet att tjänstgöra i andra domstolar. Invändningen att kammarrätterna på grund av sin målbilans inte kan ta hand om dessa mål är inte längre bärande.

De resurser som skall satsas på att inrätta tre nya domstolar kan med lägre kostnader satsas på de befintliga kammarrätterna. Administrationen blir enklare och billigare och det är ett argument som inte bör lämnas åsido i det rådande ekonomiska läget. Ingen kan göra gällande att kvaliteten på handläggningen, om målen gick till kammarrätterna, skulle bli lägre än om de går till dessa speciella försäkringsrätter. Måhända kan man hävda motsatsen.

Trots det ställningstagande som såväl departementschefen som utskottet gör, visar dock departementschefen en viss tveksamhet – den stryks under av utskottet – när han säger att ställningstagandet till förmån för särskilda specialområden inte hindrar att man i en framtid kan överväga att integrera dessa domstolar och de allmänna förvaltningsdomstolarna med varandra. Jag tycker att det hade funnits anledning att redan nu, innan man inrättade de nya domstolarna, på allvar pröva den möjligheten. Jag har den uppfattningen att det är svårare att genomföra denna integration senare, när de särskilda försäkringsrätterna redan finns.

Under debatten i går framkom från utskottets sida att man ansåg det mycket viktigt att det finns kammarrätter på orter där försäkringsrätterna skall finnas. Man talade då om något slags samband med kammarrätterna. Jag tycker också att det finns ett samband, men den logiska konsekvensen av det är att man lägger pöningen av dessa mål till kammarrätterna.

Jag menar att så svaga skäl talar för den lösning som man valt i propositionen, och så starka skäl talar för andra alternativ, att jag tillåter mig tro att den valda lösningen beror på en missuppfattning någonstans under detta lagstiftningsärendes gång.

Herr talman! Med återopande av innehållet i motionen och vad jag här har anfört yrkar jag bifall till punkten 1 i motionen 140.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*Inrättande av
regionala försäkringsrätter*

Lördagen den
17 december 1977

*Inrättande av
regionala försäk-
ringsrätter*

OLLE AULIN (m):

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga, Ulla Tillander och jag har i motionen 1977/78:66 föreslagit att den södra försäkringsrätten skall lokaliseras till Malmö/Lund-området. Vi har gjort det på den sakliga grund som anförts av utredningen, nämligen hänsynen till rekryteringsmöjligheterna, tillgängligheten för den rättssökande allmänheten och tillgången på medicinsk expertis.

Nu sägs det i utskottets betänkande att utredningen inte har tagit hänsyn till lokaliseringspolitiska aspekter, men de aspekterna fick vi höra desto mera om i går kväll eller rättare långt in på natten. Då talades det här varmt från Kalmar, Borås, Jönköping och Malmö för att av lokaliseringspolitiska skäl förlägga södra rätten till just den ort man argumenterade för. Och då var man på vissa håll mycket värtalig. Wilhelm Gustafsson sade t. ex. så här: Jag kan instämma i vad Lars Schött anförde och nöja mig med att bara utbyta Kalmar mot Borås. I övrigt instämmer jag i argumentationen. – Det där är något som man skulle kunna kalla för korsvis förkortning. Och om man använder denna korsvisa förkortning när det gäller de lokaliseringspolitiska skäl som i och för sig finns för alla de nämnda orterna, så kvarstår alla de sakliga skäl som har anförts av utredningen för att lokalisera den södra försäkringsrätten till Malmö. Det finns därför skäl att tillgodose den rationella funktionen, gå på utredningens förslag och lokalisera den södra försäkringsrätten till Malmö/Lund-området.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 5.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 140 av Håkan Winberg och Inger Lindquist i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Håkan Winberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 140 av Håkan Winberg och Inger Lindquist i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Håkan Winberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 252

Nej – 42

Avstår – 7

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Sven Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Sven Aspling begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Sven Aspling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Sven Aspling begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 157
Nej - 145

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Sven Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Sven Aspling begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av av Sven Aspling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Sven Aspling begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 157
Nej - 145

Mom. 5 och 6 a

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 6 b

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reser-

Lördagen den
17 december 1977

*Inrättande av
regionala försäk-
ringsrätter*

vationen nr 3 av Gösta Andersson, 3:o) reservationen nr 4 av Maj Pehrsson samt 4:o) reservationen nr 5 av Börje Nilsson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Maj Pehrsson begärde votering upptogs för bestämmande av kontraproposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Maj Pehrsson begärt votering upptogs för bestämmande av kontraproposition i voteringen om kontraproposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o) och 4:o), av vilka den under 3:o) förklarades ha flertalets mening för sig. Anna-Greta Skantz begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i voteringen om kontraproposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 6 b antar reservationen nr 4 av Maj Pehrsson röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i förstnämnda votering antagit reservationen nr 5 av Börje Nilsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 58

Nej – 56

Avstår – 186

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontrapropositionen i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 6 b antar reservationen nr 3 av Gösta Andersson röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 av Maj Pehrsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultat, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 27

Nej – 59

Avstår – 215

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 6 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Maj Pehrsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Maj Pehrsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 43
Avstår - 21

Mom. 6 c

Utskottets hemställan bifölles.

§ 7 Beskattningen av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1977/78:18 med anledning av propositionen 1977/78:68 om ändrade regler för beskattning av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter jämte motioner.

Regeringen (budgetdepartementet) hade i propositionen 1977/78:68 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen läggs fram förslag om en ändring av den schablonmässiga intäktsberäkningen för en- och tvåfamiljsfastigheter. Den lägsta procentsatsen vid intäktsberäkningen föreslås höjd från 2 till 3. Den nya bestämmelsen avses träda i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas första gången vid 1979 års taxering.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1977/78:206 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts

1. att riksdagen beslutade att 24 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha av motionärerna föreslagen lydelse, innebärande ytterligare skärpningar av beskattningen för villafastigheter med taxeringsvärden över 200 000 kr.,

2. att riksdagen hos regeringen begärde att förslag snarast framlades om sådan ändring av reglerna för avdragsrätt för ränta å gäld att denna begränsades till att gälla skuldbelopp understigande 200 000 kr. och att avdrag skulle ske från skatten, och

1977/78:207 av Allan Åkerlind (m).

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*Beskattningen av
inkomst av en- och
tvåfamiljsfastighe-
ter*

Lördagen den
17 december 1977

*Beskattningen av
inkomst av en- och
tvåfamiljsfastighe-
ter*

Utskottet hemställde

1. beträffande intäktsberäkningen för en- och tvåfamiljsfastigheter att riksdagen med avslag på motionerna 1977/78:206 yrkandet 1 och 1977/78:207 samt med bifall till propositionen 1977/78:68 skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunal-skattelagen (1928:370);

2. beträffande gäldränteavdraget att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:206 yrkandet 2.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Regeringens förslag i propositionen 68 om ändrade regler för beskattning av en- och tvåfamiljsfastigheter angriper inte på något sätt de krafter som driver upp boendekostnaderna såväl för sådana som bor i en- och tvåfamiljsfastigheter som för sådana som bor i flerfamiljsfastigheter. Och det gör inte regeringens politik i övrigt heller. Den gynnar tvärtom spekulativen i mark och fastigheter, de stora monopolen inom byggande och bostadsförvaltning, de stora kapitalägarna och bankkapi-talet.

Den avgörande målsättningen i bostadspolitiken måste enligt vad vpk menar vara att göra slut på spekulativen, göra slut på de kommersiella profitjagande krafternas spel på bostadsmarknaden. Därför kräver vänsterpartiet kommunisterna stopp för hyror och andra bostadskostnader samtidigt som vi kräver att man skall övergå till en bostadspolitik som bara har sociala målsättningar.

Ur denna synpunkt, herr talman, borde vi egentligen motsätta oss förslagen i propositionen 68, eftersom dessa formellt bryter mot linjen om stopp för hyror och andra bostadskostnader. Den föreslagna höjningen av intäktsprocenten från 2 till 3 för taxeringsvärden som inte överstiger 200 000 kr. innebär bara ett återställande av det skattetryck som tidigare beslutats, med hänsyn till att taxeringsvärdena nu ligger så lågt i för-hållande till marknadsvärdena.

Förändringarna medför i alla fall en viss utjäming av de olikartade förhållanden som råder mellan olika boendeformer och där boendet i flerfamiljsfastigheter med hyres- och bostadsrätt utan tvivel är missgynnat jämfört med boendet i en- och tvåfamiljsfastigheter med äganderätt. Vi vill starkt betona att denna fördyring av boendet i en- och tvåfamiljsfastigheterna inte är den väg till neutralitet i fråga om ekonomiska villkor för olika boendeformer som vi vill gå. Det riktiga måste i stället vara att på olika sätt, genom räntesänkning och andra metoder, förbilliga boendet i flerfamiljsfastigheter.

Regeringens förslag innebär en utgiftsökning med maximalt 140 kr. i månaden. Det gäller för höginkomsttagare med villor med taxeringsvärden på 200 000 kr. och mer, och de är inte många. För flertalet småhusägare blir ökningen mindre än 75 kr. i månaden. Pensionärer och låginkomsttagare med lågt belånade hus får en ökning med några tiotusent i månaden. Genom avdragen får de flesta småhusägare underskott på

sina hus, och det minskar förstås i sin tur skatten.

Den höjning som regeringen nu föreslår skall jämföras med den hyreshöjning som i år blir rekordhög för dem som bor i flerfamiljshus. Mellan 150 och 250 kr. mer i månaden får många hyresgäster i Storstockholmsområdet betala för sin bostad om man räknar in el- och vattentaxehöjningar.

Om man i enlighet med förslaget i proposition 68 höjer intäktsprocenten från 2 till 3, dvs. med 50 %, för taxeringsvärden som inte överstiger 200 000 kr. måste motsvarande höjning av intäktsprocenten enligt vår mening ske också i de därpå följande skikten. Gör man inte detta ändrar man den nuvarande progressiviteten i skalan. Det är detta som regeringens förslag gör. Den i proposition 68 föreslagna skalan innebär en kraftig minskning av progressiviteten i villabeskattningen. Och det kan inte accepteras.

Vpk föreslår att samma progressivitet som tidigare skall gälla, vilket innebär att den tidigare intäktsprocenten i varje skikt skall höjas med 50 %. Skalan får då följande utseende: upp till 200 000 kr. blir det 3 %, för 200 000–250 000 kr. blir det 6 %, för 250 000–300 000 kr. blir det 12 % och för över 300 000 kr. blir det 15 %.

Dessa förändringar i villabeskattningen, som alltså innebär ett fullföljande av tidigare beslutade regler, avskaffar emellertid inte det allvarligaste inslaget i ojämlikheten i boendet, nämligen avdragsrätten för räntekostnaderna. Den möjligheten gynnar nu på ett upprörande sätt de stora inkomsttagarna. Vpk menar att en förändring snarast måste komma till stånd, som vpk redan tidigare föreslagit, genom att ett maximum införs för ränteavdragen och att avdragen göres från skatten, inte från inkomsten.

Herr talman! Ett säkert sätt att tjäna pengar i Sverige är numera att undvika att betala skatt. Och det bästa sättet att slippa det, om man vill hålla sig inom lagens ramar, är att låna pengar och skaffa sig ränteavdrag. Avdrag blir lönsammare ju högre inkomst man har.

Höginkomsttagarna lånar pengar och investerar dem i hus och mark, som stiger i värde. Lånen däremot sjunker i värde i takt med inflationen. Samtidigt kan man dra av räntorna för lånen och därmed sänka sin skatt. Kapitalägare och höginkomsttagare kan göra stora vinster tack vare den rekordhöga inflationen och de orättvisa avdragsmöjligheterna.

Avdragen gynnar alltså höginkomsttagare. Tjänar man 25 000 kr. och drar av 10 000 så minskar man sin skatt med 3 400 kr. Men tjänar man 75 000 kr. och gör samma avdrag tjänar man nästan dubbelt så mycket, 6 500 kr.

Att införa ett tak för ränteavdragen är inget hot mot småhusägarna. Det finns 1,4 miljoner småhusägare i Sverige. Och enligt en bostadsundersökning som genomfördes för någon tid sedan drar den genomsnittliga småhusägaren av 4 000 kr. i räntekostnader. Enligt samma utredning hade en halv miljon småhusägare inga ränteavdrag alls.

Vpk menar att ett räntetak måste sättas så att man inte kan dra av

Lördagen den
17 december 1977

*Beskattningen av
inkomst av en- och
tvåfamiljsfastighe-
ter*

mer räntor än för ett skuldbelopp på 200 000 kr. Med en ränta på 10 % innebär det att avdrag får göras med högst 20 000 kr. Detta avdrag bör sedan ske med en viss procentuell andel ifrån skatten. Socialdemokraterna föreslår 50 000 kr. som räntetak, medan LO precis som vpk vill att det skall stanna vid 20 000 kr.

Herr talman! Med tanke på trycket från ledamöterna vill jag nu bara yrka bifall till motionen 206.

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Det förslag till ändrade regler för beskattning av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter som vi nu skall ta beslut om är ett dåligt förslag.

Den intäktspocent som beskattas fastställdes från början till 3 % när schablonmetoden infördes. Avsikten var att på ett rättvist sätt beskatta det egna kapitalet som var nedlagt i fastigheten. Man kan naturligtvis fråga sig vari denna rättvisa består – rättvist gentemot vad?

Det finns många sätt att placera pengar. Den som köper en fin båt behöver inte betala skatt på den beräknade ränta som han skulle ha fått om han i stället satt in pengarna på bank. Den som råkar inneha aktier som inte ger någon utdelning under några år behöver inte därför betala skatt på den beräknade räntan på aktiernas värde. Han har inte fått någon ränta och behöver heller inte betala skatt för en ränta som han inte fått. Självklart, tycker väl de flesta. Men en småhusägare, som inte heller har någon ränta på sitt kapital, måste betala skatt på en ränta som han inte har fått. Vad är det för rättvisa?

I villaägarens fall gäller det dessutom en bostad som han måste ha för sig och sin familj. En villaägare måste dessutom betala skatt på beräknad inlåningsränta, inte bara på sitt eget kapital i huset utan även på det kapital som han lånat i bank till den del det ligger inom taxeringsvärdet. Det tycker jag är minst sagt orättvist.

Eftersom det är fråga om kapitalbeskattning är det helt fel att motivera beskattningen med hänsyn tagen till den låneränta som fastighetsägaren får betala. Det är ju i stället bankernas inlåningsräntor som skall vara utgångspunkten, dvs. hur mycket ränta som småhusägaren kunnat få om han haft motsvarande belopp insatt i bank, och med avdrag för de kostnader som han inte har möjlighet att få avdrag för vid beskattningen på samma sätt som gäller för hyreshus. Om man gjorde denna rättvisa värdering så skulle slutresultatet snarare ligga under än över nuvarande 2 %.

När det gäller talet om höga försäljningspriser på grund av inflation, så finns det också anledning peka på det faktum att t. ex. en villa som byggdes 1960 för 100 000 kr. med 6 % årlig ränta på kapitalet kan säljas år 1979 för 300 000 kr. Endast den del av försäljningssumman som då ligger över 300 000 kr. kan i detta fall i viss mån betecknas som "övervinst". De överpriser på villor som i vissa fall förekommer beror främst på att tillgången på småhus under de senare åren inte motsvarat efter-

frågan. Det beror i sin tur på en felaktig bostadspolitik under 1960-talet och början av 1970-talet, och detta skall väl inte småhusägarna lastas för.

Det finns också anledning att peka på att f. n. betydligt mer än hälften av samhällets intäkter av fastighetsbeskattningen kommer från småhus och fritidshus. Att då öka beskattningen för denna grupp från 2 till 3 %, av värden under 200 000 kr. är inte rättvist.

När det gäller fritidshusen tillkommer också andra argument mot en höjning. Somliga svenskar väljer att tillbringa sin semester utomlands. Förutom att de då för ut valuta ur landet behöver de inte betala någon extra skatt för detta. Det behöver inte heller de som väljer att tillbringa sin semester i husvagn eller i en båt som kanske kostar stora pengar. Men den som väljer alternativet att tillbringa sin semester i en egen fritidsstuga hotas nu av skärpt beskattning för detta, och det är en orättvisa.

Den föreslagna skattehöjningen kommer samtidigt som många andra kostnader för villaboendet ökat starkt. Kostnader för t. ex. uppvärmning, sotning, reparationer och sophämtning har ökat mycket mer än vad den allmänna prisnivån gjort under de senaste åren. Det har drabbat alla boende men allra mest dem som har småhus. Verkningarna av den nu föreslagna höjningen av beskattningen blir särskilt allvarliga om de nu föreslagna reglerna för villabeskattningen bibehålls efter nästa fastighetstaxering. Om taxeringsvärdena då skulle fördubblas skulle *skattehöjningen* jämfört med 1977 vid 60 % marginals katt bli 2 400 kr. för den som har ett hus som nu är taxerat till 100 000 kr. Skattehöjningen skulle bli 5 400 kr. för ett hus som nu är taxerat till 150 000 kr., 10 800 kr. för ett hus som nu är taxerat till 200 000 kr. och inte mindre än 15 600 kr. för ett hus som nu är taxerat till 250 000 kr. Även om detta bara är ett räkneexempel och det inte är troligt att det skall gå så illa kan skattehöjningarna ändå bli stora.

Från budgetdepartementet har meddelats att alla de problem som uppstår i samband med nästa fastighetstaxering kommer att ses över i anslutning till det arbete som pågår inom 1976 års fastighetstaxeringskommitté. Vidare sägs i budgetdepartementets uttalande att en utgångspunkt för översynen skall vara att *söka* förhindra att den kommande fastighetstaxeringen medför en så kraftig och snabb skärpning av villabeskattningen att den får ekonomiskt eller socialt allvarliga konsekvenser.

Uttalandet är oroande. Även om skattehöjningen inte blir så kraftig och snabb att den leder till ekonomiskt och socialt allvarliga konsekvenser, så kan den ändå bli mycket kännbar – och jämfört med andra boendeformer orättvis. Det är därför nödvändigt att fastighetstaxeringskommittén får direktiv för sitt arbete som innebär att fastighetstaxeringen blir rättvis gentemot andra taxeringsobjekt. Taxeringen måste vila på en rättvis grund i enlighet med vad jag anförde i det föregående.

Att redan den föreslagna skattehöjningen medför allvarliga konsekvenser, både ekonomiskt och socialt, torde stå utom allt tvivel. Den som har en låg inkomst och råkar ha byggt sitt hus i ett område där det

Lördagen den
17 december 1977

*Beskattningen av
inkomst av en- och
tvåfamiljsfastigheter*

utan hans åtgärder blir allt högre taxerat kommer i en allt svårare situation.

Många villaägare i små omständigheter måste nu dra in på allt som går att dra in på för att kunna bo kvar i sitt hus. Det finns t. o. m. flera rapporter om att småhusägare sagt upp eller dragit ner sina hemförsäkringar till lägre belopp för att inte behöva betala så höga försäkringspremier. Då börjar det redan nu bli både ekonomiska och sociala konsekvenser. När man börjar dra in på försäkringar är det allvarligt. Men vad skall man göra i en pressad situation? Det går ju inte att äta på huset.

Det finns i detta sammanhang ett förslag från vpk om en ytterligare kraftig ökning av villabeskattningen. Vpk-förslaget innebär, om det skulle gå igenom, att skatteskärpningen blir så kraftig efter nästa fastighetstaxering att – om ingenting görs för att dämpa effekten – väldigt många småhusägare, kanske en majoritet av dem, blir tvungna att gå ifrån sitt hus. Vpk-förslaget innebär att den arbetare som byggde sitt hus år 1960 för 100 000 kr. och som med en rimlig bankränta på 6 % per år nu skulle ha ett hus värt 300 000 kr. utan någon höjning av taxeringen skulle få betala ytterligare 3 000 kr. i skatt *utöver* vad regeringspropositionen föreslår. Och eftersom han efter nästa taxering kommer upp i en högre skatteklass ökar skatten då med väldiga summor. Vpk-förslaget leder till ökad statlig profit på villaägarna och det leder till att många fattiga människor måste gå ifrån sina hus. Detta är kommunismen – utarmning och utsugning av människor som med mycken uppoffring har försökt skaffa sig något eget att bo i. Må Sveriges folk bli bevarat för kommunisternas förslag.

Herr talman! Regeringens förslag borde avslås av riksdagen trots att det inte går tillnärmelsevis lika långt som vpk:s förslag. Jag har motionerat om avslag på propositionen. Det är med stort beklagande jag konstaterar att utskottet har enhälligt tillstyrkt propositionen. En votering om avslag skulle i det läget bara vara en demonstration, och det är skälet till att jag avstår från att ställa något yrkande vid den här tidpunkten. Men jag kan lova att vi från villaägarhåll skall hålla regeringen varm i de här frågorna i fortsättningen. Det måste bli en ändring inför nästa fastighetstaxering.

ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Med hänvisning till den motivering som finns i det enhälliga utskottsbetänkandet ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 206 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 206 av Lars Werner m. fl.

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*Anmälan av
interpellationer*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 10
Avstår - 1

§ 8 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1977/78:13 angående tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 17 december

1977/78:103 av *Eric Rejdnell* (fp) till kommunikationsministern om utbyggnad av Visby färjhamn:

Vattendjupet i Visby hamn är 6 m vid normalvatten men minskar vid lågvatten med upp till 60 cm.

Eftersom färjorna har ett djupgående på ca 5 m är marginalen liten och risken för bottenslag stor. Detta gäller speciellt vid lågvatten. Även vid högvatten, som rätt de senaste åren, har färjorna vid vissa tillfällen tvingats gå till reservhamn. Storm och lågvatten är de främsta orsakerna till att färjorna inte kan komma in i hamnen. Vid några tillfällen har fartygen slagit i hamnbotten, vilket visar att riskerna är stora. Hamnen som sådan och även hamnbassängen, som är delad av den s. k. Holmen, är för liten och kunde disponeras bättre. Kajerna och markområdet där omkring har för liten omfattning för uppställning av exempelvis bilar.

För att eliminera här påtalade risker och förbättra Visby hamn behövs en utbyggnad av färjhamnen med nya färjlägen, större uppställningsområden och en ny vågbrytare, som ger bättre skydd åt infarten och hamnen.

Lördagen den
17 december 1977

*Anmälan av
interpellationer*

Med hänvisning till vad som här anförts ber jag att till kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att en om- och tillbyggnad, bl. a. nya färjlägen och ny vågbrytare, snarast kommer till stånd?

1977/78:104 av *Anna Lisa Lewén-Eliasson* (s) till utrikesministern om förhållandena i södra Afrika:

På olika vägar nås vi av underrättelser om hur vedervärdiga förhållanden människorna i södra Afrika lever under. Frontstaterna tar på sig stora uppoffringar för att stödja frigörelsekampen inom området.

Moçambiques stöd till befrielsen i södra Afrika har blivit en tung börda för landet. Deltagandet i FN:s sanktioner mot Smithregimen betyder för Moçambique mycket stora inkomstbortfall. Landets egen återhämtning efter ett extremt hårt kolonialstyre fördröjes därigenom.

Det fria Moçambiques utvecklingspolitik är inriktad på att befästa det nationella oberoendet och att främja ett ökat folkligt deltagande och inflytande i landet.

Man söker tillfredsställa de grundläggande behoven av mat, kläder, bostad och läskunnighet hos folket samt förbättra levnadsvillkoren för tidigare eftersatta grupper.

Förutsättningen för detta är en ökad produktivitet i industrin och en ökad avkastning av jordbruket. Man lider emellertid brist på väsentliga resurser för att inom rimlig tid nå de uppställda målen. Knapphet på utbildad arbetskraft och ett mycket svagt transportsystem är allvarliga hinder för utvecklingen. I början av 1977 drabbades Moçambique dessutom av en översvämningskatastrof som gjorde försörjningsläget krisartat. Till detta kommer Smithregimens attacker mot landet, vilka förorsakat omfattande skador och tvingat stora befolkningsgrupper på flykt.

Det är en fruktansvärd grymhet som Smithregimen utvecklar vid attackerna mot folket i Moçambique. De som var vittnen till bombningarna mot flyktinglägret vid Chimoio nyligen talar om angrepp på skolor och sjukhus och att kvinnor och barn blivit offer för bestialiska övergrepp.

Den förväntan man möjligen haft på en fredlig övergång till majoritetsstyre i Zimbabwe synes bli alltmer ogrundad.

Till bilden av Moçambique som en av frontstaterna hör de stora lägren av flyktingar från Zimbabwe och flyktingar som ingår i Zanus gerillaläger inkl. familjer. I oktober 1977 uppskattades antalet flyktingar i lägren till mer än 50 000, och antalet växer varje dag. Lägren administreras av Moçambique, och hjälp har lämnats från FN, vissa länder och hjälporganisationer. Även Sverige har bidragit.

Lägerledningen har berett tillfälle för svensk biståndspersonal i Moçambique att nyligen besöka två av lägren, och Sverige har därigenom fått en unik kunskap om förhållandena där.

Försörjningen av lägren är svag. Från ett av lägren rapporteras att

födan är synnerligen ensidig och leder till under- och felnäring. Tidigare hade man haft rena hungerproblem.

Transport- och lagringsförhållandena försvårade situationen. Man hade mycket sällan besök av någon kvalificerad läkare. Bristen på mediciner var akut. I lägret fanns drygt 2 800 barn som gick i skola, men nästan all sorts skolmateriel saknades. Lägret bedömdes som välordnat trots alla brister.

I det andra lägret rådde sämre förhållanden. Födan var nästan uteslutande majsgröt. Vattentillgången var mycket knapp. Omkring 80 % av flyktingarna var sjuka på något sätt. I detta läger på 17 500 personer fanns det en läkare och två kvalificerade sjuksköterskor, som tillsammans med ett antal "hjälpare" gjorde ett jättearbete under omöjliga arbetsförhållanden. Undervisning bedrivs för 3 000 elever men nästan utan materiel.

Moçambique klarar inte av att sörja för denna flyktingbefolkning, när man samtidigt har så många egna problem.

Sverige har i olika omgångar anslagit medel för att bistå flyktingarbetet. Men med den vetskap vi har om den faktiska situationen måste man ställa frågan, om vi gör allt vi kan för att fästa uppmärksamheten på det elände som människorna lider under. Och gör Sverige allt vi kan begära för att rikta världssamhällets uppmärksamhet på de grymheter som Smithregimen utvecklar?

Mot denna bild av förhållandena i Moçambique som bakgrund hemställer jag att till utrikesministern få ställa följande frågor:

Hur vill utrikesministern medverka för att förmedla upplysning om de övergrepp Smithregimen utsätter folket i Moçambique för?

Hur ser utrikesministern på dessa våldshandlingars inverkan på utsikterna till en förhandlingslösning i Zimbabwe?

Vill utrikesministern ta initiativ för att påskynda och förstärka insatserna till hjälp åt flyktingarna i lägren?

§ 10 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 december

1977/78:224 av *Sten-Ove Sundström* (s) till kommunikationsministern om malmexporten över Luleå hamn:

De stora ekonomiska problem som LKAB i dag brottas med blir enligt uppgifter i pressen alltmer omfattande. Dessa problem kan till stor del kopplas till de höga fraktkostnaderna på malmbanan. Fraktprisets inverkan på företagets kostnader utgör ett allvarligt hot mot möjligheten att även i framtiden exportera malm över Luleå hamn. Snara och kraftfulla

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*Meddelande
om frågor*

Nr 56

Lördagen den
17 december 1977

*Meddelande om
statistik rörande
riksdagsarbetet,
m. m.*

åtgärder är nödvändiga för att inte företagets problem skall resultera i en omfattande arbetslöshet för de anställda som har sitt arbete knutet till malmbanan och malmanläggningarna i Luleå. Med anledning härav vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

När avser statsrådet vidta de åtgärder som skapar konkurrenskraftiga fraktpriser på malmbanan och säkrar malmexporten över Luleå hamn?

1977/78:225 av *Birger Rosqvist* (s) till kommunikationsministern om järnvägsnätet i Kalmar län:

Trafikutskottet fann 1974 att vägande skäl talade för en breddning av resterande del av bansträckan Kalmar-Berga.

Utskottet föreslog att regeringen skulle pröva möjligheterna att genom arbetsmarknadsverkets försorg låta utföra arbetet i syfte att få till stånd ett sammanhängande järnvägsnät inom regionen. Det framstod som angeläget såväl för näringslivet som i övrigt.

Riksdagen beslöt i enlighet med trafikutskottets förslag.

Genom breddningen blir Berga station en grenstation. Tåg med skilda destinationer kommer därefter att behöva växlas vid stationen.

Breddningen av bandelen beräknas vara färdig inom ett år.

SJ har aviserat sin avsikt att nu göra stationen obebakad. Därigenom skulle uppstå stora svårigheter att få det sammanhängande nät som riksdagen uttalat sig för.

Med stöd av det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att riksdagens beslut om ett sammanhängande järnvägsnät i denna del av Kalmar län också blir ett tillfredsställande, fungerande järnvägsnät?

§ 11 Meddelande om statistik rörande riksdagsarbetet, m. m.

TALMANNEN:

Till ledamöterna har utdelats statistik rörande riksdagsarbetet under höstarna 1971–1977.

Av den preliminära tidsplan som utdelades i går framgår bl. a. att kammaren åter samlas tisdagen den 10 januari kl. 11.00.

Jag önskar kammarens ärade ledamöter och vår personal god jul och gott nytt år.

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 16.12.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert

Förteckning för talare

(Siffrorna avser sida i protokollet)

1977/78:56

Lördagen den 17 december

Talmannen 3, 128

Andersson, Lennart (s) 74, 92, 93

Andersson, Sven, i Örebro (fp) 54, 83, 84

Aulin, Olle (m) 116

Bergqvist, Holger (fp) 84

Börjesosn, Fritz (c) 86

Gillström, Åke (s) 90

Gustafsson, Wilhelm (fp) 94

Hermansson, Carl-Henrik (vpk) 33, 36, 37, 47, 49

Hovhammar, Erik (m) 49, 54

Johansson, Rune, i Ljungby (s) 23, 30, 31

Johansson, Sune (s) 96

Josefson, Stig (c) 62, 67, 68

Kristenson, Valter (s) 69, 73

Kristiansson, Axel (c) 87

Lantz, Inga (vpk) 120

Lindberg, Sven (s) 95

Mårtensson, Iris (s) 100

Norrby, Karl-Eric (c) 97

Nygren, Carin (c) 101

Ollén, Joakim (m) 77

Olsson, Johan (c) 78, 83

Olsson, Martin (c) 91, 93

Sjönell, Bengt (c) 41, 48, 49

Strindberg, Per-Olof (m) 99

Svanström, Ivan (c) 78

Söderström, Kurt (m) 70, 73, 74

Winberg, Håkan (m) 112

Wååg, Nils Erik (s) 38, 46, 53, 58, 82

Wärnberg, Erik (s) 58, 66, 67, 72, 74, 124

Åkerlind, Allan (m) 122

Åsling, Nils, industriminister 18, 28, 31, 32, 35, 37, 38

